

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

For første Fjerdingaar 1888.

Mrs. Borne

PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT.

ÅNDEN RÆKKE.

UDGIVET AF

SAMFUNDET FOR DANSK-NORSK GENEALOGI
OG PERSONALHISTORIE.

VED:

G. L. WAD.

3. BINDS 1STE HEFTE.

KJØBENHÅVN. .

I COMMISSION HOS RUDOLPH KLEIN.

1888.

Fire Hefter udgjøre et Bind.

Den Hoffensberg & Traps Etablissement Natten mellem den 4. og 5. Januar d. A. overgaaede Ildebrand, der tilintetgjorde det allerede Rentrykte af dette Hefte og nødvendiggjorde en længere Udsættelse af Arbejdets Gjenoptagelse, har forsinket dette Heftes Udgivelse betydeligt. Red. haaber paa Medlemmernes Overbærenhed med denne ufrivillige Forsinkelse, der nødvendigvis, trods al anvendt Umage, ogsaa vil udstrække sine Virkninger over de følgende Hefters Fremkomst.

Af Provst Daniel Peter Smiths Optegnelser¹⁾.

Uddrag af Provst D. P. Smiths Livserindringer ved hans Søn Provst
C. N. Smith.

Det, som fortjente at blive bekendt for Offentligheden af min Faders Provst D. P. Smiths Optegnelser om hans Liv i Roskilde som Adjunkt, er allerede ved Pastor Thrap i Christiania gjort bekendt i Kirkehistoriske Samlinger (3. Række, IV. Bind). Kun vil jeg anføre, at min Fader 1814 blev Overlærer, og da Rektoren Hasselbach forflyttedes til Viborg, constitueredes han som Rektor og dimitterede 4 Disciple, deriblandt Jubellæreren Galschiøt. 1814 ordineredes han ogsaa til Præst ved St. Hans Hospital paa Bidstrup, efterat han i 2 Aar som Candidat havde prædikeret hver Søndag, af christelig Omhu for de Gamle og Syge; thi der var intet som helst Vederlag forbundet med denne Prædikant- og Præstestilling. Fader skriver i denne Anledning: Det var i den ædle Claude Rosettes Stiftelse, der var forenet med Galehospitalet, at jeg prædikede. Geheimeraad Malling og Fattigdirektionen i Kjøbenhavn havde flyttet Menigheden, som Claude Rosette havde givet 400 Rd. aarlig til en Præst, men ikke Præsten, der var kommen i Unaade, og havde saaledes ladet Hospitalets Gamle og Syge uden al Sjølesorg 3 à 4 Aar; da nu Geheimeraad Malling hørte mig prædike Pintsedag, opfordrede han mig til at lade mig ordinere, for at jeg kunde uddele Nadverens Sacramente. Jeg erklærede mig villig dertil, imod at Fattigdirektionen betalte Omkostningerne, og gav mig den faste Gage, naar Præsten blev

¹⁾ Jvfr. dette Tidsskrifts 2den Række I. Bind, S. 161—203 og II. Bind, S. 1—45.

befordret; men indtil den Tid forlangte jeg af Malling, som og var Præsident i Skoledirektionen, 200 Rd. Tillæg til min Skoleløn, og jeg forpligtede mig da til ikke at søge andet Præstekald indtil videre. Malling lovede det, men glemte baade det Ene og det Andet. Jeg maatte selv betale Ordinationen, og fik kun som de Andre 100 Rd. Tillæg som Overlærer. Jeg var da løst fra mit Løfte, og blev d. 6 Juni 1815 udnævnt til Præst for Saxkjøbing Menighed.

Saxkjøbing.

Kort før min egenlige Flytning gjorde jeg en Reise til Lolland, og syntes ret vel om det frugtbare Guldborgland med gode Veie, omhegnede af Hække og smukke Bøndergaarde langs Veien. Jeg holdt udenfor hos en Bonde, som hørte til mit Sogn. Folkene toge venligt mod deres nye Præst. Snart saae jeg Saxkjøbing, der laa ret venligt ved en Aa, som begrændsede Haverne. Da jeg spurgte Postkarlen om Præstegaarden, svarede han, den kan De snart see, der stikker den Ribbenene ud. Det var en af Længderne, som var falden omkuld. Jeg holdt udenfor en Kjøbmand Carlstorff, som havde Nøglerne til Præstegaarden. Han tog meget venlig imod mig, men kunde dog ikke bare sig for, idet han gav mig Nøglerne, at tilføie: De behøver egenlig ingen Nøgle; thi De kan gaa ud og ind gennem Væggene. Man er sarkastisk her, tænkte jeg, og gik med philosophisk Ro ind i Gaarden, der laa lige over for Kirken. Der var et ubeboeligt Forhus, men en beboelig Sidelængde, en rummelig Gaardsplads og en Have med Eng, som kunde blive smuk.

Denne Beliggenhed, samt en god Portion Mod og Urfarenhed, som jeg siden bittert maatte angre, bevægede mig til at fatte den daarlige Beslutning, at bygge Præstegaarden op, skjøndt Cancelliet, hvor jeg havde en god Patron, den noksom bekjendte Etatsraad Lassen, havde givet mig Valget imellem at sælge Grunden og købe en Gaard eller leie en Bolig. Ja jeg havde endog Skoledirektionens Brev for, at hvis jeg blev misfornøjet med min Embedsstilling, saa kunde jeg vælge hvilken Skole, jeg vilde og træde ind i min Overlærer-Charge. Jeg gjorde nu ingen

af Delene, men byggede en grundmuret Præstegaard, omlagde Haven, og skjøndt endnu ikke færdig med Længderne, tilsatte jeg hele min Formue 5000 Rd., paadrog Kaldet en Gjæld af 6000 Rd. og mig selv i privat Gjæld andre 6000 Rd., som sved til mig i 20 Aar. Pengevæsenet i 1816 var Skyld i min Ødelæggelse, da jeg havde sluttet Accord i Specier, og maatte saa betale Specien med 5 Rd. Dertil kom, at jeg havde Pension at svare til min Formand, Stiftsprovst Thostrup: 40 Td. Rug, 40 Td. Byg og 200 Rd. Da Kornpriserne ogsaa vare ugunstige, maatte jeg takke Gud for, at jeg 1820 slap fra min smukke Bolig og — Armoden. Samme Aar døde baade Stiftsprovsten og hans Hustru. Repholtz blev min Eftermand og byggede Gaarden færdig for 2000 Rd.; thi ved min Hjælp, nemlig Grev Hardenbergs Indflydelse, fik han som Candidat Embedet og ægtede en rig Arving. Efter Repholtz Død kom Biskop Boisens Søn, senere Provst og Præst i Gjentofte, og han fik udvirket, hvad jeg ei formaaede, at faae Byggegjælden omskrevet til rette Cours, hvorved Gjælden formindskedes til $\frac{1}{6}$ Del. Nu er den afbetalt, og Saxkjøbing er nu et meget godt Embede.

Med store Planer drog jeg paa min Fødselsdag d. 24. September 1815 ind i den forfaldne Præstegaard, fik et Par Værelser sat i Stand for min Kone og de 3 Børn, vi førte med fra Roskilde. Inden jeg farer fort med Fortællingen om mit lidt over 4-aarige Ophold i Saxkjøbing, maa jeg dog berette, at det ikke var det første Kald, jeg havde søgt. Jeg søgte 1810 Præstø Sognekald; men dette skulde Professor Wolf, Professor i det grønlandske Sprog, have; død som Sognepræst for Helliggeistes Kirke. Opmuntret og stærkt anbefalet af Biskop Plum i Odense, søgte jeg Faaborg og Dirnesse 1811. Fra Kjøbenhavn fik jeg at vide, at jeg var øverst indstillet. Jeg reiste da til Kjøbenhavn for at gjøre min Opvarnting. I Roskilde Kro traf jeg Cancellipræsidenten Kaas, som var paa Vejen til Paris for at complimentere Napoleon til Kongen af Roms Fødsel. Jeg fik Tjeneren fat, og han meldte mig. Kaas gik op og ned ad Stuen og smøgede af sin Merskumspibe (ogsaa i Kjøbenhavn gav han Audients i Sloprok og Piben i Munden). Han tog meget venlig

imod mig, og sagde, at jeg blev Præst i Faaborg, og bad mig at hilse Biskop Plum, at det glædede ham at have kunnet føie hans Ønske. Jeg fortsatte da min Reise til Kjøbenhavn. Sikker i min Sag købte jeg Tøi til en Præstekjole, skrev til Biskop Plum, og fik af ham Texten til min Ordinations-Prædiken. Jeg fik Brev fra Agent Ploug i Faaborg, som tilbød mig sit Fartøi til Flytning, og paa Skolen tog jeg halv om halv Afsked med Drengene. Men saa fik jeg Efterretning om, at Peder Rosenstand Wøldike, min gode akademiske Ven, og for Tiden Captain ved Studenterchoret, havde faaet Embedet. Jeg blev lidt flau, og min eneste Trøst var, at mine Disciple jubledede af Glæde. Det var da gaaet saaledes til. I Kaas's Fraværelse skulde Conferentsraad Cold referere Kaldet til Kongen. Han, der havde havt Wøldikes Fader, Professor Jeremias Wøldike til Hovmester, møder Peder Wøldike paa Gaden og spørger ham, om han vilde være Præst i Faaborg. Wøldike svarede nej! det er jo et usselt Kald. Du skulde dog, siger Cold, spørge din Kjæreste, om hun vil giftes. Hun vilde giftes. Wøldike skrev Ansøgningen og blev kaldet. Aaret efter kom han til mig, og lykønskede mig til, at jeg dengang var bleven tilsidesat; Dirnesse Præstetiende var nemlig ved kgl. Resolution perpetueret til Holstenshus mod 1 Rd. pr. Td. Hartkorn. Det var 1812 c. 1 Sk., og Wøldike gav 4 Gange saa megen Skat, som Tienden indbragte. Wøldike eiede Formue, som han satte til i Faaborg, og jeg takkede Gud, som er Daarernes Formyndere.

Men den, der blev ærgerlig, var min kjære Biskop Plum. Nu vilde han da 1814 med al Magt gjøre mig til Forstander for Seminariet paa Brahetrolleborg, og da jeg vægrede mig for Indkomsternes Skyld, sendte han den gode Grev Holstein til Holsteinborg til mig, som skulde tilsige mig fra Grev Reventlow paa Brahetrolleborg, at han vilde betale Professor Oests Pension, og at jeg skulde faa hele Gagen ubeskaaret med flere Emolumenter. Allerede havde jeg indgivet Ansøgning om Saxkjøbing, men skjøndt jeg ei tog Ansøgningen tilbage, maatte jeg indgive Ansøgning om Brahetrolleborg Seminarium. Det var kun med Ulyst; thi jeg vidste, at Seminariets Tilstand lod saare meget

tilbage at ønske. Det blev mig ogsaa sagt, at Sognepræsten, der var Direktør, var vanskelig at omgaaes. Det var ikke gode Auspicier, og værre blev det, da Etatsraad Lassen, den almægtige Deputerede i Kaas's Tid, forsikrede mig vel om, at jeg skulde snart blive baade Professor og Ridder; men bandede tillige paa, at hverken Grev Reventlow eller Biskop Plum skulde have noget at sige over mig, der skulde sortere direkte under Cancelliet. Det var aabenbart Brud med begge mine Patroner. Derfor da jeg ved min Svoger Foss's Hjælp havde vundet Grev Hardenbergs Patronat, saa klyngede jeg mig til dennes Anbefaling til den alt formaaede Conferentsraad Jessen, Frederik d. 6tes Cabinets-Secretair, og blev, mod Plums og Lassens Villie, kaldet til Saxkjøbing Sognekald. Biskop Plum var misfornøiet, men jeg glad.

I Saxkjøbing blev jeg, som sagt, økonomisk ødelagt ved Præstegaardens Opbyggelse 1816. I Aaret 1817 kom vi til Ro i vor ny Præstegaard, som vi ikke tænkte at vi saasnart skulde forlade. Men skjøndt jeg kæmpede med Gjæld og Næringsssorg, levede jeg dog et herligt Præsteliv baade i Menigheden og i Omgang med Præster. Til Kirken, der var smuk og stor, hørte et Landsogn, mest under Baroniet Guldborgland, vakkre og velhavende Folk, der flittig søgte Kirken. Foruden Kjøbstadens Skole var der to Landsbyskoler. Min Præstelykke, den at have brave Skolelærere og udmærkede Kirkesangere, begyndte i Saxkjøbing, og har til Datum ikke forladt mig.

Læreren i Saxkjøbing hed Mouritsen, var ligesaa udmærket baade fra Hjertets og Hovedets Side. Han var en høist duelig og sindig Lærer, og en from, herlig Psalmesynger. Kjøbstad-folket søgte ogsaa Kirken flittig. Jeg var ivrig som Prædikant og tog mig meget af Ungdommen, saa jeg fik ogsaa oprettet en Pigeskole, som dog formedelst uheldigt Valg af Lærere blev op-hævet, da jeg forlod Embedet. Selv underviste jeg i Skolen, iblandt Andet i Tegning. 28 Aar efter kom jeg igjennem Saxkjøbing, da en net ung Mand traf mig og bad mig komme i hans Hus og drikke The. Det var en Murer Reinholts Søn, som jeg havde undervist i Tegning. Nu var han den eneste Architect i Lolland. Han boede i en smuk Gaard, havde 16

Svende, byggede Herregaarde og Kirker, og viste mig sine Tegninger fra Academiet.

Saavidt jeg formaaede, gjorde jeg Gudstjenesten høitidelig, holdt Froprædikener de store Høitider, sang Litaniet Store Bededag, og nogle Høitidspsalmer, jeg selv forfattede. Den lille Bog, „Kirken og dens Festdage“, som jeg udgav 1826, indeholder en Del heraf, og saa den Reformations Jubelfest, som jeg 1817 holdt 3 Dage i Saxkjøbing. Ligeledes havde jeg en smuk Høitidelighed for det afbrændte Marstal og havde hele Omegnens Fornemme, ogsaa Stiftamtmanden og Biskoppen, i Kirken, hvor der blev indsamlet en god Hjælp for de Brandlidte.

Jeg blev ofte buden til Hardenberg af Grev Hardenberg-Reventlow, hvis fortræffelige, fromme Hustru tiltalte mig meget. Hun døde temmelig pludseligt. Jeg var i Selskab paa Hardenberg, da hun lod mig kalde til sig. En Tjener viste mig Veien til Sygeværelset. Der laa den blege Qvinde med foldede Hænder, og bad mig sætte mig ved Sengen. Medens jeg kunde høre Billardkuglernes og Spillernes Støi, talte jeg til hende om det evige Liv, hun gik inøde. Hun sagde mig, at hun havde revet sig løs fra alle jordiske Tanker og havde opsat sin sidste Villie, hvori hun havde ordineret, at hvad hendes standsmæssige Begravelse kunde koste, skulde uddeles gennem Præsterne til Soggenes Fattige under Grevskabet, og hun bad mig, der hidtil havde været hendes Aumonier i mit Sogn, fremdeles at tage mig af de fattige Børn, som havde faaet Klæder leverede af hende. 2 hele Timer sad jeg hos hende, kyssede hendes Haand med Taarer i Øiet, tog saa Hat og Stok, og uden videre Farvel gik jeg sørgmodig hjem. Natten efter døde hun. Den dybt nedbøiede Greve bad mig i Forening med Harder, Sognets Præst, at anordne Begravelsen efter hendes Villie.

Den 4 Januar 1820 blev hun jordet paa Rasted Kirkegaard, og jeg havde kun foranstaltet Grevskabets Skolelærere øvede i firstemmig at afsynge nogle af mig forfattede Sørgevers.

Min Præste-Omgang var især Harder i Rasted og Adam Vilhært Glahn i Taars. Hos de øvrige Præster i Herredet kom jeg og, naar Conventet, som jeg fik indstiftet, maanedlig bød det.

Glahn blev mig dog den kjæreste, ligesom han ogsaa var den nærmeste. Han var 7 Aar ældre end jeg, og blev min Mentor, ivrig for Embedet, men en sagtmodig, orthodox Theolog. Han kom næsten hver anden Dag paa sine Spaseretoure ind til mig, og vi havde mange præstelige Samtaler, som vare mig til Opbyggelse. To slemme Vaner revsede han hos mig, nemlig at jeg begyndte min Prædiken for sent og lærte den ikke udenad. Hans Formaninger frugtede først, da mit Syn tabte sig, og jeg ikke syntes godt om at prædike med Brillen paa Næsen. 30 Aar efter maatte jeg da have Prædiken færdig Fredag Aften og memorere den om Lørdagen. 1819 søgte vi begge Horslunde Kald. Glahn reiste dertil, prædikede og katechiserede for den gamle Statsminister Grev Reventlow, og jeg troede virkelig, han blev Manden, Excellencen vilde vælge. Jeg havde kun en eneste Gang set og talt med den gamle Excellence paa Hardenberg, og blev derfor lidt overrasket, da afdøde Provst Gardes Søn kom med Hilsen fra Greven, at han vilde høre mig prædike i Sækkjøbing næste Søndag. Jeg havde ikke tilbudt mig at prædike, men jeg havde uden alle Anbefalinger kun skrevet et Brev; hvori jeg yttrede, at mit Embede i pastoral Henseende var mig fuldkommen tilpas, men at jeg injuria temporum var bleven forarmet, og hellere vilde leve fattig paa Landet end i en Kjøbstad. Han kom med sin ældste Søn, Kammerherre, Grev C. Reventlow. Jeg prædikede ganske som jeg pleiede, der var en talrig Forsamling efter Sædvane. Han sagde intet Ord til Ros, men hans Miner sagde mig, at han var tilfreds; derefter kjørte han til Hardenberg, hvorhen jeg ogsaa var buden. Uden synderlig Forventning modtog baade jeg og Glahn paa eengang Breve fra den gamle Excellence.

Glahn, som altid var curios, spurgte, om vi ikke skulde bytte og opbrække hverandres Breve. Det gjorde vi og læste med Opmærksomhed, at han nu havde gjort sin Indstilling til Kongen. Naa spurgte Glahn, da begge Breve vare læste, hvem af os tror De nu er den lykkelige? Jeg svarede, han roser Dem saa meget og priser den Menighed lykkelig, der har en saadan Præst, men jeg tror ikke han nænner at skille Dem fra den.

Mig takker han kun for det sidste Besøg, og roser mig slet ikke, det huer mig godt. Udfaldet viste, at jeg havde Ret. Men Glahn og jeg vi vedbleve at være Venner, ere det endnu. Han fik saa det gode Veggerløse Kald paa Falster, hvor han elsket og velsignet af sin Menighed har naaet det 80de Aar, er bleven Consistorialraad, og den 2den Mai 1855 holdt han sit 50de Aars Jubilæum og blev Ridder af Danebroke. Efterat han havde mistet sin Hustru, døde kort efter hans ældste, flinke Søn, Cand. theol. og forlovet, og derefter hans eneste Datter ligeledes forlovet. Disse smertelige Tab bar han med sand christelig Taalmodighed. Hans sidste og tredie Barn er Tømmermester i Nykjøbing paa Falster og byggede efter min Beskikkelse Nyord Kirke og Præstebolig 1846.

Harder blev Provst i Musseherred, men Døden endte snart hans ulykkelige Liv. Han var skilt fra sin Kone, der døde kort efter ham. Hans Børn gik det ikke vel. En Søn af ham fandt jeg paa Tugthuset i Stege, inddømt for Løsgængereri.

I Byen selv havde jeg kun liden selskabelig Omgang. I Aaret 1819 voxede mine Pengesorger, men jeg havde dog mange Glæder. Først maa jeg tænke paa min Faders Embedsjubilæum i Holbæk d. 11 Mai 1819. Dagen var meget høitidelig. Jeg intimerede; derpaa prædikede Jubilaren 75 Aar gl.; og endelig holdt Biskop Münter Tale for Altret. En Mængde Præster vare tilstede og sang i Choret til Beslutning en Psalme af mig. Fader var stærk og hjerteglad. En Deputation af Menigheden overrakte ham et Par mægtige Sølvarmstager. Som en Curiositet, der viser den Gamles kraftige Natur, maa jeg dog fortælle Følgende. Ved Festbordet sad jeg ligeover for ham, Biskoppen og min Stedmoder. En Sølvpocal blev fyldt med Madeira og Biskoppen udbragte høitidelig Jubilarens Skaal. Derpaa gik Pokalen fra min Moder ud til Naboen og hele det store Bord omkring, indtil den endte hos min Fader. Af og til var den bleven fyldt, og da den naaede min Fader var der nærved en halv Pot i den. Han reiste sig op og baade rørt og muntert takkede han Biskoppen og hele Selskabet for Skaalen, og derpaa drak han, idet han sagde, at han efter gammel Skik vilde vise,

at han mente det ærligt ved at tømme Bægeret. Dette gjorde han og prikkede Pocalens Rand mod Neglen. Jeg var nærved af Skræk at falde af Stolen, og tænkte, hvorledes skal dette vel ende? Han mærkede min Angst og saa skjelsk hen paa mig, og da Maaltidet var endt og man var gaaet ind i en anden Stue, tog han mig ved Haanden og hviskede: lad os prøve, hvem af os der bedst kan gaa lige ud ad Brædtet, og han traadte med sikre Trin ved Siden af mig og raabte; sørg nu for Piber til Kaffen i Lysthuset. Og sandelig, han var ellers høist maadeholden i sine Nydelser, men Glæden og hans physiske Kraft gjorde det muligt for ham at tømme Pocalen uden Skade. Egenlig havde han aldrig følt noget til Alderdom og uden Sygdom hensov han 5 Aar efter.

1819 rakte mig en Balsam for mine Bekymringer. I Slutningen af dette Aar fik jeg under Haanden Underretning om, at jeg var øverst indstillet til det store Horslunde. Jeg skrev et Taksigelsens Brev til den gamle Excellence og bad om Tilladelse til at give min nylig fødte 4de Søn hans Navn, og modtog fra hans Haand følgende Svar, som bærer saa tydeligen Præget af hans ædle Aand:

„En stærk Forkjølelses Feber [han var dengang 72 Aar] har forhindret mig fra tidligere at takke D. V. for Deres Skrivelse af 28de f. M. [Novbr.]. Jeg er endnu ikke underrettet om Kongens Resolution paa mit Forslag til Horslunde Præsteembedes Besættelse. [Jeg blev kaldet under Brevets Dato d. 6. Decbr. 1819.] Men jeg haaber vist, om De beskikkes til bemeldte Embede, at De ligesom salig Provst Garde vil anvende al Deres Bestræbelse for at gavne den Dem betroede Menighed, og gøre Dem elsket af samme ved kjærlig Omhu for Unge og Gamle, Formuende og Fattige. Jeg har af Alle erfaret, at De er elsket af Deres nuværende Menighed, og at Kjærlighed bor i Deres Hjærte, at De ikke alene har Evne men ogsaa Lyst til at opfylde Deres mange vigtige Embeds Pligter. De har tillige Ungdoms Kraft og Sundhed, og jeg haaber, at Gud vil velsigne Deres Bestræbelser og Dem ved at see Frugterne af disse i en talrig Menighed, i hvilken der er en god Aand, og i hvilken Ung-

dommen gjerne søger Skolen og Forældrene glæde sig over, at Deres Børn lærer det, som kan danne Dem til gode Christne og i deres Stand være dem gavnligt. Fattigvæsenet er ogsaa saaledes organiseret, at Ingen, der vil anvende de Kræfter, han har, lider egenlig Mangel. I Nøbbel og Horslunde vil D. V. forefinde tvende meget gode Skoler, endskjøndt Antallet af Børn i hver er omtrent 100. Skolen i Nøbølle under Baroniet Jullinge, skal være mindre god, dog ikke slet, da det ikke mangler Læreren paa Flid, om end en Del paa Evner. Salig Garde skal have den Fortjeneste, at han har bragt det saavidt med Skolen, at Børnene nu læse godt og skrive læseligen. De har, som De ser, en stor Virkekreds i Horslunde Menighed, og jeg haaber, at Gud vil give Dem Kraft at udbrede i samme sund, oplyst Christendom og gavnlig Kundskab. Af Grevskabets Skole og Fattigcommissioner skal de møde muligst Understøttelse til at fremme den gode Sag, og personlig vil jeg gjøre mig den Fornøielse at gaa Dem tilhaande med Raad og Daad. Jeg ønsker Dem til Lykke med Deres Kones lykkelige Forløsning og modtager med Fornøielse at staa Fadder til det nyfødte Barn, af hvilket jeg ønsker ligesom af alle Deres andre Børn De og Deres Hustru maa nyde Glæde og i Horslunde tilbringe mange lykkelige Aar, og at De ved at lægge en god Plan for Deres Finantser maa snart see Dem befriet fra Deres Gjæld, og for Tiden befriet for Nærings sorg, ogsaa da, naar Deres Børn til deres Studering vil behøve betydelig Hjælp i en Rad af Aar. Jeg raader Dem derfor ogsaa, at De søger at bortforpagte Avlingen saaledes, at Jorden ikke under Forpagtningstiden kan udmagres, men maa vedblive at være i den samme gode Tilstand, i hvilken den nu er. Min ældste Søn vil dertil kunne give Dem de bedste Raad, og naar Deres Gjæld er betalt, og De ser Udveie til at forskaffe Dem det Fornødne til Avlingens Drift uden at gjøre ny Gjæld, og De finder Lyst til ligesom Garde ved god Dyrkning at skaffe Dem en behagelig Beskjæftigelse og ved Exempel gavne Andre og Dem selv, da raader jeg Dem til, at De begynder selv at dyrke Deres særdeles frugtbare Jord. Jeg har den Tillid til

Dem, at De ikke vil miskjende min gode Hensigt med dette Raad, og er med særdeles Høiagtelse Deres Velærværdigheds ydmygste Tjener

Reventlow.“

Saaledes skrev den gamle Statsminister til den unge Præst. Jeg beredte mig til denne lykkelige huslige Forandring. Det var Gudske lov! Saxkjøbing Menighed ukjært, at jeg flyttede; men uagtet al deres Kjærlighed mod mig, indsaa de nok, at jeg var bleven fattig hos dem, og trængte til Balsam for mine Saar. Horslunde og Nordlunde Kald var 709 Td. Hartkorn med en Tiende af 580 Tdr. Bygs Værdi, og en udmærket Avling paa 64 Tdr. Land, foruden andre Emolumenter. Altsaa et Embede tænkte jeg, hvor Du kan leve og dø; men Gud vilde det anderledes. Jeg rejste da til Horslunde og Pederstrup i Januar 1820, og saa begge for første Gang. Holdt derpaa Afskedsprædiken og tiltraadte Embedet i Marts. Det var mig tungt at leve adskilt fra Familien den hele Sommer, men jeg tog min ældste Søn Ludvig og min Søstersøn Peter Prytz med, accorderede Kosten for dem hos Provstinde Garde og læste med dem.

Dog inden jeg forlader Saxkjøbing og mine kjære Omgivelser, isærdeleshed Adam Glahn, har jeg dog nogle Erindringer at opfriske, fordi de staa i Forbindelse med mine Kjære, som nu efter 30 Aars Forløb kjendes ved mig. Først nævner jeg da Candidat Witting, Præstesøn fra Brunsvig, Informator for 2 unge Slægtninge, Grev Hardenberg opdrog. Witting var et høist talentfuldt Menneske og et afgjort Sproggeni. Saaledes dristede han sig til efter 3 Maaneders Forløb at prædike i Rasted Kirke paa Dansk, og han gjorde det saa godt, at Bønderne syntes, at han prædikede tydeligere end deres egen Præst Harder, der som en Holstener og Kieler Candidat ei kunde aflægge sin tyske Accent. Witting var dertil et muntert og godmodigt Menneske, som det gjorde mig ondt at skilles fra, men hans aldrende Fader krævede hans Bistand. Han drog hjem, valgtes til Diaconus ved Faderens Kirke St. Michaelis, og da Faderen efter nogle Aars Forløb døde, blev han af Menigheden valgt til „Hauptprediger“. Af og til vexlede vi Breve, men da jeg i 1854 med min Datter Helene

reiste til Wiesbaden, saa gjorde jeg en Afstikker paa Jernbanen fra Hannover til Brunsvig, og tog ind paa et Hotel, hvor jeg ved en Opvarter sendte Witting en Billet af dette Indhold: Præsten i Saxkjøbing spørger herved Hovmesteren paa Hardenberg Hr. Cand. Witting, om det er ham belejligt at modtage et lille Besøg. Han svarede, at han skulde paa Øieblikket komme, og jeg tilbragte en høist behagelig Dag hos ham, som jeg fandt næsten uberørt af Aarene og til min Forbauselse talende flydende Dansk. Han havde en venlig Matrone til Hustru og 2 vakre voxne Børn, en Søn og en Datter. Hjertensglad var han over at vise os Byens Mærkværdigheder, især en smuk Maleriudstilling i en nedlagt Kirke, hvor Malerierne hang i det fortræffeligste Lys, og han lovede, hvis det var ham muligt, at komme til mit Guldbryllup 1856, hvilket ogsaa skete.

I Aaret 1818 rejste jeg med Glahn, Harder og Meding i Maibølle til Falster og Sjælland. Det var en Rundreise til Præsterne, og disse, nemlig Blædel i Stubbekjøbing, Grundtvig i Torkildstrup, Steenstrup i Riserup, Bang af Kirkeby og Koch af Horbeløv forenede sig med os. I Horbeløv Præstegaard vare vi samlede en Aften. Vi bleve godt beværtede og Underholdningen var levende. Ganske umærkeligt havde Koch faaet os 8 Præster opstillede i en Kreds og den lange Bang rangeret i Midten, hvor vi stode hver med sit Glas i Haanden og sang vore Viser. Værtinden, som var Søster til Fru Gyllenborg, Heibergs Moder, stod ved Bordenden og skjænkede Punchen. See Kone, raabte Koch, hvilket Spil Kegler! Ja, svarede hun, dersom jeg laver en Bolle til, tror jeg, at jeg slaar dem alle Ni. Begeistrede drak vi hendes Skaal og haabede, at hun i hvert Tilfælde vilde lade hendes Mand være Keglereiser. Om Aftenen, da vi lollandske Gjæster skulde i Seng, var jeg saa heldig at forebygge en stor Fare for min kjære Glahn. Han gik foran med Lys over Forstuen og kunde derfor ikke see, at Kjelderlemmen, som Folkene af Skjødshed havde glemt at lukke, stod aaben, men jeg havde set det, og da han stod lige ved Randen af Afgrunden, tog jeg et saa forsvarligt Tag i hans Nakke, at han blev reven et Par Skridt tilbage og Lyset var nær tabt. Forbauset saa han paa

mig, idet jeg gjorde ham opmærksom paa den aabne Kjelderluge. Dagen efter frokosterede vi alle hos Provst Grundtvig, og da vi sad til Bords, opfordrede Provstinden, en trivelig Datter af salig Biskop Balle, hendes voxne Døttre til at synge en Vise paa det Vilkaar at Præsterne skulde gentage Refrainet. De kaldte denne en Vaasevise, der imidlertid ganske lunefuldt betegnede forskjelligt Vaas af Folk, f. Expl.:

Stormand bukker for Clienter
 mumler frem en Hoben Ord.
 Hvad var oftest Complimenter,
 uslest Vaas paa denne Jord.

Men da de sang følgende Vers:

Manden med den lange Kjole
 ei saa længe for os stod
 paa den høie Prædikestol,
 hvis ei Vaasen var ham god,

raabte vi, nei! fy for en Ulykke! det Refrain kan vi ikke synge, om vi ogsaa havde nok saa god en Samvittighed. Men hvem har da gjort den forbandede Vise? lød det. Ja vær saa god at drikke hans Skaal, sagde Fruen, der sidder han. Det var Præsten Dalhoff fra Ønslev, en prægtig, vittig Mand, sexagenarius og Enkemand. Han hørte sine Døttre synge og spille en Melodi, som han kunde lide, og spurgte dem om Texten, aah! sagde de, det er kun Vaas! Nei! sagde han, men jeg skal gjøre Eder en rigtig Vaasevise. Samme Dalhoff skrev engang paa et kunstigt Schema fra Biskop Boisen om Confirmationen, hvis første Rubrik var Præstens Navn og dernæst en Mængde om Methode, Fremgang o. s. v., paa tværs over alle Rubriker: J. C. Dalhoff er en prægtig Karl, testerer J. C. Dalhoff. Han havde været flere Aar Enkemand, havde voxne Børn, var nogle og Treds, da skriver han til Jylland til en Jomfru saaledes; Jeg har staaet Fadder til Dem, og dengang syntes jeg, at De tegnede til at blive en forstandig og sagtnodig Pige. Kunde De være sindet at ægte mig, saa beder jeg Dem møde mig paa en vis Dag i næste Maaned. Man kan jo see paa mig for ingen Penge. Hun kom, saae ham

og tog ham, Aaret derefter fik hun Tvillinger, men blev ikke længe derefter Enke.

Vi Lolliker toge saa Afsked med Falstringerne og seilede over til Sjælland, hvor vi leiede en Vogn til Olstrup Præstegaard forat gjæste Poul Glahn. Blædel fulgte med. Det var varmt. Postillonen sov, og bardous saa væltede vi nedad en Skrænt saa voldsomt, at Vognen vendte de 4 Hjul iveiret og Harder var skjult under Fjældefadningen; vi andre bleve blot kastede ud. Med Skræk fik vi raget Harder frem, der dog ligesom vi Andre var sluppen med Skrækken. Da vi kom til Sæde igjen paa Vognen, herskede der en uhyggelig Taushed i vort forhen saa muntre Lag. Jeg sad og pønsede paa, hvorledes jeg skulde bryde denne Tavshed. Endelig udbrød jeg: dersom vi 5 nu Alle havde brukket Halsen, hvor mange Præstebørn vare der da blevne faderløse? Vi talte da disse sammen. Og see det var 31. Af Hjertens Grund takkede vi Gud for vore hele Halse, og i munter Snak kom vi til Olstrup og der og paa det nærliggende Gisselfeld hos Grev Danneskjold bleve vi kjerligt modtagne. Denne glade Rundreise endte lykkeligt.

Efter at jeg havde tilbragt en kjedelig Sommer i Horslunde kun afbrudt ved sjeldne Besøg i Saxkjøbing, 4 Mile borte derfra, og efterat jeg havde savnet ikke blot den tilvante Levemaade, men især Moderen og de kjære Smaa, fik jeg endelig Provstinde Garde udaccorderet, og den 12. October 1820 drog jeg ud med min Fregat, saa kaldtes en stor holstensk Vogn med Kaleche, til Horslunde. Fregatten var ladet, foruden med min Kone og mig, med 7 Børn, Peter Prytz og Kudsken.

Horslunde,

hvor jeg alt forud ved mine vel sindede forrige Sognemænds Bistand havde faaet mit Flyttegods og sat en Del tilrette, inden Moder kom, holdt vi som sagt vort Indtog i d. 12 Oetbr. 1820. Jeg var nu allerede orienteret i Embedet, og var høilig tilfreds med Menighedens flittige Kirkegang og venlige Imødekommen. Snart gjorde min Kone første Visit paa Pederstrup, hvor hun venlig, ikke „naadig“, blev modtagen. Excellencen sagde strax

ved min Ankomst til mig, at der ved hans Side var hver Middag en Couvert til mig, og at han ønskede helst at see mig og tale med mig paa den Tid. Jeg tog da ofte min Stav og spadserede den yndige Vei igjennem Skoven til Pederstrup, og naar Maaltidsklokken c. 4 ringede, gik jeg til Bords med de Andre. Det var ret egenlig et Familiebord, daglig 24 à 30 Personer, og Alle Excellencens Børn eller Børnebørn, foruden hans Gemalinde, 2 Søstre og 2 Frøkener af Familien. Efter Caffen, naar jeg havde underholdt mig med Excellencen og de Øvrige, skiltes man hver til Sit, og uden alle Hilsener gik jeg hjem. Tingen var, at den gamle Statsminister, som til 1813, da han formedelst Statsbankerotten fratraadte alle sine Embeder, var fra Ungdommen vant til anstrengende Arbeide, og derfor til en streng Inddeling af sin Tid. Uagtet hans landlige Otium fulgte han dog den gamle Livsplan, var tidlig oppe, spadserede en Time og arbejdede ved sin Pult den lange Formiddag, i hvilken 2 Timer vare bestemte til Bibelstudium, andre til Correspondence og Læsning. Sine Forvaltere og andre Betjente gav han en Slags Audients fra 6 til 7. Men Mandag Aften mødte Birkedommeren og Sognefogder, og da bleve Bøndernes Tvistigheder og andre Anliggender definitivt afgjorte. Stundom lod han ogsaa mig kalde til disse Møder, naar han behøvede min Tjeneste.

Men jeg vender mig igjen til mit Hus, Embede og mine øvrige Forbindelser i det lykkelige landlige Horslunde Hjem. Skolerne i Horslunde og Nøbbele vare udmærkede, saavel som deres Lærere, Petersen og Andersen, hver paa sin Vis, de bleve mig meget kjære Venner. Petersen, der havde samme Antal Børn, som jeg, opdrog dem vel, saaat mine Børn kunde omgaaes med dem. Anden Juledag vare de alle 9 + 9 samlede i Præstegaarden, og 3die Juledag fik de en Dands i Skolestuen.

Jeg skyldte Grosserer Nathanson store Forbindtligheder, og kom derved til at døbe Magister, nu Professor Henrichsen i Odense, da han skulde giftes med Nathansons Datter. Det var en særdeles høitidelig Handling. I Biskoppens og flere Geistliges Nærværelse holdt Henrichsen fra Alteret en Tale og aflagde sin Trosbekjendelse, førend han stedtes til Daaben. Ogsaa døbte

jeg efter 8 Ugers Undervisning en anden Israelit, Possement-mager Henius fra Aarhus. Da jeg ogsaa læste med mine Børn, foruden at passe mit store Embede, havde jeg meget at bestille; dertil kom, at jeg 1820 beskikkedes til Herredsprovst for Nørre Herred og 1829 tillige i Sønder Herred under Titel af Distriktsprovst. Skrivelser og Visitatsreiser medtog megen Tid, og jeg maatte see mig om Hjælp til mine Børns Undervisning. Jeg fik først en islandsk Student Hjalmarson, et meget godt Menneske, men temmelig simpel som Student, saa at han endog mod islandsk Sædvane kunde hverken Latin eller Græsk tilgavns. Siden sendte jeg Ludvig, min ældste Søn, i Vordingborg Skole. Endelig fik jeg en ferm Candidat Niels Peter Jørgensen, Præstesøn fra Jylland, til Lærer for Sønnerne. Ludvig kom siden i Colding Skole og blev derfra dimitteret sammen med min Brodersøn Caspar Wilhelm Smith af dennes Stedfader, Rektor P. Fibiger. Da min Søn Troels var confirmeret, sendte jeg ham til Metropolitan-Skolen, hvorimod min tredje Søn Caspar havde i sin Barndom været saa svagelig, at jeg ei vovede at lade ham studere. Jeg besluttede derfor, da han var confirmeret, at sende ham til min Ven Apotheker Hertzberg i Holmestrand. Der styrkedes hans Helbred ved legemligt Arbeide og 3 Aar efter vendte han tilbage forat studere og dimitteredes 3 Aar efter til Universitetet af hans ældre Broder Troels. Den 4de Søn, Christian, satte jeg i Nakskovs nu ophævede lærde Skole, hvor han ikke lærte noget. Jeg tog ham da hjem, og efter Confirmationen gik han til Søs, tog sine nautiske Examiners, foer i amerikansk Tjeneste, var et elskværdigt Menneske, fuld af Lyst til sit Kald, men ak! han skulde være den Første af mine 9, jeg mistede. Den 26 Juli 1821 fødtes min fjerde Datter Petra Ottilia, og den 10 Mai 1824 fik hun en Broder Conrad Arent Colding, den Sidstfødte.

I Embedet havde jeg Intet at klage. Aarene fløi hurtigt hen ved dagligt Arbejde. Jeg modtog mange Beviser paa Menighedens Velvillie, havde venlig Omgang med Biskoppen og Præsterne, og i Huset var der Sundhed og Tilfredshed. Det var mig altsaa en let Sag at kjæmpe mod mine Pengesorger, der

fulgte mig alle de Aar, jeg var i Horslunde, da Enkepension og og høie Afgifter, Renter og Afdrag paa Gjælden (den var 1820 6000 Rd.) og dertil lave Kornpriser, gjorde mig mange alvorlige Timer; men min Kones fortræffelige Husholdning, Sparsommelighed og Tarvelighed sikrede mig og Børnene Føde og Klæder, om endog disse vare af hjemmegjorte Stoffer. Avlingen maatte jeg selv drive, eller rettere den maatte drive sig selv; thi jeg havde ikke kunnet efter Excellencens Raad faae Nogen til at forpagte den. Jeg havde to Heste og 4 Køer med fra Saxkjøbing, købte saa efterhaanden Resten af Besætningen, og ved ret skikkelige Tjenestefolks Hjælp gik det nogenlunde vel. Jeg havde indført den Rangforordning i mit Dagværk: 1 Embedet, 2 Børnene, 3 Avlingen. Den fik da mindst Omhu fra min Side. Naar jeg havde endt mit Arbeide 1 og 2, gik jeg ud at spadserere i Marken, men da gik Folkene hjem. Det var mærkeligt, at i et Pastorat med over 2000 Mennesker, hvor der var 100 Gaarde i Hovedsognet og 12 i Annexet, hørte alle uden Undtagelse til Bondestanden. Den fornemste og rigeste var min Nabo Møller Johan Pedersen. Han gik i Skindpels og dito Buxer med Sølvknapper, men ogsaa med Træsko. Han var min gode, trofaste Ven og Støtte, en mild og retskaffen Mand; var mig til Tjeneste med Kjørsler og hvad jeg kunde anmode ham om. Min gode Excellence var næsten hver Søndag i min Kirke og ved Kirkeaarets Begyndelse forlangte han Fortegnelse paa Først- og Sidsttjeneste, og paalagde mig ei at bryde Ordenen, uden at meddele ham Efterretning derom. Han vilde ikke støde Biskop Boisen ved at forsømme sin egen Sognekirke, Vesterborg, og derfor maatte han høre Prædiken 2 Gange, men det, sagde han, interesserede ham at høre den forskjellige Maade, paa hvilken Boisen og jeg behandlede Evangelierne, og stundom lod han mig mærke, skjøndt han altid var yderst skaansom, at min Prædiken, mere orthodox og dogmatisk end Boisens, af den Grund behagede ham bedst. Engang opfordrede han mig til at lade nogle Prædikener trykke. Dette var Anledningen til, at min lille Bog „Kirken og dens Festerdage“ 1826 blev til. Jeg dedicerede den til Excellencen i et Vers, som indeholdt virkeligt intet Overdrevent; men i et venligt

Brev bad han mig ikke at lade det trykke, og i de beskedneste, jeg kan sige christelig ydmyge Ord skrev han mig til, at Gud tilkommer alene Æren, og dernæst Kronprinsens og hans Medhjælperes Bistand, om noget Godt var udrettet til Landets Bedste, Han talte meget med mig paa vore Fodtoure mellem Skolerne baade om mine Prædikener og hans religieuse Anskuelser, og disse Samtaler vare mig virkelig lærerige. Her maa jeg dog fortælle et Træk af den ædle Gamle. Han afskyede Tobaksrygen, men engang, da han opfordrede mig til en lang Fodvandring, spurgte han mig, om jeg ikke savnede min Pibe; jeg svarede frimodig: jo! ryg De kun, sagde han da, naar De ei forpligter mig dertil, og jeg trak min Pibe frem. Ved Skolen holdt hans Vogn, og nu satte vi os op og kørte til næste Skole, hvor Biskop Boisen ventede os. Forbauset saae han paa mig, som havde Piben i Munden. „Er de bleven gal, hviskede han mig i Øret, at ryge i Excellencens Nærværelse, det har jeg i 36 Aar ikke vovet at byde ham.“ Ja svarede jeg: so ein Mann bin ich. Jeg har faaet naadigst Privilegium, men dog kun i fri Luft, fordi jeg er en Fodgjænger, hvad Biskoppen ikke er. En anden Gang skrev den Gamle en Billet til mig, at han vilde komme med en god Ven til min lille Nordlunde Kirke og bad mig ikke at begynde med sidste Tjeneste, førend de kom. Der var nemlig en stiv Mil fra Pederstrup. Jeg var da paa Pletten, da han og hans Fætter, Statholder i Lauenborg, Grev Cai Reventlow, Ridder af Elefanten, kom. Psalmetonerne hang fast i min lille Skolelærer Hansens Hals, der desuden ei havde ret mange Toner, der ei vare falske. Nu tav de aldeles og jeg maatte selv synges. Efter Tjenesten maatte jeg følge begge Excellencerne til Pederstrup til Middagsmaaltidet, hvor Grev Cai Reventlow præsenterede mig for hans Kone, en Datter af den berømte Grev Bernstorff og bad mig være hendes Bordcavaler, idet han sagde, at hans Kone, der gjerne talte Dansk, nu kunde underholde sig med en Mand, der havde holdt en smuk dansk Prædiken for ham. Hun var en herlig Dame og velbevandret i den danske Literatur.

Min Præsteomgang var især Brødrene Clausen i Halsted og

Utterslev, de vare gifte med Søstre, Døttre af Proprietær Jørgensen paa Søllested. Ligeledes havde jeg jevnlig Omgang med Provst Brynniche, der var gift med en Cousine af mig, en Plum, hvis to Børn, Eline, nu gift med Kammerraad, Toldforvalter Petersen i Fyen, og Andreas, Cand. med. og chir., Reservelæge i Kjøbenhavn, bleve mine Børns jevnaldrende Venner. Provst Brynniche var en forstandig, hjertensgod og i høi Grad tjenstvillig Mand. Ligesom jeg 1817 holdt Reformations Jubelfest, saa havde vi i 1826 den tusindaarige Jubelfest for Christendommens Indførelse i Danmark, og den tredie Jubelfest har jeg helligholdt her i Stege 1836 for Reformationens Indførelse heri Landet for 300 Aar siden. Vesterborg, hvor Biskop Boisen boede og tillige var Præst, medens han dog havde en Pastor vicarius, i min Tid Schönheider, hans ældste Søn Boie og tilsidst N. Sidenius, besøgte jeg ofte, og fandt altid den venligste Modtagelse, om jeg end noget dristigt yttrede mine religieuse Anskuelser, der ei vare hans. Han var en ærlig, munter og yderst virksom Mand, i visse Maader geniask; men har skrevet vel mange Bøger, Bibelhistorier, Andagtsbøger, Veiledninger o. s. v., som nu ere sjunkne i Lethe. Engang fortalte jeg ham, at en Skolelærer havde vundet et Væddemaal for hans Skyld. Hvorledes? spurgte han. Jo han paastod, at der ei fandtes Semicolon i Biskoppens Bibelhistorie, og see! der fandtes ikke et eneste Semicolon. Ei, svarede Biskoppen, det skal jeg skrive mig bag Øret, og i næste Udgave var der nok, men ikke altid paa rette Sted. Som Præst, Catechet og Seminarieforstander var han ligesaa dygtig, ja udmærket, som han var det i Egenskab af Biskop og Visitor. Altid var han elskelig og elsket. Han taalte Modsigelser og var i høi Grad forsonlig. Engang inviterede Maribo Folk ham til at holde en Tale og mig til at skrive Vers til en Festlighed paa Frederik d. 6tes Fødselsdag. Begge vare vi Æresgjæster og Selskabet var meget muntert. Nogen Tid derefter viste Boisen mig et høist uartigt Brev, som Sognepræsten Boeck i Maribo havde skrevet til ham, opbragt over, at Biskoppen, uden at spørge ham derom, havde benyttet Kirken., (NB den er Domkirken i Stiftet, altsaa havde Biskoppen Ret, at ansee den som sin) og tilsidst forbød

han Boisen, der ellers ved Landemodet pleiede at logere hos ham, rent ud sit Hus. Hvad skal jeg gjøre ved ham; spurgte han mig. Mig synes, svarede jeg, at det er saa respektstridigt af en Præstemand mod sin Biskop, at det burde til Cancelliets Kundskab, at han kan faa en fortjent Reprimande. Synes De det? sagde han, idet han aabnede Kakkellovns Døren og kastede Brevet i Ilden. Jeg mener, sagde han, at lade Uartigheden gaa op i Røg. Det var i Februar, 3 Maanedere derefter, den 10 Mai 1831, døde Biskop Boisen, 69 Aar gl. Jeg talte ved Graven og skrev Psalmer til Ligbegængelsen. Den 3 August s. A. holdtes af mig en Sørgefest paa Seminariet, hvortil jeg indbød i et trykt Program, der indeholdt Seminariets Historie. Det stod og faldt med ham og Lærer Hansen, en udmærket begavet og fortræffelig Mand. Men de vesterborgske Seminarister ere endnu i Anseelse fremfor Andre. Hans Død gik mig til Hjerter; thi jeg elskede ham. Allerede 1820 havde han gjort mig til Meddirektør af Seminariet, der var stiftet af Grev Reventlow og ham, som derfor blev, som Sognepræst i Vesterborg, tillige Biskop over Lolland-Falsters Stift.

Biskop Boisens Død var mit tredie store Tab i Horslunde. Det første var 1823 d. 5 December, da min gamle Fader døde i Holbæk. 1822 besøgte han mig i Horslunde, og var i høi Grad sund og kraftig i sit 79de Aar. Han havde resigneret sit Embede, efterat han havde holdt sit Jubilæum, og nu da han kom til mig, sagde han, at han i min Kirke vilde holde sin Afskedsprædiken, den sidste i dette Liv. Jeg sendte da hemmelig Bud til mine Skolelærere og bad dem bekjendtgjøre, at min 79-aarige Fader vilde prædike næste Søndag. Den store Kirke var aldeles fyldt, der var sikkert i det Mindste 800 Mennesker. Han fortalte, at da han kom paa Prædikestolen, blev han forbauset over Tilhørernes Uniformitet. Paa den ene Side alle Mændene i mørkeblaa Frakker, og paa den anden Side alle Konerne med hvidt Lin for og bag Huen, saa de ovenfra sete vare den hvide Halvdel, som Mændene den blaa; men den Gamle kom i Aande og prædikede med Kraft over Evangeliet 7. Søndag efter Trinitatis, at det var Gud, som gav os baade aandeligt og timeligt Brød.

Gud kaldte ham i Fred ved det paafølgende Aars Udgang. Dr. Lunding i Holbæk skrev mig til d. 3 December (nemlig jeg fik Brevet den Dag), at hvis jeg vilde see min Fader ilive, maatte jeg skynde mig; thi han havde begyndt at døe uden Sygdom, simpelthen fordi Livets Uhrværk var udløben. Skjøndt jeg ikke havde ret mange Penge og Vinteren var der, reiste jeg efter en Times Forløb, og hjalp mig frem ved mine Venners Hjælp saa hastigt som muligt. Men dengang foer man ikke med Damp. Jeg kom for sent, 12 Timer efter hans Død. Uden alle Døds-træk laa han smilende i sin Kiste. Bibelen laa opslagen paa hans Bord, og et Mærke ved de Ord af Davids Ps.: Min Sjel bier stille paa Herren, fra ham kommer Frelsen. I Sørgehuset mødte nu Størstedelen af min gamle Faders Menigheder i samme Stue, hvor 4 Aar forud de havde lykønsket til Jubilæet, og bad mig om at maatte synge en Psalme ved Kisten og om jeg vilde tale et Par Ord til dem. Jeg fœiede deres Ønske og var i saa mild Sørgestemning, at jeg kunde tale. I Kirken talte Professor Larsen og Amtsprovst Warthoe.

• Mit andet store Tab jeg led var, da Statsminister, Lehns-greve Reventlow døde. Ligesom min Fader hensov han ved Aarets Udgang 1827, efterat han forud den 11 Marts havde fyldt sit 79 Aar. Jeg havde foranstaltet den Dag en Revue af den ældste Classes Drengene fra Grevskabets 13 Skoler. De trak op som smaa Compagnier med hver sin lille Fane og Læreren som Commandør, og sang 2 Vers, medens Lærerne firstemmig sang 4 Vers af en af mig forfattet Sang i Dagens Anledning, hvorefter Biskoppen holdt en lille Lykønskningstale til den ædle Greve, der var dybt bevæget, lod Børnene beværte og Lærerne byde til Middagsbordet. Men Timeglassets sidste Stund udrandt. Den Stærke maatte bukke under. Han blev stedse svagere og svagere, kjørte i Forventning af sin forestaaende Opløsning omkring paa Godset og tog Afsked med sine kjære Undergivne; ogsaa kom han ind i min Præstegaard, og medens han sad i Vognen, vilde han se min Kone og alle vore Børn, og tog saa venlig Afsked med dem. I Juli Maaned blev han sengeliggende af en stærk Vattersot. Da traf det sig saa, at Prins Christian og Frederik

d. Gtes Datter Kronprinsesse Caroline kom at besøge ham paa Pederstrup. Der var foranstaltet megen Høitidelighed, og jeg, som nu engang var Poeten paa Lolland, skrev Sange; men den høitideligste Time var dog, da Prinsen og Prinsessen sade hver paa sin Side af Sofaen, paa hvilken den Gamle laa iført en gul Nankinsfrakke, som en skjøn Ruin af en pragtfuld Bygning. Jeg og de andre Præster, som havde været til Cour, vilde forlade Værelset; men den Gamle gav mig et Vink, at jeg skulde blive, ret som om han vilde have Vidner til sin Afsked med Prinsen. Min Ven Clausen fra Halsted og jeg stode da i en Vindues For- dybning, og ligesom med Andagt bivaanede vi den Scene, da han reiste sig og greb Prinsens Haand, og bad ham, naar han besteg sine Fædres Throne, at elske og beskjerme Bondestanden. Bonden er, udbrod den Gamle, Landets Ernærer og Forsvarer: kun maa der sørges for Bondestandens Oplysning og Guds frygt ved gode Skoler og Præster, ellers vil Velstanden kun lidet gavne. Til Prinsessen henvendte han sig derpaa og bad hende bringe sin kongelige Fader hans sidste Farvel og takke ham for al den Tillid og Naade, han havde bevist ham i de mange Aar, han havde tjent ham og Landet. Han udbredte sine Arme velsig- nende over dem Begge, som greb hver sin Haand, og havde han ei med Magt trukket sin Haand til sig, som Prinsessen holdt, havde hun kysset hans Haand med Taarer. Synlig rørt yttrede Prinsen, at Gud nok endnu noget vilde forlænge Oldingens Liv; men med mild Stemme svarede han: „Nei! Deres kongelige Høihed, nu vil Gud lade mig fare i Fred; thi jeg haver som Simeon set min Frelser“. I September Maaned følte han Dødens Nærmelse og lod sig føre fra Pederstrup til Christianssæde, fordi han vilde døe i sit Barndoms Hjem. Han døde der, efterat der var gaaet Koldbrand i den store Taa, d. 5 October 1827, og den 16 October var hans Begravelse paa Horslunde Kirke- gaard. Han havde selv bestemt sin Gravplads paa et for nogle Aar siden indtaget nyt Areal, hvor der hidtil kun var jordet Fattiglig, da Bønderne kun vilde begrave deres Lig paa den ældre Del af Kirkegaarden. Grevskabets 500 Bønder bare ham til Horslunde Kirke. Hele Landets Noblesse og Embedsmænd

fulgte. I Kirken, som langt fra kunde rumme de Mange, talte Biskoppen fra Alteret, men kunde ei høres. Jeg holdt den egentlige Ligprædiken fra Prædikestolen, men maatte anstrenge mig for at blive hørt. Efterat jeg havde kastet Jord paa Kisten og budt ham Tak og Farvel fra de Mange, som elskede ham og vilde savne ham, talte hans ældste ham fuldtværdige Søn, Kammerherre Grev C. Reventlow, med bevæget Røst til sine 4 voxne Sønner, der stode ved Graven: „mine Sønner, glem aldrig Eders Bedstefader, men lad altid hans Exempel staa Eder for Øie og vandre som ham“.

Efterat min Velgjører var død, Biskoppen var død og flere af mine Omgangsfæller, følte jeg mig noget ensom og begyndte at tænke paa Forflyttelse. Biskop Münster gav den udvortes Anledning, da han skrev mig til og opfordrede mig til at træde i Underhandling med Dr. Kofod, Sognepræst ved Helliggeistes Kirke, der paa Grund af sin Alder attraaede Entledigelse. Præliminairerne gjordes, og deriblandt, at jeg skulde holde Cabinetsprædiken for Kongen og Dronningen. Dette udvirkede Münster, og jeg reiste i Decbr. 1829 til Kbhvn. med min Prædiken i Lommen. Søndagen var bestemt, men hvad skete? Kronprinsesse Caroline, der sad oppe for at oppebie sin Gemals Hjemkomst en Nat, blundede lidt, hendes Kappe kom Lyset for nær og hun blev slemt forbrændt, og min Prædiken blev afasgt til 14 Dage efter. Da jeg umuligen kunde blive saalænge fra mit Embede og Julefesten stod for, maatte jeg allerunderdanigst ansøge om Tilladelse til at reise hjem. Jeg ansaa dette som et Vink af Forsynet, meldte Biskop Münster, at jeg ei vilde søge Embedet, og reiste velfornøiet hjem, efterat have holdt min Prædiken i Frue Kirke og spist til Middag hos Stiftsprovst Clausen, der billigede mit Forsæt at trække mig tilbage. Om denne min Hjemreise maa jeg dog fortælle et Par Ord. Vinteren mellem 29 og 30 var meget streng. Alle Sunde vare tillagte. Paa Veien besøgte jeg Consistorialraad Tage Møller i Kjøng. Han tænkte ikke paa, at han næste Aar skulde flytte til Stege, og jeg ikke paa, at jeg 4 Aar derefter skulde blive hans Eftermand i Stege. Forresten kjørte jeg rask over Sundet og videre til Nykjøbing paa Falster,

hvorhen jeg egenlig fløi, da Hestene løb løbsk og standsede først ved Kjøbstadens Bom. Jeg kunde hele Veien ikke ryge Tobak, da Piberøret var frosset; men dette lykkedes, da jeg kom til Sundby, hvor min egen Slæde og min kjære Kones Ræveskindspels ventede mig.

Aaret 1828 var nær bleven min huslige Lykkes Endeligt. Vor kjære Antonette, dengang 11 Aar gl., fik Tyfus og jeg var bange for hendes Liv. Jeg og min ældste Datter Wilhelmine pleiede hende alene og vaagede med stor Angst. Men jeg maa dog fortælle en Drøm, jeg havde i den farligste Krisis, en Drøm saa levende og trøstefuld, at den virkelig beroligede mig og er bleven mig uforglemmelig. Fra vor Have førte en lille Poppelallee til Kirkegaardslaagen. Jeg drømte jeg kom fra Kirken, og saae mine fire Pigebørn komme mig imøde som voxne. Jeg standsede forbauset over disse 4 blomstrende Jonfruer, som løb mid imøde og jeg vaagnede glad og tænkte: hun dør ikke denne Gang: Hun kom sig, men saa sank jeg paa Sygeleiet, og Moder, som pleiede mig, beredte sig med sin sædvanlige forudseende Omsigt paa, at Touren skulde komme til hende. Hun sørgede saaledes for at faae de fem yngste Børn anbragt hos forskjellige Familier. Kun Troels, der nylig havde haft Koldfeber og derfor ei modtagelig for Smitten, blev hjemme. Han var til god Hjælp og red Ærinder til vor Læge Engel i Nakskov, som var en meget duelig Læge. Da jeg vaagnede af min bevidstløse Tilstand og hørte Pladsken af Vand, erfarede jeg da, at min kjære Kone ogsaa var angreben. Ligeledes var min Datter Wilhelmine, vor Stuepige samt en af Tjenestekarlene angrebne. Jeg tog nu Ophold i Studereværelset, og da jeg et Par Dage derefter spurgte Lægen, hvorledes det gik med min Kone, sagde han hensynsløst, at hun kunde ei leve. Dette gjorde naturligvis et stærkt Indtryk paa mig, dog forsagede jeg ei, men sagde til ham: det staar i Guds Haand, det kan De ei raade for. Om Eftermiddagen svingede jeg ved min Stok ind til hendes Sygeleie. Hun laa endnu i bevidstløs Tilstand, men jeg fandt hendes Træk, mere levende og da Lægen den næste Dag kom, forsikrede jeg ham bestemt: nu lever hun ved Guds almægtige Bistand. Og Gudskelov! det skete.

Snart vare alle mine Syge i Bedring og paa Benene. Vi prisede Gud og takkede de gode Mennesker, der havde staaet os bi, ikke at forglemme mine Sognemænd, som, for at mine Heste ikke skulde kjøres fordærvede, havde hver Dag med 4 Heste hentet og hjemkjørt Lægen; thi Veiene vare saa slette, at der hørte 2 Par Heste til at slæbe en tom Vogn over Nordlunde til Halsted og Nakskov. Allermindst maa jeg forglemme 2 ædle Mænd, der, medens alle Andre ellers skyede vort af farlig Smitte befængte Hus, besøgte os fast daglig, nemlig Kammerherre, Grev Reventlow paa Pederstrup, der ogsaa forsynede os baade under Sygdommen og Reconvalescenssen med hvad, der kunde tjene os til Vederqvælgelse og Styrkelse, den anden var min gode Ven Mølleren med Skindpelsen. Da jeg spurgte ham, om han dog ei var bange for at blive smittet, svarede han, Nei! Smitten gaaer ei igjennem Peltsen. Børnene vendte glade tilbage fra deres Forvisning, og endelig kunde jeg igjen ved Pintsetid forrette Embedet og læse med Børnene.

Men nu hjemsøgtes vi af Koldfeber, især jeg og Wilhelmine. Rundt omkring os herskede en haardnakket Feber, som en vaad Sommer og en streng Vinter 29—30 især fremkaldte. I vor Have vare stillestaaende Canaler, og udenfor Gade Kjær, som vi ogsaa gav nogen Skyld. Jeg havde Koldfeber i næsten 2 Aar, som afkræftede mig saa meget, at jeg næsten ikke kunde gaa op paa Prædikestolen, og jeg havde i Sinde at søge Permission forat skifte Opholdsted nogen Tid, men jeg blev grundig cureret ved et sært Midel. Som Medlem af Direktionen for Vesterborg Seminarium, skulde jeg bivaane Examen; medens de Andre gik fra og til at indtage Forfriskninger, sad jeg paa en Plet uden at nyde det Mindste fra Kl. 9 Morgen til Kl. 6, da endelig de 19 Examinander vare færdige. Da bad Kammerherre, Grev Reventlow mig at tage med til Middag paa Pederstrup, uagtet jeg sagde, at jeg ei kunde nyde noget. Han satte sig ved min Side og sagde spøgende, at da jeg alligevel skulde crepere, saa kunde jeg ligesaa godt drikke et Glas; saa gjorde jeg, spiste og drak, Iis og Madeira — og kom vel tilpas hjem Kl. 12 om Natten — og fra den Dag var og blev min Feber borte. Men min Kone og Børn hjemsøgtes fremdeles. Lægen raadete forandret Op-

holdssted, og da jeg tilnød havde faaet grundig Mistanke til vor Boligs Usundhed, søgte jeg, og fik Stege Sognekald. Udnævnelsen skete 3 Januar 1834. Da jeg fik Efterretning herom, var jeg alt andet end glad derover, men følte dybt, hvor mit Hjerte hang fast ved Horslunde Menighed. Jeg lukkede ikke et Øie den første Nat, og skammede mig næsten ved hver Mand, jeg mødte, da de Alle havde vist mig saamegen Kjærlighed. Jeg maatte inidertid afsted, rejste til Stege, holdt min Tiltrædelses Prædiken 2den Søndag i Fasten. Catechet Thaysen havde i Vacancen læst med Confirmanderne i Stege. Jeg overlod ham Confirmationen og ilede tilbage til mine Confirmander i Horslunde. Efter Tilladelse holdt jeg Confirmation Palmesøndag og tog med bevæget Hjerte Afsked med min kjære, gamle Menighed.

Optegnelser om Familierne de Tonsberg og v. Tritzschler.

Meddelte af **H. J. Huitfeldt-Kaas.**

Af de nedenstaaende Optegnelser findes den første i Bergens Museums Manuscript-Samling No. 57 in 4to og synes i Begyndelsen af dette Aarhundrede nedskreven af Kammerraad Jens Gerner efter Notitser fra hans Fader Provst Henrik Gerner i Tønsberg. Den er inidertid kun en Afskrift af Originalen, hvorfor Orthographien ikke er bibeholdt. Dette er derimod Tilfældet med den anden, der er aftrykt efter General Hans Ernst v. Tritzschlers egenhændige — orthographisk og sproglig eiendommelige — Antegnelser i en Bibel (trykt i Nürnberg 1692 in fol. med churfyrstelig Sachsisk Privilegium), hvilken nu findes i Universitetsbibliotheket i Christiania, og som efter Tritzschlers Tid har tillørt en Mand af Familien Brochmand.

I.

Om *Anders Matsen*, der med sin Hustru *Karen Olsdatter* var Stammefader til endel af de fornemste Familier her i Norge i det forrige Seculo¹).

¹) I Norge leve nu neppe andre Adelsslægter, der nedstamme fra *Anders Matsson* (Tønsberg) end Familien *Wedel-Jarlsberg* (og de derfra stammende Linier af den *Løvenskioldske* Familie) samt Familien *de Seue*, hvorimod

Anders Matsen, f. i Haderslev 2. 2. 1609, † i Tønsberg 19. 11. 1670, Handelsmand i Tønsberg, Borgermester ib. 1638, kgl. Commissarius 1663, Assessor i Overhofretten 1667. * i Tønsberg 11. 1. 1635 Karen Olufsdtr. Stranger, f. i Tønsberg 10. 3. 1617, † ib. 4. 10. 1698.

Gregers Matsen, Kjøbmand i Tønsberg.

Mats Gregersen, † 1733, (begr. 27. 7.) 82 A. gl., Tolder i Tønsberg. * Karen Pedersdatter. Anders Gregersen, Kjøbmand i Tønsberg, begr. 14. 9. 1709, 37 A. gl. * i Tønsberg 30. 6. 1698 Kirsten Jensdatter, begr. 10. 1. 1758, 86 A. 5 M. gl.

Mag. Jesse Matsen, f. i Haderslev 1611, begr. i Skien 8. 7. 1678, 67 A. 2 M. 3 D. gl., Rektor i Christiania, Professor v. Gymnasiet ibid., 1659 Sognepr. i Skien, Provst i nedre Thelemarken. * 1) Elisabeth, D. af Biskop Oluf Boesen. 2) i Chra. 16. 7. 1648 Maren Rasmusdatter, begr. i Skien 30. 6. 1674, 44 A. gl.

Oluf Andersen Tønsberg, f. i Tønsberg 30. 4. 1636, † i Christiania 2. 2. 1669, ugift. 1665 Secretair i Dan. Cancelli, 1667 Vice-Lagmand i Skien.

1) Wilhelm de Tønsberg til Ulveland, f. 2. 1680, † i Chra. 16. 9. 1731, Confrentsråd, Stiftamtmd. i Bergen, siden i Chra. R. af Dbr. * 1705 Lene Sophie Kaas, f. 2. 9. 1680, † 26. 3. 1732, D. af Stiftamtmand Hans K.

1) Matthias de Tønsberg, Obr. i Danmark. * 1702, . . . Hagedorn, D. af Admiral Seneca v. H. 1 Barn, † for Forældrene.

2) Amalie Catharina de T., f. 1709, † 1749. * Cancelliraad Christian Werenkiold til Borregaard, † 8. 5. 1757. Ei Børn.

3) Hans de Tønsberg, † 24. 6. 1770, Oberst af Inf. * 1750 17. 7. Sophie Beate Huitfeldt af Elingaard, f. 1724, † 1786.

Helene Christine Elisabeth de Tønsberg, f. 1753, † 1821. * 178. Hans Jacob Pawels, f. 1743, † 24. 1. 1804, Etatsraad og Præsident i Christiania. Talrig borgerlig Descendents.

4) Et Barn, † lidet.

5) Waldemar de Tønsberg, døbt i Chra. 8. 3. 1712, † ung før Faderen.

6) Friderich de Tønsberg, døbt i Chra. 18. 5. 1714, Cadet ved Generalmaj. Øttkens Reg. 1731, † i yngre Aar.

7) Edel Kirstine de T., døbt i Chra. 5. 8. 1718, † ugift, gammel.

Stig Andersen Tønsberg, f. 29. 9. 1646 i Tønsberg, † 26. 8. 1690, Handelsmand i Skien. * 24. 8. 1675 i Skien Anna Clausdatter, f. i Skien 5. 6. 1659, † paa Borrestad 11. 4. 1713. (* 2) 1692 Generalmajor Johan Arnoldt † 1709, gift 3 Gange før).

1) Karen T., f. og † 1677. 1737. * 4. 1679. * 1) i Gerpen Hans 1698 Anders Jacob Arnoldt, f. 1669, † 1758, Feldtmarsk., com. General i Norge, R. af Eleph.

2) Anna T., f. 1672, begr. i Gerpen 4. 3. 1696. * paa Bragernes 7. 1. * 1693 Anders Clausen, døbt i Skien 26. 1. 1662, Assessor, Handelsmd. i Skien, † i Chra., begr. i Gerpen 12. 5. 1698.

3) Hedvig Catharina W., f. 1702, † 1749. * 1721 Frederik Ferdinand v. Hausmann, f. 1693, † 1757, Generallieutn., R. af Dbr. Ei B.

1) Karen Werenkiold, f. 25. 6. 1700, † 26. 10. 1778, Overhofmesterinde, Dame de l'union parfaite. * 1719 Hartvig Huitfeldt til Hafslund, f. 18. 8. 1677, † 3. 6. 1748, General, R. af Dbr., Commandant i Frederiksstad.

2 S. 1 D. Werner Sophie Riborg Matthias Wilhelm H. til Clausholm etc., Ghcfrd., Fr. Chr. Otto Khr., Stiftamtmand, R. af Dbr., † 1725, † Descendenterne sees p. den af Commandeurcapt., Baron F. Wedel-Jarlsberg udgivne Stamtavle.

1753. 2) 1756 Charlotte Emerentze v. Raben, f. 1731, † 1798. Descendenterne sees paa den Huitfeldtske Stamtavle i Personalhist. Tidsskr. 1 R. IV. 121.

Christian Christoph v. Arnoldt, Landraad og Oberstlieutn. Amtmand i d. ene gevorbne vorb. Regim., af Dbr., Ghrd., † 1750, ugift. Johan Fridrich v. Arnoldt, Landraad og Capitain v. d. ene gevorbne Regim., † ugift 1748.

1. Hans Jacob v. Schlanbusch, f. 20. 3. 1726, † i Rendsburg 2. 4. 1731.

Kirsten Andersdatter Tønsberg, † 28. 6. 1701, 64 A. gl. * Niels Toller, Assistentsraad, Assessor i Overhofretten, Vicelagmand i Tønsberg.

Nils T., d. f. og † 1662, † 13. 8. 1742. * Caspar Herman v. Hausmann, f. 10. 1. 1653, † i Chra. 9. 9. 1718, Gehrd., Generallieut., R. af Dbr. etc.

Anne Cathrine T., f. 1666, † 1720. * 1) i Tønsberg 6. 5. Ernst v. Tritschler, f. 1710, 1647, † i Chra. 23. 6. 1718, til Thom. General, R. af Dbr., der før havde Margrete Tønnesdr. Huitfeldt af Thronstad († 1683). 2) Johan Henrik Garmann, Oberst v. Agersh. Inf. Reg., † 10. 8. 1748 i sit 83. A. Ei Børn.

Ulrik Frederik v. T., f. 11. 8. 1685, † 3. 10. s. A. Margrete Cathrine v. T., f. 26. 5. 1687, † 29. 9. 1702. * i Chra. 26. 12. 1700 Barthold Heinrich v. Lützow til Thom, Generallieutn., R. af Dbr. (* 2) 1704 Anne Margrete Brockenhuus.

Hans Ernst v. Lützow, f. 25. 9. 1702, † 29. 4. 1761, Generalmajor, ugift.

Karen Hausmann, f. 1682, † 1744. * 11. 2. 1697 Generalmajor Frederik Christopher Cicignon, † 1718.

Ulrica Augusta v. H., f. 1683, † 14. 12. 1759. * 1704 Caspar Gottlob Moltke, f. i Mecklenburg 13. 5. 1668, † p. Møen 19. 10. 1728, Etatsraad, Amtmand paa Møen etc. Ei Børn.

Ulrik Frederik C., Generalmajor, Ghrd., R. af Dbr., f. 1699, † i Sønderborg 8. 3. 1772. * 1733 Nicoline Erike Christense Baroness Holck, † 1741. 2) Sophie Amalie Sehested af Broholm.

1. Erike Christiane Cicignon, f. 1741, † 18. 9. 1791. * 22. 5. 1761 Paul Abraham Lehn, Baron, Cfrd., Khr., f. 9. 10. 1732, † 24. 10. 1804. Fra dem stamme Friherreslægterne Rantzau-Lehn, Holsten-Lehn, Barner, Kaas-Lehn, Rosenørn-Lehn og Bertouch-Lehn. (Se Lengnicks Stamtavle over Familien Lehn).

Kuren Andersdr. Grønhoff, † 9. 5. 1699. * Jens Clementsen, † før 1768.

Mats Andersen Grønhoff, Kjøbmand i London, døbt 5. 1700, † ib. 9. 4. (begr. 15. 4.) 1768.

Stig Andersen Grønhoff, f. 1703 (døbt 2. 3.) † 1779, Kbmd. i Aasgaardstrand * Susanne Thordsdr. Lange.

Karen Pernille G., f. 1709, (d. 26. 6.), † 18. 2. 1786 i Tønsberg. * ib. 29. 1. 1732 Henrik Gerner, f. 1701, † 12. 2. 1786 i Tønsberg, Stiftspr. og Sognepr. i Kbhvn. Fra dem stammer den nulev. Familie Gerner se Stam. ov. Fam. Gerner, Chra. 1886, 8. S. 15 ff.

Ernestine Margrete v. G. * Grev Otto Diderik Schack til Schackenborg etc., Ghrd., Khr., R. af Dbr., f. 1710, † 1791. Descendentsen p. Lengnicks Stamtavle ov. Fam. Schack-Basthorst.

Antonette Juliane v. H. * v. Viereck til Siersdorf, dansk Capitain (eller Mecklenburgsk Etatsraad).

Caspar Herman v. Storm, f. 1721, † i Fyen 12. 3. 1777, Stiftamtnd. i Chra., Ghrd., Khr., R. af Dbr. * 1) 14. 8. 1754 Ida v. Mangelsen, f. 14. 8. 1736, † i Chra. 11. 4. 1766. 2) Margrete v. Heinen, f. 1730, † 1805, Enke eft. Stiftamtmd. Christian de Stockfleth.

Helene Margrete v. Storm, † i Slesvig 20. 10. 1808, c. 52 A. gl. * i Kbhvn. 26. 5. 1772 Henrik Christopher Frederik Bielke, f. 1739, † 1789, Khr., Hofmarskalk, Amtmd., R. af Dbr. Descendentsen i Danmarks Adels Aarhog 1887, S. 69—71.

1. Helene Margrete v. Storm, † i Slesvig 20. 10. 1808, c. 52 A. gl. * i Kbhvn. 26. 5. 1772 Henrik Christopher Frederik Bielke, f. 1739, † 1789, Khr., Hofmarskalk, Amtmd., R. af Dbr. Descendentsen i Danmarks Adels Aarhog 1887, S. 69—71.

Mats Jessen angives at have været Fadrens Eftermand som Sognepr. i Skien, men har ikke kunnet findes i de tilgjængelige Kilder.

Mag. Hannibal Jessen, pers. Capellan i Skien 1670, senere Sognepr. ib. og Provst i nedre Thelemarken, † 1695. * 1) Elisabeth Lobes. 2) Margrethe Nilsdr. Adeler.

Jesse Hannibal v. Benoni, begr. i Skien 13. 5. 1674 (før hjemmedøbt).

Anna Maria v. T., f. 15. 6. 1690, begr. p. Kongsberg 28. 4. 1719. * 9. 10. 1710 Frederik Wilhelm v. Gabel, † 1. 1. 1732. Etatsrd., Oberbergauptmand i Norge etc. (* 2) Marie Frederikke Rosenkrantz).

Hans Ernst v. G., f. 1712, † 3. 1. 1714.

Ernst Erdmann Ferdinand v. T., f. 1713, boede 1747 p. Sanderi Ryfylke, Oberstlieutn. v. 2. Vesterlen. Inf. Reg., afg. c. 1762, lev. i Udal 1769 p. Pension.

Catharina Ernestina v. H., f. 12. 2. 1692, † 30. 5. 1760. * 1719 Johan Albrecht Witth, f. 23. 12. 1683, † 6. 8. 1754, Oberstlieutn., siden Stiftamtmand i Christianssand, derpaa i Viborg, R. af Dbr. (Se Hofmans Fund. III, S. 550 ff.).

Friderica Sophie W., f. 1722. * 1742 Johan Benzon til Sohngaardsholm, f. 1712, Cfrd., R. af Dbr. (Se Giessings Jubellærere II. 1. 135 og I. 287).

1. Catharina v. Storm, f. 5. 11. 1756, † 12. 4. 1802 i Esrom. * 12. 6. 1772 Anton Frederik Greve af Wedel-Jarlsberg, f. 26. 6. 1748, † i Wien 7. 4. 1811, Ghcfrd., Minister, R. af Dbr. Descendentsen sees paa den Wedelske Families Stamtavle, udg. af Commandeurcapt., Baron F. Wedel-Jarlsberg.

Magdalene Jessedatter. * 1) i Skien 2. 12. 1660 Raadmand Hans Iversen, begr. ibid. 30. 6. 1668, 51 A. 4 M. gl. 2) i Skien 21. 1. 1673 Andreas Cornisch.

Kirstine Jessedatter. * i Skien 20. 10. 1661 velfornemme David Davidsen.

Et Barn begr. i Chra. 1. 7. 1649. Lisbeth Jessedatter, døbt i Chra. 19. 5. 1650, begr. ib. 3. 6. 1656.

David, døbt i Skien 19. 10. 1662.

Johan Henrik v. T., f. 1720, Prem-Lieut. v. 1. Agersh. Inf. Reg., afsk. 1750, boede p. Skjetten i Skidsmo, hvor han † 1763. 2) Vesterlen. Inf. Reg. 1750, † 26. 4. i Skidsmo m. Jfr. Anne Joachimsdatter Hanch, der overlev. ham uden Børn.

En Datter W., f. 12. 12. 1723, † ung. * 1749 Christian Braëm til Nørthorp, f. 1683, † i Viborg 19. 8. 1752. Cfrd., Landsdommer, Justitarius i Høiesteret, Præsident i Kbhvn. (* 1) Edele Elisabeth Gyldenparre. 2) Charlotte Amalie v. Span. Ei Børn. (Se Hofmans Fund. III. 550 f. og Lengnicks Stam. ov. Fam. Braëm).

En Datter, † ung.

Johanna Catharina v. W., lev. 1759 og var † før Moderen, vistnok ugift.

1. Johanna Catharina v. W., lev. 1759 og var † før Moderen, vistnok ugift.

Anders Matsen¹⁾, fød i Haderslev i Holsten, indkom som Kjøbmands-Karl til Tønsberg ungefer 1624, giftede sig med en Borgers Datter sammesteds Karen Olsdatter, ingen af dem havde Midler, som er værd at tale om, men de forhvervede sig blot ved Negotien utrolige Rigdomme.

Siden Tønsberg som den ældste Kjøbstad i Norge havde skjøne Kjøbstæd-Privilegier (hvorom er at læse i Pr: Müllers Tønsbergs Beskrivelse²⁾), men de andre nuværende Kjøbstæder deromkring paa den Tid ikke var til, det er havde ikke Kjøbstæd-Privilegier og vare kun anseede for Flekker; saa havde Anders Matsen mange Mile omkring Tønsberg her og der sine Contorer og Kraamboder, hvor han lod udsælge de Vare, som med hans egne Skibe, der bestandig foer paa Holland, England, Frankrige og Spanien, bleve bragte hjem; og siden han desuden var Eier af de fleste og bedste Bønder-Gaarde omkring Tønsberg, hvortil var skjøne og store Skove, saa kostede det ham ikke mer, naar hans Skibe kom hjem, end at give Ordres til sine Landbønder, saa bragte de ham snart Bord, Bjølker og anden Træløst i Overflødighed, hvormed hans Skibe uden Ophold bleve tilladede, og siden alt dette gik lykkelig, hurtig og hastig, saa kom derover den Tale ud iblandt Folk, at Fanden om Natten kjørte Bord til Anders Matsen; det skede derfor undertiden, at afgangne Stiftantmand i Christiania, Wilhelm Tønsberg, som var en Sønnesøn af Anders Matsen, naar han var lystig i Selskab, og nogen talte om Fanden eller Djævelen, da lagde dette til: det er den Mand, som kjørte Bord for min Bedste-Fader; men det var kun Skjertz, hand og ethvert forstandigt Menneske vidste, at det var kun Fabel og Snak; hele Sagen bestod deri, at naar Anders

i Danmark den største Del af det nyere, især det ikke indfødte, Aristokrati nedstammer fra ham, fornemmelig gjennem General C. H. Hausmanns mange Døtre, hvorom se den medfølgende Stamtavle.

¹⁾ Se om ham Budstikken III (1821—22) S. 691 ff., hvor der findes Uddrag af Personalierne i hans Ligprædiken ved Biskop Hans Rosing (Chra. 1674, 4). Hans og hans Hustrues Gravskrifter ere aftrykte i (Norsk) Hist. Tidsskr. 1. R. IV, S. 511—12.

²⁾ Jens Müller, Beskr. ov. den ældste Kjøbstæd i Norge, Tønsberg (etc.). Kbhvn. 1771. 4.

Matsens Skibe kom hjem, og der paa Lade-Pladsen hverken var Bord eller Trælast, saa varede det neppe nogen Tid over 2 à 3 (Dage), førend alt det var tilstede, som til hjemkomne Skibes Ladninger behøvedes, hvilket er kommen en og anden underlig for; men siden Manden havde mangfoldige Land-Bønder, som efter Ordres, naar det behøvedes, Nat og Dag kjørte Bord og anden Trælast til ham, saa at det er let at begribe, at det er gaaet uden Hexeri, og uden at Fanden, som er en stolt Aand, skulde være bleven saa ydmyg og have fornødret sig til at være Bordkjører.

Anders Matsen var desuden en vittig og meget forstandig Mand, han var Borgemester i Tønsberg, havde Navn af Commissaire, men var for Resten ingen Rangs-Person, for de mange Raader og Range, Characterer og Tituler, som vores Tidens fornemme Kjøbmænd prange med, vidste man paa den Tid intet af at sige. Imidlertid var han dog den da værende Statholder Gyldenlev som hans høire Haand; Han, nemlig Gyldenlev, raadførte sig ofte med ham i vanskelige Tilfælde, og han blev tilligemed ham efter Kongl: Ordre adskillige Gange brugt i Rigets vigtigste Affaires og Forretninger. Han døde 1670, hans Enke Karen Olsdatter¹⁾ levede 28 Aar efter ham, da imidlertid hendes Sal: Mands Broder-Søn, Mats Gregersen, forestod hendes Handling saaledes, at de forhærvede Midler ikke formindskedes, men meget forøgedes. Hun døde 1698.

De Sal: Folk havde tilsammen i deres Egteskab 4 Børn, 3 Sønner, som alle toge Tilnavn af deres Føde-By Tønsberg, Ole Tønsberg, Mats eller Matthias Tønsberg og Sti Tønsberg²⁾, og en Datter Kirsten. De 2de ældste Sønner reiste udenlands, de vare i Holland, England og Frankrige, ja og i Italien og saa Paven i

¹⁾ Hun var Datter af Oluf Thrulsen (Stranger), Kjøbmand i Tønsberg, og Dorothea Thrømsdatter. Det Familien i Giessings Jubellærere II. 2, S. 324 tillagte Adelskab er en af Justitsraad Christopher Hammers sædvanlige Opdigtelser; Familien tillægges der den da forlængst uddøde danske Adelslægt Strangesens Vaaben.

²⁾ Uddrag af Personalierne i Ligprædikenerne over Oluf Tønsberg (f. 1636, † 1669) og Stig Tønsberg (f. 1646, † 1690) findes i Budstikken III, S. 693—95.

Rom; om de ved samme deres udenlandske Reise profiterede noget, ved man ikke; men hvad Religionen angaar, da synes det ikke, at de deri skulle have profiteret, allerhelst om det skulde være sandt, som dog troværdig fortælles, at en af dem efter deres Tilbagekomst til Fædrenelandet reiste til et vist Sted og paa Veien ved en Hendelse fik at se en død Hest liggende, saa spurgte han Manden, som skydsede ham, om han troede, at den Hest skulde staa op igjen, og da Manden derpaa svarede Nei, saa lagde han dette til: ja ligesaa lidet som den staar op, ligesaa lidet staar du og jeg op. I de Tider var saadant i disse Nordiske Lande noget rart og usædvanligt at høre men i vore Tider ikke; ikke heller har man nødig at reise til Italien eller Frankrige for at lære det; man kan have det meget nærmere.

Anders Matsens og Karen Olsdatters ældste Søn Matthias Tønsberg giftede sig med Anna Catharina Mechelnbourg, han blev Stift-Amtmand i Christianssand¹⁾, men efter nogle Aars Forløb resignerede han, boede siden i Drammen og levede af sine Midler. Han efterlod sig en Søn Wilhelm Tønsberg, som blev Stiftamtmand i Agershusstift og boede i Christiania, og 2de Døtre Karen og Lisbeth; Karen blev gift med en rig Kjøbmand Claussen, som boede i eller strax ved Skien; Lisbeth blev gift med Conferents-Raad Wærenschioeld, som boede paa Hafslund. Denne Conferents-Raad og Ridder Wærenschioeld havde 3 Døtre: Karen, Hedevig og Matthea Catharina — Karen blev gift med General Huitfeldt, som var commanderende General i Norge

¹⁾ Senere i Bergen; ved Opnaelsen af denne Stilling, der henhørte under 3die Rangklasse, erhvervede han efter Rangforordningerne af 11. Febr. 1693, 1699 og 1717 arveligt Adelskab for sig og Efterkommere. Sønnen Wilhelm opfyldte ligeledes samme Betingelse for Opnaelse af Adelskab, hvilket ogsaa nød almindelig Anerkjendelse, ligesom Familiens Medlemmer som oftest benævnes de Tønsberg. Imidlertid har vel ogsaa Rangforordningen af 11. Febr. 1679 havt sin Virkning ligeoverfor Anders Matsens Børn, og denne synes endog at have strakt sig til Stig Andersen Tønsbergs 3 Døtre, der alle ægtede Adels- eller Rangspersoner, hvorved dog vistnok ogsaa deres Rigdom har spillet en Rolle. I det Dansk-Norske Adelslexicon anføres 2 forskjellige Vaabener for Familien Tønsberg; det synes især at være Stiftamtmand Wilhelm de T., der brugte det firdelte Vaaben, medens allerede Anders Matsen har antaget det enklere.

Nordenfjelds. Efter Huitfeldts Død blev hun som Enke Ober-Hofmesterinde hos Hendes Mayt. Dronningen.

Wærenschields mellemste Datter Hedevig blev gift med General-Major Huusmand, men havde med (ham) ingen Børn. — Wærenschields 3die og yngste Datter Matthea Catharina blev gift med Grev Wedel af Wedelsborg, men døde i sin første Barsel-Seng og havde ikke heller med ham levende Børn.

Anders Matsens og Karen Olsdatters 2den Søn Ole Tønsberg døde i sin Ungdom, efter at han var hjemkommen fra sine udenlandske Reiser, uden at efterlade sig nogen Familie.

Anders Matsens og Karen Olsdatters 3die og yngste Søn Sti Tønsberg var Kjøbmand eller rettere at sige Groshandler; eiede adskillige Jern-Verker og Sangbrug, boede paa Borrestad ved Skien og giftede sig med en Borger-Datter Anna Clausdatter, som var Søster til den Anders Claussen, som hans Broder-Datter Karen var i Ægteskab med, han havde i Ægteskab med hende ingen Sønner men 3 Døtre: Karen, Anna og Christine Elisabeth; men siden Sti Tønsberg døde tidlig, saa blev hans Enke forbente Anna Clausdatter igjen gift med General-Major Arnoldt, som var Fader til den i vore Tider bekjendte General-Lieutenant Arnoldt, der som Feltmarschal og commanderende General i Norge i mange Aar levede og døde i Christiania. Ved denne Anledning blev Sti Tønsbergs ældste Datter Karen gift med nys bente Feltmarschal Arnoldt, som var General-Lieutenant og commanderende General i Norge.

Sti Tønsbergs mellemste Datter Anna kom til Trundhjen og blev gift med en Schøller; og Sti Tønsbergs yngste Datter Christine Lisbeth blev gift med Oberst Krag.

Nu kommer jeg til Anders Matsens og Karen Olsdatters eneste Datter Kirsten, som i den Henseende, at hun havde de fleste Descendenter, er den mærkværdigste. Hun blev gift med Niels Tolder, som man intet andet ved om, end at han var Assessor i Ober-Hofretten og boede i Christiania og levede af sine Midler. Forbente Niels Tolder og Anders Matsens Datter Kirsten havde tilsammen i deres Ægteskab kun en Søn, som døde tidlig ugift og uden at efterlade sig Familie, og 2de Døtre Karen og Anna Cathrine.

Deres ældste Datter Karen blev gift med Geheimeraad Huusmand; hun var i sin Tid en meget respectable, dydig og gudfrygtig Dame, levede længe og var imod fattige meget godgjørende. Hun havde med Huusmand 7 Børn, 2 Sønner og 5 Døtre; begge Sønnerne bleve General-Majorer; den ene blev gift med Frøken Wærenschioold, som før er meldt; den anden med en, hvis Navn ikke vides¹⁾; men ingen af dem havde Børn med deres Fruer eller efterlod sig nogen Familie; af Geheime-Raad Huusmand og Anders Matsens Dattersdatter Karen deres 5 Døtre blev den ældste gift med General-Major Cicignon. Den anden af deres Døtre blev gift med Obriste Storm, som var Fader til afg. Stiftamtmand i Christiania. Den 3die blev gift med en Moltke, som var Amtmand paa Møen og Farbroder til den i vore Tider bekjendte Geheime-Raad Adam Gottlieb(!) Moltke. Den 4de blev gift med Obriste Brygmann, som var Fader til nysbente Adam Gottlieb Moltkes første Frue. Den 5te og yngste af Huusmands Døtre blev gift med Stiftamtmand Hvid (?: With) i Christianssand.

Den anden Niels Tolder og Anders Matsens Datter Kirsten, deres Datter Anne Cathrine blev gift med General-Lieutenant Tritzler, men hun var ikke i alting ens-sindet med sin Søster Karen, som havde Geheime-Raad Huusmand; men hun var i sin Gang og Opførsel noget adskillig og vaklende, sed satis de hoc, de mortuis nil nisi bene. En Ting kan jeg dog ikke forbigaa, jeg jo dog maa melde om, siden at det var en i de Tider ganske publique og alle Mennesker bekjendt Sag: Hun begik deri en stor Uforsigtighed, at hun engang i Krigs-Tider gjorde en Reise til Sverig; hun foregav for sin Mand og andre, at hun maatte og vilde reise til Badet for sin Helbreds Skyld; tog og hendes Mands Secretair med sig, som skulde geleide hende paa Reisen; om hun var ved noget Bad eller ei, vides ikke, men ved den Leilighed reiste hun ind i Sverig, opholdt sig en Tidlang i Stockholm ved Hoffet, lod sig der vel accommodere, spille Kort med Dronningen af Sverig²⁾ og efter nogen Tids Forløb kom tilbage til Norge.

¹⁾ Se medfølgende Stamtavle.

²⁾ Hermed kan neppe menes nogen anden end Carl X Gustavs Enkedronning Hedevig Eleonora, en Datter af Hertug Frederik III af Holsten-Gottorp.

Og siden alt dette skede paa den Tid, da Krigen mellem Sverig paa den ene Side og Danmark og Norge paa den anden Side blev ført paa det heftigste, og siden hendes Mand var den fornemste General i Norge, saa kan man let forestille sig, at saadant kunde ikke andet end gjøre Opsigt og ansees mistænkeligt. Secretairen og flere, som havde været med hende paa Reisen, kom derover i Uleilighed og Fortræd, der blev holdt Forhører og skede Inquisitioner; men man ved ikke, at der kom noget derudaf, som kunde tjene til gyldigt Bevis imod hende. Imidlertid blev dog Slutningen deraf denne, at saavel hendes Mand General-Lieutenant Tritzler som hendes Søster-Mand General-Lieutenant Huusmand, som og var en af de fornemste Generaler i Norge, begge af Kongl. Tjeneste, dog i Naade bleve dimitterede¹).

Hun havde med General-Lieutenant Tritzler 3de Døtre, hvoraf den ene blev gift med General-Lieutenant Lützou, som boede paa Thom. Den anden blev gift med Ober-Berg-Hauptmand og Etats-Raad Gabel paa Kongsberg. Den 3^{die} blev gift med Major Tritzler, som var hendes Søkende-Barn. Efter General Tritzlers Død blev hans Frue Anna Cathrine som Enke anden Gang gift med Oberste Gaarmand, men da blev hun mer indskrænket og levede ikke længe. Sed de his omnibus nil nisi fama superest; sic transit gloria mundi.

P: S: Jeg har heri alene meldet om Anders Matsen og Kjæreste deres Børn og Børne-Børn, item om Ting, som ere passerede i det forrige Seculo; for hvad deres derpaa følgende Descendentere angaaer og de Ting, som i de nyere Tider ere passerede, det er noget, som enhver ved, eller naar det er ham derom at gjøre, lettelig kand faa at vide.

Fra Provsten Gerner til hans Søn Kammer-Raad Gerner²), hvorudi iblandt andet meldes følgende:

der imidlertid allerede var 79 Aar gl. i 1715, da dette maa være foregaaet, og som døde 25 Novbr. s. A.

¹) De synes begge at være afgaaede ved Aarsskiftet 1715 16. (Jfr. imidlertid C. J. Anker, Norske Generalspersoner S. 117 og 264).

²) Om Provst Henrik Gerner (f. 1701, † 1786) og hans Søn, Kammerraad Jens Gerner (f. 1737, † 1807), se Giessings Jubellærere I. S. 332—34 og Stamtavle over Familjen Gerner (Chra. 1886), S. 15—17.

Dersom du for Curiositets Skyld skulde være for at vide saadanne gamle Ting, som concernerer dig lige saa meget som Hr Stoltenberg i Henseende til, at din Moder og hans Moder vare Søskende; Anders Gregerssen, som døde tidlig, var deres Fader og Mats Gregerssen deres Foster-Fader, hvilke 2de sidste Mænd vare Brødre-Sønner af Anders Matsen, saa at omendskjønt de ikke in directa linea descendere af Anders Matsen, saa ere de dog hannem i en collateral Linie temmelig nær paarørende.

II.

Anno 1647 den 3 October hien jch geboren auff den (!) Hauße Lauterbag. Mein Herr Fater wahr Jeorg Abraham Tritzscher. Meine Frau Muter wahr Anna Maria von Kamerstat auß den (!) Hauße Sthenfelt beite sint gestorwen jn Jahr 1674.

Anno 1681 den 10 Aprill stunt meine Hochzeit auff Sunshy jn Wigen miet Junfer Margrete Wittfeltien, Gott gebe vns seinen segen hie zeitlig vnd dort ebig (!).

Anno 1683 den 9 Marci des Morgens die Klocke 9 Vr starb meine selige Frau Margrete Tritzscherin gebohrne Wittfeltin derer selig Hr. Fater war Obrist vnd Commandant auff der Festung Fritrigshallen, Jhr gantzer Alter wahr 14 Jahr vnd 9 Dage (!).

Anno 1683 den 16 Nofemer (!) starb salige Frau Margrete Dire gebohrne von Wittfelt zu Sunshy vnd Abi gart welche Hofe sie nag jhren Dott, an die Stutirente von Guttenborgs Schule fernaget meine selige Frau aber jber (ließ sie?) jhre Leßer (∴ Lösøre?)¹⁾.

Anno 1684 den 6 Mai habe jch Hochzeit gehalten miet sälig Hr. Niels Zolner Assessor jn Nortiben Hofgerigt Junfer Dogter, Anna Chatrina. Vnßer Hochzeit stunt jn Tonsberg bei vnßerer liben Frau Große Muter Karen sälig Hr. Commisser Anters Matzen²⁾.

¹⁾ Om Fru Margrete Huitfeldt til Aaby og Sundshy i Baahus Len, Enke efter Thomas Dyre, og hendes Fætters, Oberst Tønne Huitfeldts, Datter Margrete, gift med General H. E. v. Tritzscher, se den Huitfeldtske Stamtavle i Personallist. Tidsskr. 1. R. IV, S. 120—21.

²⁾ Om Commissarius Anders Matsson (Tonsberg) og hans Hustru Karen Olufsdatter (Stranger) samt deres Svigersøn Nils Toller se medfølgende Stamtavle.

Anno 1685 den 11 Augusti welcher einfiehl auff einem Dinstag Formitag die Kloke habeg (∴ halben?) 8 wurte meine Frau gellichlich mit einen jungen (!) Son enbunden wofor den (!) allerhochsten sei Danck gesaget.

Den 17 Augusti wurt vnßer Son getaufet hier zu Tomß Kirche, seine Gefatern wahren Jhro hohen Excell. Hr. Vltrig Fritrig Giltenle (!) Stathalter vnd Generall Felt Marsall (!) nag welchen daß Kint genenet worten, Hr. Generall Maiohr von Cicinon mein Bruder Maiohr Tritzscher daß Kint wurte jber die Daufe gehalten von vnßer Frau Großmutter bei jhr stunt meiner Frauen Schwester Frau Oberstine Hußmand¹⁾.

Den 3 October deß Mittags Kloke 1 Vhr starb vnßer kleiner Son wurt jn To(ms?) Kirche begraben.

Anno 1687 den 26 Mai welcher einfill auf einen Donerstag des Morgens zu halbeg (∴ halben) 6 Vhr wurte meine Frau gellichlig forleüet (!) miet einer jungen Dogter, wofor den allerhochsten Gott sei Danck gesaget.

Den 29 Mai wurt vnserere dochter getaufet alhier jn Toms Kirge (!) vnd Margrete Chatrine genenet nach meinen beiten alten gutt Wein (∴ Venner) alß Margreta Witfeltien, vnd meiner Liebsten Frau Großmutter jn Tonsberg Frau Commissari Anters Matzen, die Gefatern waren Hr. Oberst vnd Commantant von der Pfort Hr. Assistensraht Stub, wurt jber die Dauffe gehalten von meiner Frau Schwiger Muter bei jhr stunt deß Hr. Oberstl. Leienklaus Frau Libste²⁾. •

Anno 1688 den 25 Nofemer welcher ein fiell auff einen Sontag

¹⁾ De nævnte Faddere ere: Statholder Ulrik Frederik Gyldenløve (f. 1638, † 1704), Generalmajor Johan Caspar de Cicignon († 7 Dechr. 1696), Hans (Johan) Christopher v. Tritzscher, Major v. det ene gevorb. Reg., † eller afgaaet 1701, gift med Sibylle Frederikke Richelieu; Karen Olufsdatter (Stranger), Commissarius Anders Matssøns Enke, og Karen Toller, gift m. daværende Oberst Caspar Herman Hausmann. (Thoms Capel var bygget af Tritzscher 1682).

²⁾ Fadderne ere: Oberst og Commandant i Frederiksstad (1683—94) Hans Erasmus v. der Pforten; Assistentsraad Niels Kjeldssøn Stub (f. 1638, † 1723); Kirsten Andersdatter (Tonsberg), Assistentsraad Nils Tollers Enke; Oberstlieutn. Adam Ludvig von Levenklau var formentlig en Søn af den i sin Tid adlede Georg (Jørgen) Schröder og er udsløttet i Militaircalenderen for 1690 (jfr. N. Saml. 8. II. S. 480).

des Abents zu 7 Vhr blieb meine Libste mit einer Dogter gelicklig entbunden wofor den allerhochsten sei Danck gesaget.

Den 30 Nofemer blieb vnßere dogter jn Toms Kirge getaufet, vnd Nicolai (!) Florendina genant nag meiner Frauen Fater vnd meiner Schwester die Gefatern wahren Hr. Canselleiraht Tonsberg mein Schwager Hr. Oberst Haußman Capiten Tritzschler. Blieb jber die Daufe gehalten von deß H: Canselleirahts Frau Liebste dero Stelle meiner Frauen Schwester bekleitet, wie aug deß Hr. Obersten Arnholts Junfer Dogter jn meiner Schwester Stelle¹⁾.

Anno 1690 den 15 Juni welcher einfiell auff einen Sondag, des Morgens zu 6 Vhr blieb meine Frau gelicklig entbunden wofor den allerhochsten sei Danck gesaget.

Den 17 wurte (vnßere) Dogter hier jn Toms Kirge getaufet vnd nag meiner Muter Anna Maria genenet die Frau Generall Maiohrin Cicinon hilt daß Kint jber die Daufe bey jhr stunt meiner Libsten Frau Muter, wie auch die Frau Cosduners (?) Ecksten, Maiohr Sterck vnd Fentrig Witfelt²⁾.

Anno 1693 den 26 Augusti deß Aawents zwilßen 5 vnd 6 Vhr (wurte) meine Frau gelicklig forleßet miet einer jungen Dogter welche den 29 dito auff Aagershus jn der Schloß Kirgen getaufet vnd Chatrina Justina Hermina genenet, die Gefatern waren jhr

¹⁾ Blandt de her nævnte Personer er H. E. v. Tritzschlers Søster Florentine ikke ellers kjendt, maaske har hun ikke været i Norge; heller ikke den nævnte Capitain Tritzschler kjendes, hvis han ikke skulde være den samme som Friederich T., der 1685 var Lieutenant ved Baron W. Løvendals Dragonregiment. Cancelliraad Tonsberg er Stiftamtmand Matthias de T.; hans Frue var Anne Cathrine Mechlenburg. Oberst C. H. Hausmann og Frue, Karen Toller, ere nævnte ovenfor. Med Oberst Arnoldts Datter maa menes den senere Generalmajor Johan A.s Datter af første Ægteskab, Margrete A., siden gift m. Generallieutenant Friderich Legardt (Legaard), † 1733.

²⁾ Hvem der 1690 var Generalmajor J. C. Caignons Frue, vides ikke, da han i de sædvanlige Stamtavler kun angives gift med Ingeborg Sophie v. Hagedorn (f. 1636, † 1667), Statholder (i Kbhvn.) Christopher Gabels Søsterdatter; heller ikke Fru Ecksten er for Tiden kjendt, medens Tritzschlers Hustrues Moder er ovennævnte Kirsten Andersdatter Tonsberg; Major (siden 1685) Gerhard Sterck (ell. Stercke) stod ved H. E. Tritzschlers Smaalen. Reg., ligesom sidstnævntes Svoger Christian Charlott Amalia Huitfeldt var Fændrik sammesteds siden 1687.

Excell: H: Vice Stathalter Just Hog, vnd H: Oberst Haußman, die Frau Stathalter Frau Karen Hog hilt daß Kint jber die Daufe bey jhr stunt deß H. Stöck Oberstl. Neiberson (=: Iversen) seine Frau vnd Junfer Anna Chatrina Gott lasse vnß die lieben Kinter zur Ehre Gottes aufercien(!)¹⁾.

Anno 1695 den 9 Juni deß Nagmitags starb vnßere Dogter Nicolai Florentine auff Tomis Gart wurt den 20 Juni jn To(us?) Kirge begroben.

Anno 1697 den 9 Juni deß Nagmitags die Kloke 3 Firtell auff 4 wurt meine Libste allier jn Christiania gelicklich forlebet niet einer junen Dogter wofohr den allerhochsten sei Danck gesaget.

Den 11 Juni wurt vnßere Dogter jn der Schloß Kirge auff Aagershus getaufet vnd Scharlotte Lovise genanet, die Gefatern wahren meiner Frauen Schwester welge daß Kint jber die Daufe hilt Frau Oberstien Descfe vnd Junfer Wilbige Lunt, H: Ober Commissari Merker vnd H: Oberstl. Cicimon²⁾.

Den 30 Juli deß Abents vmb 10 Vhr starb vnßer Dogter Scharlotte Lovise.

Den 5 Augusti wurt die selbe jn Aagers Kirge begraben vnd jn Lemforts³⁾ Begrabniß gesetzt.

Anno 1698 den 4 October jn der Nagt zur Mitwogen starb meiner Libsten Frau Großemuter jn Tonsberg⁴⁾ jn jhren 82 Jahr

¹⁾ Vicestatholder Just Hoeg († i Chra. 26 Sept. 1694) og hans Frue Karen Krabbe († i Chra. 8 Decbr. 1702, begr. ib. 30 Jan. 1703). Oberst C. H. Hausmann er oftere nævnt. Med Stückerstlieutn. Neiberson menes Peder Iversen, Oberstlieutn. af Artilleriet siden 1682, død eller afgaaet 1697; hans Frues Navn er for Tiden ubekjendt.

²⁾ C. H. Hausmanns Frue Karen Toller er oftere nævnt; Oberst Nicolas de Seues Frue hed Christine Margrete Mecklenburg († 1708) og var en Søster af Stiftamtmand Matthias de Tonsbergs ovennævnte Hustru. Vibeke Lund († i Odense 2 Febr. 1757) var en Datter af Etatsraad og Justitiarius i Overhofretten Christian Matsson L. († 1691) og blev 19 Apr. 1702 i Chra. gift m. Mag. Christian Muus (f. i Chra. 1656, † i Svendborg 1717), først Stiftsprovst i Chra. og 1701 Biskop i Ribe samt tilsidst (1712) i Odense (se H. P. Mumme, St. Knuds Kirke i Odense, S. 240). Frederik Mercker var Overkrigscommissarius siden 21 Novbr. 1696. Frederik Christopher Cicignon var Oberstlieutenant siden 1 Decbr. 1696.

³⁾ Uden Tvivl den i 1688 adlede Generalauditeur Zacharias Lemfort.

⁴⁾ Ovennævnte Karen Olufsdatter (Stranger), Anders Matsson (Tonsbergs) Enke.

efß wahr eine libe Fran, gottsfirtig freigebig gegen die jhrigen vnd denen armen ja ein Exsempell der Weiber.

Anno 1700 den 9 Septemer des Mittags zwißien 12 vnd 1 Vhr wurte meine Libste gelicklieg forlebet mit einen junen Son den allerhochsten sei Danck gesaget.

Den 11 worte vnßer Son alhier jn Christiania jn der Stats¹⁾ Kirgen getaufet, vnd Christian Gustaf genenet die Gefatern wahren jhro hohen Excell. H: Christian Giltene, Hr. Felt Marsall Wetell die Frau Ettasrahtin Stockflet bei jhr stunt des H: Oberstl. Cicinons Libste vnd die Junfer Julen, Gott laße jhm (!) leben zu Gottes Ehre vnd vnß zur Freite, der allerhochste gruntgutiger Gott forleie Genahite zu deßen Aufercung²⁾.

Anno 1700 den 20 Decemer starb vnßer Son Christian Gustafus an den Blatern auff Moß allwo wier jhm (!) bey deß Antiteren Feltmans Frau³⁾ gesetzt alta zu for blieven bis er 1 Jahr alt wurt begraben jn To(nis) Kirge.

Anno 1700 den 16 Decemer hatte meine Dogter Margrete Hochzeit niet H: Oberst Lizau⁴⁾ Gott gebe jhnen Gelick Heill vnd Segen.

Anno 1701 den 28 Juni starb meiner Fra(u)en Frau Muter⁵⁾ jn jhren Alter 64 Jahr.

Anno 1702 den 29 Septemer starb vnßere Dogter Margreta (Caterine, jm Kinterbet wurt niet einen junen Son⁶⁾) forlest starb

¹⁾ Rettet hertil fra: Schloß.

²⁾ De ovennævnte Faddere ere: Christian Gyldenlove, Greve af Samso, Feldtmarskalklieutenant etc. (f. 1674, † 1703), om hvem se N. Saml. 8. II, S. 119 f., Gustav Wilhelm Wedel, første Greve af Jarlsberg, f. 1641, † 1717, Feldtmarskalk, Staufader for Slægten Wedel-Jarlsberg, efter hvilke Faddere Barnet er opkaldt; Etatsraad og Stiftamtmand Christian Stockfleths Frue Isabella Mechlenburg, Søster af Stiftamtmand M. de Tonsbergs og Oberst de Seues Fruer; Oberstlieutn. F. C. Cieignons Frue Karen Hausmann. Jomfru Jul har maaske været en Datter af Vicesatholder Ove Juul og Søster af Vicesatholder Frederik Gabels Frue.

³⁾ Ulrik Feldtmann blev 8 Juli 1690 Regimentsskriver og Auditeur ved Vesterlenske Regiment, hvorfra han 1698 forflyttedes til Smaalenske Reg.

⁴⁾ Barthold Heinrich v. Lützow til Thom, død 8 Febr. 1729 som General og Ridder af Dbr., der anden Gang var gift med Anne Margrete Brockenhuus.

⁵⁾ Ovennævnte Kirsten Andersdatter Tonsberg, Enke efter Assistentsraad Nils Toller.

⁶⁾ Hans Ernst v. Lützow, død 29 April 1761 som Generalmajor, ugift.

den 4 Dag darauf alß am Freitag (zwißen) 11 vnd 12 des Mittags wahr gebor(en) den 26 Mai 1687.

Anno 1710 den 9 October wurte H: Justisraht Gabell¹⁾ mit meiner Dogter Anna Maria auff Königsberg copilieret Gott gebe jhnen Gelick.

Anno 1711 den 7 October wurte meine Dogter Chatrine Justine Hermine miet meins Brutern Son formelet nemilig Charell Fertinant²⁾ sie wurten copulirt auff Asser jm Bristerhof fon dortigen Brister Her Seren³⁾ der allerhochste Gott gebe jhnen Gelick Heill vnd Segen.

Anno 1712 den 9 Marci starb H: Justisrahts Gabels Dogter so 3 Monaht alt vnd nag der Baronnesen Leientahl vnd meiner Frauen⁴⁾ genenet wahr.

Anno 1712 den 29 October reisten wier nag Königsberg stunt jch vnd meine Frau Gefater bei vnßern Schwiger Son Justisraht Gabell daß Kint wurte Hanß Ernst genenet⁵⁾.

Anno 1714 den 3 Januari starb dißer Son wahr alt 1 Jahr 3 Monaht hatt er also jn 3 Jahren 2 Kinter forloren Gabell selbst war jn Coppenhagen alß dieses Kint starb.

¹⁾ Etatsraad og Oberberghauptmand Frederik Wilhelm v. Gabel, død 1732.

²⁾ Han var Søn af ovennævnte Major H. C. v. Tritzschler. En Broder af C. F. v. T. maa vel være den Hans Daniel v. Tritzschler, der fik Capt.s Charakter 1718 og 1723 blev Premierlieut. v. 2. Smaal. Inf. Reg., hvorfra han fik Afsked 1729. Deres Søster er vel Maren Rehekka Hansdatter Tritzschler, der var gift med Jonas Orloff, Premierlieutn. siden 23 Decbr. 1704, ansat ved 2. Vesterlen. Reg. 1718 og afsked. derfra med Pension 1727. Hun var Enke 1735 og havde 2 Sonner og 1 Datter.

³⁾ Hr. Søren Michelsson (Schumacher), Sogneprest paa Asker, død 1723, om hvem se L. J. Vogt, Slægten Vogt i gamle Dage, S. 16-17.

⁴⁾ Baron Waldemar Løvenduls anden Frue hed Benedicte Margrete Rantzan, med hvem han blev gift 1709. Barnet hed Benedicte Catharina v. Gabel og blev døbt paa Königsberg 11 Decbr. 1711; Begravelsesdagen var 30 Marts 1712.

⁵⁾ Han blev døbt paa Königsberg 30 Octbr. 1712 og begravet sammesteds 24 Januar 1714.

Optegnelser om Slægten Harbou eller Hardebou

navnlig i det 17. og 18. Aarhundrede.

Ved Kapitain **H. W. Harbou.**

(Fortsættelse.)

Angaaende den nyere Slægts Genealogi fremsættes først nogle orienterende Bemærkninger: Den langelandske Linie, der som tidligere berørt, er den eneste der fortsætter sig udover det 17. Aarhundrede, deler sig ved Udgangen af dette i to nye Linier — eller rettere i tre, men den yngstes Spor har jeg, foreløbig idetmindste, maattet opgive at forfølge. Af de andre to levede den ældre i Norge og uddøde i Begyndelsen af dette Aarhundrede; den yngre delte sig atter i tre, af hvilke de to, der endnu blomstre, i det her omhandlede Tidsrum have været knyttede til Danmark og Hertugdømmerne, medens den tredie, den yngste, kom til Norge og uddøde noget før den ældre Hovedlinie.

Generation IX.

Christian Harbous og Else Thermos Børn.

Otto Harbou var, som vi have set af hans Testamente, født paa Nygaard den 17. Mai 1659 og opdraget i Hjemmet, indtil han 16 Aar gammel indtraadte som Gefreiter-Korporal i Feltherrens Regiment. Efter med dette at have deltaget i Beleiringen af Wismar blev han den 10. Marts 1676 udnævnt til Fændrik og med endel andre Officerer sendt til Norge, hvor han fik Ansættelse ved sin Moders Søskenbarns, Oberstlieutenant Christian Vinds Kompagni af Smaalenske Infanteriregiment¹⁾. Han blev her Sekondlieutenant 1678 og, efter i Aarene 1680—82 at have gjort en Reise til Nederlandene og Frankrig, Premierlieutenant 1683. Den 23. November 1690 blev han som Kapitain réformé forsat til Agershusiske Infanteriregiment, hvor han 1792 blev Chef for Numedals og Sandsværs Kompagni og tjente i 26 Aar. Han søgte saa om sin Afsked — naturligvis paa Tydsk, skjøndt dette

¹⁾ Sjæl. Krigskommisær Chr. Andersens Regnskab 1675—76 (Geh.-Ark.).

rigtignok var derefter: han havde „im forigen Krieg vor Babuus eine swere Blessure bekommen im Brust und in diesem letzten Winter Campagne von die penetrante Kälte einen harten Anstoß gekrieht“, og bad nu om Tilladelse til at afstaa sit Kompagni til sin ældste Søn, der saa vilde overlade Faderen den halve Gage, hvorimod denne vilde give Afkald paa Pension af Kvæsthuskassen¹⁾. Ansøgningen blev bevilget under 25. December 1716. Otto Harbou døde den 3. Juli 1723. Samme Aar, han døde, havde han en Proces ved Overhofretten paa Agerhus contra en vis Christen Jacobsen Braatten²⁾.

Den 22. Februar 1692 havde han paa Kjennerud i Sandsvær ægtet *Sophie Christine Olsdatter Knopf*, der døde den 29. Januar 1712 efterat have skjænket ham tre Sønner og en Datter. Hun var sagtens Datter af den *Ole Knopf*, der 1670 var Lieutenant ved samme Kompagni (Chr. Vinds), hvorved Harbou 6 Aar senere blev ansat: samtidig stod en Lieutenant Lanrids Knopf ved Vesterlenske Regiment³⁾; men ingen af disse to antages at henhøre til den fra Frederik II's tyske Hofpræst (Christopher Knopf eller Knoff stammende, ogsaa i Norge udbredte Familie⁴⁾). Ifølge en Tradition i Familien *Guldberg*, skal den ældste Datter (*Margrethe*, født den 9. August 1761) af Hr. Hans Olufsen Fangel eller Guldberg, Sognepræst til Guldbjerg og N. Sandager fra Fyen, have været „hemmelig gift med en adelig Harboe og Moder til Generalmajor Niels [skal vel være Hans] Harboe i Norge“⁵⁾, og ihvorvel den sidste Del af denne Beretning aabenbart er urigtig, er Resten vel neppe helt greben ud af Luften. Det har dog ikke været mig muligt at udfinde Sammenhængen.

Jørgen Henrik Harbou var 1677 Konstabel ved Laboratoriet, 1678—82 Fyrværker (dengang en Officerscharge) ved Artilleri-

¹⁾ Refererede Sager 1716, 24. Decbr.

²⁾ Meddelelse fra Hr. Arkivassistent Benemann i Bergen.

³⁾ Rulle i Rentekammerarkivet (Design. A. i 77).

⁴⁾ Ifølge Hr. Huitfeldt-Kaas; om sidst omtalte Familie se bl. A. Hesselbergs Efterretninger om Strømsø By, samt Giessings Jubellærere; jvf. Spørgsmaal 5 i Personahist. Tidsskr. I, 4. Hefte (Omslaget).

⁵⁾ Personahist. Tidsskr. V, S. 170; hendes Navn og Fødselsdag efter Kirkebogen.

kompaniet paa Kronborg. Senere har han vistnok boet paa Langeland, thi den 8. April 1688 begravet i Stoense Oluf Broch, „som blev ihjelstukken af Jørgen Henrik Hardebo“¹⁾); Oplysning om dette Drab har jeg forgjæves søgt i Fynbo Landstings Arkiv. S. A. førte han tilligemed flere andre langelandske Adelsmænd en Injurieproces imod Birkedommeren paa Tranekjær, Erik Erikson²⁾. Da Broderen Niels 1695 sælger Nygaard, benævnes Jørgen Henrik „min Broder“ (ikke min salig Broder) og synes altsaa dengang endnu at have været ilive.

Niels Harbo var 1677 saamen med sin nysnævnte Broder Konstabel ved Laboratoriet, kom 1678 som Fyrværker til Glückstadt og stod nu i 32 Aar ved Artilleriet i „Fyrstendømmerne og Grevskaberne“, hvor han 1682 blev Stykjunker, 1686 Lieutenant, den 2. Februar 1695 Kapitain og den 3. Januar 1705 Major. Den 27. Oktober 1703 fik han Reisespas til Holland i Kongens Tjeneste og den 5. Februar 1705 blev han beordret til at indtræde i en Kommission til Undersøgelse af de i Holland staaende Hjælpetroppers Forpleining³⁾. Den 5. April 1710 kom han som Oberstlieutenant til Artilleriet i Danmark og fik den 10. September 1712 Karakter som Oberst af Infanteriet. S. A. deltog han i Felttoget i Pommern: da han efter Hjemkomsten søgte om Godtgjørelse for Fourage, han havde kjøbt, eftersom han ingen havde faaet udleveret, fik han til Svar, at han „gleichwie alle Andern in Pommern hätte fouragiren sollen“⁴⁾. Blandt de Hverv, der i de følgende Aar overdroges ham, kan nævnes, at han var en af de 7 Oberster, der skiftedes til at have Opsyn med den fangne Feltmarskal Steenbock⁵⁾. Hvorledes han 1695 paa egne, Ottos og Christians Vegne solgte de tre Fjerdeparter af deres Fædrenegaard Nygaard, er tidligere omtalt.

Han blev gift i Rendsborg den 19. April 1690 med *Anna Elisabeth Büchner* († i Kirkerup hos sin ældste Søn den 11. Ok-

¹⁾ Lengnicks Kirkebogsudrag.

²⁾ Fynbo Landstings Dombog 1688, 22. Aug.

³⁾ Udfærdigede Sager.

⁴⁾ Refererede Sager 1713, 27. Oktober.

⁵⁾ Udfærdigede Sager 1714, 7. September.

tober 1730¹⁾, Datter af Oberstlieutenant ved holstenske Artilleri *Paul Büchner* (født i Dresden d. 28. Juli 1624, † i Rendsborg d. 21. April 1698)²⁾.

Oberst Niels Harbou døde i Kjøbenhavn i September 1722, 60 Aar gammel, og blev begravet den 22. s. M. i Garnisonskirke „ved Officersstolene“. Af en Ansøgning, der i denne Anledning blev indgivet, haves følgende Referat³⁾:

Der Premierlieutenant Harbou vom Grenadier Corps giebet allerunterthänigst zu erkennen, wie sein Vater der Obrister Harbou mit Tode abgegangen und Nichts hinterlassen als eine arme Wittwe mit 7 Kindern, wovon bereits 3 in Ihr Mayt Diensten nämli: der älteste als Premierlieutenant bei Zepelin, der andre als Lieutenant bei der Artillerie und er, der Supplicantheim Grenadier Corps stehen. Da nun sein Vater in die 46 Jahre, ehrlich und treu, seiner Pflicht nach Jhr Mayt gedienet, als bittet er allerunterthänigst dass in Consideration dessen entweder ihm, welchen Ihr Mayt nebst den Capitaine Schmieden die Artillerie hätten erlernen lassen, oder auch seinem Bruder dem Artillerilieutenant, diese vacante Compagnie zum Soulagement seiner armen Mutter und Geschwister allergnädigst conferiert werden möge.“

Artillerilieutenanten faar da et Kompagni (se ndf.). Det har desværre ikke været mig muligt bestemt at faa konstateret, hvilke de her omtalte 7 Børn ere. Idet det ældste Barn (*Christian*, døbt i Rendsborg d. 8. Juli 1691) aabenbart var død dengang og vistnok langt tidligere, kjendes foruden de i Referatet nævnte 3 Sønner med Bestenlighed kun 2 Døttre, nemlig Fru Michaelsen og en anden død ugift i Rendsborg 1753. I de Mollerske Stamtavler nævnes imidlertid endnu (med Vedtegningen „ex Tage Krabbe Ms.“): „*Frid. Harbou*, Lieutenant, blev casset, g. m., skilt fra Capt. Müller“ og „*Christian Harbou*, Ritmester, brendte op i Itzehoe 1749, ugift“. Den sidste af disse,

¹⁾ I Kirkebogen er en halv Side ladet aaben til hendes vita, men desværre ei udfyldt.

²⁾ Epitaphium i Altstadt Kirke i Rendsborg.

³⁾ Refererede Sager 1722, 28. Sept. (Ansøgningen selv findes ikke vedlagt).

men ei den første, nævnes tillige i Kaasbølls Register over adelige Familier. De vare ved Oberstens Død begge Landkadetter, og forsaavidt „bereits in. Ihr Mayt Dienste“, hvis der da ikke er underforstaaet „als Officiere“. Kadetterne skulde efter Bestemmelserne være Officerssønner eller dog „hübscher Leute Kinder“, og dersom de to nævnte Kadetter ikke ere Sønner af Obersten, er det vanskeligt at sige, hvem Faderen kan være. I begge de omhandlede Samlinger stamme Oplysningerne derhos fra samtidige, gode Kilder, idet Kaasbøll (1689—1767) og Tage Krabbe (1705—1774) begge vare Artilleriofficerer og paa forskjellig Maade vides at have staaet i Forbindelse med Familien, navnlig med Niels Harbou d. Y. Der er derfor al Grund til at antage Angivelsen om Christian Harbou, hvori de stemme overens, for korrekt, og hvorfor saa ikke tillige Krabbes Angivelse om Frederik? tilmed da der hos Kaasbøll dog mangler et Barn. — Frederik blev Kadet 1716, Officer 1727, Christian henholdsvis 1719 og 1728, hvilket, hvad Alderen angaar, kan passe med, at daværende Major Harbou havde to Børn til Daaben i Rendsborg 1706 og 1707, af hvilke det første blev kaldet Frederik, medens det sidstes Navn ei er anført, ligesaa lidt som for et Barn født 1704 — maaske den forhen omtalte Datter (Anna Sophie).

Birgitte Harbou var gift med en svensk Officer *Anders (Eneroth) Leijonflycht*. Han var født den 18. September 1644 i Gefle, hvor hans Fader Peder Eneroth var Borger, medens Moderen var af den gamle Adelsæt Klipping. Han indtraadte 19 Aar gammel i Hæren og steg efterhaanden til Regimentskvartermester ved S. skaanske Infanteriregiment; den 23. Oktober 1686 blev han optagen i den svenske Adel med ovenanførte Navn og døde den 6. Juli 1713. Han var tre Gange gift; „Brita“, som hun kaldes paa Svensk, var hans 2den Hustru og Stammoder til den nu levende Slægt Leijonflycht; hun døde 1697¹⁾.

Mette og Berthe Harbou fik den Juli 1684 af deres Fader Skjøde paa Hegnet (se ovf.), hvor idetmindste den Førstnævnte (be-gravet i Bødstrup den 24. December 1700) levede ugift til sin Død.

¹⁾ Anrep: Svenska adelns ättartafvor.

Christian Harbou synes at have været den yngste af Sødskendene¹⁾ og indtil Faderens Død at have levet hos denne paa Langeland, hvor han den 13. April 1687 fik Skjøde paa en Gaard i Stoense By; 1714 fortæller han rigtignok, at han har gjort Militærtjeneste i c. 30 Aar, men tager dog vist her Munden for fuld, thi saamtidig angives han at have været Officer i 25 Aar, skjøndt han først den 10. September 1691 blev Fændrik ved Boyneburgs (senere Gyldenløves, Haussmanns, Cicignons) gevorbne Infanteriregiment i Norge. Omtrent 1699 blev han Sekondlieutenant, og den 29. Oktober 1701 Premierlieutenant (ved Grenaderkompagniet), 1710 foreslaas han til et ledigt Kompagni, som han dog ikke faar, og da han Aaret efter vil kjøbe et andet, forestiller Regimentschefen, der iøvrigt omtaler ham meget anerkjendende, ham, at han ikke har Raad til at overtage det, da det er i en meget daarlig Forfatning. Den 2. Januar 1712 gjør Stattholderen Løvendal ham mod hans Ønske til Chef for et af Agerhusiske Regiments Reservokompagnier, som senere blev reduceret²⁾. Efter endel Søgen, i hvilken Anledning han tog til Kjøbenhavn, opnaaede han den 2. Juli 1714 at faa Nordfjords (eller Stryns) Kompagni ved Bergenhusiske Infanteriregiment, og boede som saadan paa Gaarden Tomning i Nordfjord, hvor en Ildebrand, der opstod, medens han var fraværende med Familie og Tjenere, berøvede ham alle hans Eiendele; senere i Stryn, hvor han døde den 29. Juni 1722, efterladende „en heel fattig Enke *Sophie Amalie Friderichs* og mange Børn“³⁾.

I Familien opbevares, i Original eller dog i en omtrent saamtidig Afskrift, en af ham hans „kiære For Fædre til Ære Minde“ udarbejdet Fortegnelse over hans „16 Aner“, som han kalder det, i Hovedsagen overensstemmende med dem, der ere opregnede i Otto Harbous Testamente.

Enken fik en lille Pension af den nye Kompagnichef, Kaptajn Jørgen Ravert, som dog døde Aaret efter og fulgtes af Kapi-

¹⁾ Han findes ikke i ældre Stamtavler f. Ex. Benzons.

²⁾ Refererede Sager 1714, 20. April.

³⁾ Refererede Sager 1723, 26. Juli og 1725, 26. Febr.; kgl. Ordre og Resol. 1725, 2. Marts.

tain *Detlev Jørgen Reusch*; men den 12. Marts 1725 fik hun 100 Rdl. aarlig fra den norske Officersenkasse. Endvidere fik hun, hvad Datidens Geistlige vilde have kaldet „en Datter forsørget i Kaldet“; thi skjøndt udtrykkelig Hjemmel ikke kan paavises, er der vel ingen Tvivl om, at Reusch's Hustru, *Karen* „née de Harbou“, som hun skriver sig¹⁾, hører herhen, hvad der yderligere bestyrkes ved Navnene paa en Søn og en Sønnesøn *Detlev Christian Reusch* og *Christian Harbø* (sic) *Reusch*.

D. J. Reusch og *Karen Harbou* blev gifte i Tuse (Os) den 30. Januar 1726²⁾; han var Søn af Oberst *Detlev Reusch* og Hustru *Cecilie Elisabeth* Den 1. Februar 1707 blev han Fændrik, den 14. November s. A. Lieutenant, den 3. Juni 1709 Kapitainlieutenant og den 25. Februar 1710 Kapitain ved sin Faders (senere v. d. Lühes, Johansens) Infanteriregiment ved de danske Auxiliærtropper i Italien, der blev reduceret 1721. Den 27. September 1723 fik han saa Kompagni ved 1. Bergenhusiske Regiment, hvor han den 11. November 1733 blev Major, den 25. November 1743 fik Oberstlieutenants Karakter og den 13. Januar 1751 blev dimmitteret. Han døde den 3. Oktober 1765; hans Hustru var død den 4. April 1761. Deres ovennævnte Søn *Detlev Christian Reusch*, død den 21. November 1794 som afskediget Kapitain og Postmester i Bergen, var gift med *Anna Sophie Orning*, Datter af Klokker *David Frederik Orning* i Vik i Bergens Stift. Deres Efterkommere leve endnu i Bergen.

Af *Christian Harbous* andre Børn kjendes kun en Søn, *Christian Frederik Harbou*, der den 10. April 1716 blev Landkadet efter en Ansøgning, hvoraf jeg skal anføre følgende³⁾.

„ Jeg er en Soldates Barn, ja Barn af alle mine Forfædre, der har været ved Militien udi Deres Majests og høilovlige Fædres Tid, og efterdi jeg vil gjerne træde udi deres Fodspor og besynderlig tage Part udi den Naade, som min allernaadigste Konge for nogen Tid siden har villet behage at

¹⁾ Bilag til Kabinetskassens Regnskab 1749.

²⁾ Meddelelse fra Hr. Direktør Delgøbe.

³⁾ Refererede Sager 1716, 3. April.

lægge paa min Fader, Capitain Harbou, da de allernaadigst confereret ham et Compagnie ved det Bergenusiske Regiment, altsaa supplicerer jeg allerunderdanigst, at jeg maatte vorde annammet i Deres Majests Tjeneste som Landkadet, paa det jeg, som med Liv og Blod og har Lyst til at tjene min Konge, derved i Fremtiden kunde blive jo mere og mere capabel. Alt dette sker i den allerdybeste Underdanighed forat offerere mig selv Deres Majest., og saa tager min allernaadigste Konge en stor Byrde fra mine Forældre, der Lidet have at sustentere mig ned, og lægger en stor Emploie paa mig“.

Hans militære Løbebane blev dog kun kort, thi efter den 15. November 1723 at være bleven Kadetkorporal fik han den 30. September 1726 Afsked efter Ansøgning for at reise til Norge „i et Velfærdsanliggende“¹⁾; senere Efterretning om ham savnes. Heller ikke er det, trods velvillige Bestræbelser fra flere Sider²⁾, lykkedes at opspore hans „mange“ Søkende eller deres eventuelle Efterkommere. — En *Mette Marie Harboe* var c. 1770 gift med Apollonius Liliendal, D. F. Ornings Efterfølger som Klokker i Vik³⁾; om hendes Slægtsforhold vides mig bekjendt Intet, saa at hun med lige Rimelighed kan henføres enten til den her omhandlede Gren af Familien Harbou eller til de bergensiske Harboer.

Generation X.

Otto Harbous og Sophie Christine Knopfs Born.

Hans Christian Harbou fik som omtalt den 25. December 1716 Numedals og Sandsværs Kompagni af Agershusiske Infanteriregiment efter Faderen. Han findes ikke tidligere i Militæretaterne, men af den Ansøgning han i ovennævnte Anledning indgiver, erfares Følgende om hans tidligere Liv: han havde tjent i 9 Aar, først 3 Aar som Sergent ved Livgarden tilfods og dernæst „fra Begyndelsen af den pommerske Campagne og Stralsundske Beleiring“ frivillig og uden Gage som Lieutenant ved Buddes (2. Throindhjemsk) Infanteriregiment; endelig havde han

¹⁾ Refererede Sager 1726, 23. September.

²⁾ Navnlig paa Foranledning af Frk. Wilhelmine Brandt.

³⁾ Personallist. Tidsskr. IV. S. 84.

under Felttoget i Norge 1716 forrettet Tjeneste som Generaladjutantlieutenant hos Generalmajor I. M. Sehested¹⁾. Han vedlægger Anbefalinger fra Budde og Sehested, og den sidste af disse Anbefalinger, forekommer det mig, fortjener at kjendes som et vistnok sjeldent Exempel paa, at det i de Tider har været regnet en Mand tilgode, at han var dansk; den lyder saaledes:

Hans Kongl. Mayst til Danmark og Norge etc.
bestalter Generalmajor over Cavalleriet udi Norge
Iens Maltesen Sehestedt

gjør vitterligt, at Nerverende Lieutenant Hans Christian Harboe har Een tid lang udi denne Campagne forrettet hos mig General Adjutant Lieutenant Chargen og inidlertid udi alle forefaldende occasioner, i hvor som heldst han haver weret commenderet, sig saaledes opført som Een Retskaffen Braf officier well eigner og anstaar; alt saa haver Ieg icke skullet underlade derfor at meddele hannem dette som et Bewiis om hans troe og Reedelig forhold med Tienistskyldigst og wenligst begier til alle og Een hver som bemte Lieutenant Harboe maatte fore komme, det de hannem som Een indfød, der tiener Deres kongl Mayst, all welwillighed og Tienistfærdighed wilde betee og erwiisze.

Christiania d. 17 Septembr. 1716.

(L. S.)

Sehestedt.

Ved 1. Agershusiske Regiment stod H. Chr. Harbou nu i 36 Aar. Den 10. August 1722 fik han Majors og den 17. Oktober 1738 Oberstlieutenants Karakter, men blev først den 25. November 1743 Premiermajor (med Nedre Romeriges Kompagni) og den 29. Mai 1744 virkelig Oberstlieutenant (med Egers Kompagni); den 31. Marts 1751 fik han Obersts Karakter med Anciennitet fra 28. Oktober 1749, blev den 29. November 1752 Chef for 3. Thronhjemske Infanteriregiment (med Orkedals Kompagni) og den 31. Marts 1759 Generalmajor. I denne Stilling døde han den 16. April 1763 i Thronhjem.

Hans Hustru *Sarah Moss*, begravet paa Strømsø den 4. Juli

¹⁾ Refererede Sager 1716, 21. Decbr.

1767, 61 Aar gammel, var Datter af Niels Pedersen Moss, Kjøbmand i Bragernæs, og Maren Norup¹⁾. Harbou og Hustru fik 1761 Bevilling til, at den Længstlevende maatte sidde i uskiftet Bo, hvortil Børnene, 2 Sønner, der vare Officerer, og 2 Døttre, der vare gifte, havde givet deres Samtykke²⁾.

Fornævnte Maren Norup var 2. Gang gift med Etatsraad Peder Neve, Stiftamtmand over Laaland-Falsters og senere over Agershus Stift, og en Datter af dette Ægteskab, Magdalene Dorothea, var gift med H. Chr. Harbous Fætter, Oberst Andreas Harbou (se nedf.); disse døde begge tidlig og efterlod 3 umyndige Sønner, for hvilke H. Chr. Harbou som nærmeste Slægtning i Norge var Formynder. Han har formodentlig opdraget dem i sit Hus, hvad han ogsaa skal have gjort ved en anden Myndling, Jacob Harboe³⁾, hvis Fader, Dragon-Oberst Chr. Fr. Harboe havde været hans Nabo først i Buskeruds- og siden i Thronhjems-Eggen. 1743 havde en ældre ugift Slægtning af hans Hustru, Sarah Gundersdatter (Elieson) Ophold hos ham paa Eger⁴⁾, formodentlig paa Gaarden Raaen i Fiskum Annex, som han idetmindste beboede 1742⁵⁾. Her boede ogsaa, efter Sigende i smaa Kaar, en Familie Knof (2 Døttre døbttes i Fiskum 1760 og 1763), uden Tvivl Harbous Slægtninge paa mødrene Side. Han synes saaledes i det Hele at have været hjælpsom og gjæstfri imod Slægt og Venner, der af en eller anden Grund trængte til Bistand.

Foruden Raaen eiede Harbou 1746 i Fiskum endel Landskyldrettigheder samt endel af Gravdal og Holt Skove paa Grændsen af Eger, Skouger og Hof, hvilke Eiendomme han s. A. synes at have kjøbt af Kronen og betalt med, hvad hans Fader og han selv havde tilgode paa uafgjorte Afregninger; 1750 kjøbte han tillige Gaarden Follestad i Røgen⁶⁾.

Naar jeg paa dette Sted anfører nogle Detailler hentede fra

¹⁾ Jvfr. A. Collett: Familien Elieson, S. 4-6.

²⁾ Refererede Sager 1761, 25. Novbr.; kgl. Exped. Decbr. s. A.

³⁾ Ifølge Optegnelser i dennes Familie.

⁴⁾ Collett, anf. Sted.

⁵⁾ Personallist. Tidsskr. II, S. 273.

⁶⁾ Meddelt af Hr. Huitfeldt-Kaas.

Skiftet efter ovennævnte Etatsraadinde *Neve*¹⁾, indrømmer jeg, at de strængt taget ikke vedrøre det foreliggende Ennè, men haaber dog, at deres Frenikomst kan undskyldes med, at de give Oplysninger om et Hus, hvorfra to af Slægtens Medlemmer have hentet deres Hustruer. Skjøndt Fru Neve ved sin Fødsel og Slægt var knyttet til Norge, hvor ligeledes begge hendes Døttre vare gifte, flyttede hun dog efter sin anden Mands Død tilbage til Nykjøbing paa Falster, hvor hun døde den 20. August 1757. Hendes Arvinger vare foruden den ældste Datter og den yngstes 3 forældreløse Sønner en Søn, Kapitain Johan Neve (døbt i Kjøbenhavns Nicolai Kirke den 9. Oktober 1714, † 1780 som afskediget Major). Af Skiftedokumenterne fremgaar, at hun endnu har havt 2 Børn, en Datter af 1ste²⁾ og en Søn, Lieutenant Niels Neve (døbt i Kjøbhvn.s Helligaands Kirke 6. April 1716) af 2det Ægteskab, begge døde uden Livsarvinger; efter den Førstnævnte (Magdalene) havde Brødrene henholdsvis under 23. Marts 1734 og 10. Marts 1735 givet Afkald paa Arv, hvorimod der intet Afkald findes for Andreas Harbous Hustru. (Ægteparret Neve har dog havt endnu en Datter, Margrethe Hedevig, døbt den 22. August 1719 i Holmens Kirke og sagtens død som Barn). — Boet eiede Færder Fyr (paa Øen Lille Færder ved Indløbet til Christiania Fjord), hvis Eiere havde Ret til at opkræve 2 Sk. pr. Læst af hvert forbiselende indenrigsk Skib³⁾; det udlagdes i Henhold til testamentarisk Disposition for 1500 Rdl. til Johan Neve; han fik heraf i aarlig Forpagtningsafgift 200 Rdl. af den anden Halvparts Eier, Bankkasserer Peder Moss, Fru Sarahs Søkendebarn baade paa fædrene og mødrene Side, senere adlet med Navnet Mossenørone. — Af faste Eiendomme havde Boet endvidere Gaarden, hvori den Afdøde havde boet, samt nogle Grundstykker ved Byen, de sidste solgtes for noget over 1000 Rdl.; Gaarden vilde Kapitain Neve fra først af underhaanden for Vurderingssummen 600 Rdl. have overladt til den Afdødes Tjener Christian Jensen Fensteen, der havde tjent hende

¹⁾ Meddelte af Hr. Kordegn V. Holm i Nykjøbing p. F.

²⁾ Jvf. Collett, anf. Sted.

³⁾ Jvf. N. R. Bull: Den Trønderske Slægt Bull, S. 56.

i nogle og tyve Aar ligesom Kammerpigen Anna Magdalene Mortensdatter Langhoff, med hvem han nu agtede at gifte sig, men da Oberst Harbou fandt sig „præoccuperet“ derover, blev Gaarden stillet til Auktion og for 450 Rdl. tilslaaet Kapitainen, der atter overlod den til Fensteen. Foruden af de nævnte to bestod den Afdødes Husstand af 4 Tjenestefolk; hun havde i sin Tid haft en Selskabsdame Sophie Amalie Siedenborg, død den 29. Marts 1751, hvis Fader var Borgemester i Kjøbenhavn, Moderen født Baronowsky. Indboet var ifølge Skifteprotokollen „overmaade rigt“. Auktionen over Løsøre indbragte næsten 2900 Rdl., deraf c. 1900 Rdl. alene for Sølvtoi, der betaltes med 3 Mark 8 Sk—4 Mark pr. Lod og for endel blev købt af Sønnen og Svigersønnen; der kan nævnes en Themaskine indvendig forgyldt med tilhørende Kjedel (265½ Lod), en „pladninage“ med Fad, Opsats, 4 Lysearme, 8 Konfekt- og 2 Frugtskaale, 2 Sukkerskaale, 2 Sukker- og 1 Peberbøsse, Eddike-, Olie- og Senneps-Kander (ialt 657½ Lod), endvidere Kaffekander, Tallerkener, Fade, Terriner, Stager o. s. v. Af andet Indbo solgtes til de vedføjede Priser: en Himmelseng med forgyldt Karnis og Omhæng af rødt og gult brocheret Damask (26 Rdl.); en Chatol med Opsats og Speilglas i Dørene (59 Rdl. 3 M.), et lakeret „Perspektivskab“ med 2 store og 17 smaa Opsatser (36 Rdl. og 3 M.); 2 „propre“ rødtlakerede Speile (76 Rdl. 1 M.); et rødtlakeret Bord med 2 Gueridoner (11 Rdl.) o. s. v. Fruens Garderobe (ei specificeret) blev foræret Kammerpigen. Karossen med Seletøi og Tilbehør købte Provsten for 36 Rdl. og 1 M.; 2 Hopper solgtes for 11 Rdl., 3 Køer for 5, 6 og 8½ Rdl. Af Bøger kan anføres „Peder Paars“, vurderet til 1 M. 4 Sk., men solgt for 2 M. 2 Sk.. — Omkostningerne i Boet udgjorde 922 Rdl., Auktionssalær 115 Rdl. og Inkassationssalær ligesaa meget, Skifteforvalterens Salær 100 Rdl., Skiftetbrevet 37 Rdl. (3 M. Arket). Med Fradrag af alle Omkostninger udgjorde Boets Formue 13017 Rdl. og da den Afdøde havde siddet i uskiftet Bo efter sin anden Mand, arvede dennes Børn Halvdelen, medens den anden Halvdel deltes i 1 Broderlod og 2 Søsterlodder; H.

Chr. Harbou fik saaledes 1627 Rdl., Neve 7592 Rdl. og Andreas Harbous 3 Sønner hver 1265 Rdl.

Otto Harbou blev døbt i Fiskum Skjærtorsdag den 13. April 1703. Den 15. Mai 1719 blev han optagen i Landkadetkompagniet, hvorfra han først afgik den 25. August 1727 som Premierlieutenant ved Sydsjællands, Laalands og Falsters National-Infanteriregiment, Nørre Herreds Kompagni paa Laaland. Da dette Regiment nogle Aar efter blev reduceret, ansattes han efter Ansøgning den 1. Juni 1731 som surnumerær med Ventepenge ved 1. Agershusiske Regiment, blev den 6. Februar 1732 virkelig Premierlieutenant ved Holmestrands Kompagni, kom den 24. Februar 1744 ved Bytning til Numedals Kompagni, blev den 13. August 1747 Chef for Skedsmoes (Landeværns) Kompagni, som han dog den 29. April 1750 byttede med Kapitain G. S. Akeleye for Numedals (staaende) Kompagni, „dog at hver beholder sin Gage“. Han døde i Februar 1755 og vides ei at have været gift.

Generation XI.

Hans Christian Harbou og Sarah Moss's Børn.

Maren Harbou, født omtrent 1725, blev gift i Throndhjem den 23. Februar 1761 med *Hans Selchier*, f. omtr. 1717, † den 11. November 1787. Han var en Underofficers Søn, indtraadte i Tjenesten c. 1734, blev c. 1740 Fændrik ved 1. Agershusiske Infanteriregiment, den 2. August 1743 Sekondlieutenant, den 9. Oktober 1744 Premierlieutenant, den 6. Juni 1753 Kapitain, den 25. Oktober 1759 Chef for Strømsøs Kompagni, den 21. Oktober 1774 karakteriseret Major og den 23. Juli 1777 Premiermajor. I Konduitelisterne af 1764 omtales han som „en hurtig og god Officer af sundt Begreb, altid tjent med god Applikation, fører anstændig Konduite og Økonomi“. Han boede paa Raaen, som han vel har overtaget efter Svigerfaderen.

Deres Søn **Hans Christian Harbou Selchier** blev den 17. Decbr. 1783 Sekondlieutenant ved Kronprindsens Regiment og den 5. Juni 1789 Premierlieutenant men allerede 1795 afskediget paa Grund af Svagelighed; senere blev han Konduktør i Veietaten. — En Datter Sarah Selchier, døbt i Fiskum den 23.

Juni 1763, var gift med en Oberstlieutenant von Ditten. Deres Afkom lever i Norge.

Sophie Christine Harbou var 1767 Enke efter en Prosch, formodentlig *Caspar Tobias Prosch*, f. den 27. April 1719, † i Mai 1763 som Sognepræst til Flesberg, Nabosogn til Eger. Hun boede senere paa Gaarden Søndre Asak i Skedsmo og blev begravet her den 14. April 1788, 61 Aar gammel.

Otto Harbou, døbt i Fiskum Kirke den 29. Sept. 1728, var Sergent da han den 15. Juli 1750 blev Fændrik ved 1. Sønderfjeldske Dragonregiment, Enebaks Kompagni; blev den 12. Februar 1755 Sekondlieutenant og den 10. Sept. s. A. Premierlieutenant ved Skedsmos Kompagni; den 24. September 1760 Kapitain og Chef for Søndre Romeriges Landeværns Kompagni; efter Landeværnets Opløsning 1765 stod han nogen Tid paa Vartpenge, men blev senere Chef for Skedsmos Kompagni; den 2. Februar 1780 karakteriseret Major, den 10. Juli 1785 Sekondmajor, men afgik den 22. August 1788 fra Regimentet for at gjøre Tjeneste som „Generalvognmester ved den norske Felthær“. Den 28. Februar 1789 fik han Afsked med Oberstlieutenants Karakter og døde i Skedsmo den 10. Juni 1793. I Konduitelisterne 1764 faar han følgende Vidnesbyrd: „Har ved forefaldende Leiligheder alletider vist sig at være en aktiv Officer og lader se Lyst til Tjenesten; fører og en, en Officer anstændig Konduite“.

Han blev gift i Trygstad den 28. September 1761 med *Maria Post Michelet*, døbt i Sørum den 19. Mai 1738, død i Christiania og begravet i Skedsmo den 14. Februar 1805. Hun var ældste Datter af Oberstlieutenant Chr. Fred. Michelet og Hustru født Holst. Af deres Børn kjendes 3 Sønner og 3 Døttre, af hvilke dog kun en Datter overlevede Forældrene. Disse boede først paa Løkken i Nittedalen, men flyttede snart (før 1763) til Skedsmo, hvor de eiede Gaarden Mellem-Asak.

Niels Harbou, født den 2. Decbr. 1730 og døbt i Fiskum Kirke, blev den 18. Oktober 1749 karakteriseret Sekondlieutenant ved 1. Agershusiske Infanteriregiment, hvor han stod i Underofficersnumer. Den 12. August 1750 blev han virkelig Fændrik

ved Faderens Kompagni, den 6. Juni 1753 Premierlieutenant, den 25. October 1759 Kapitein og den 1. Januar 1766 Chef for Fyrredals Kompagni, som han i December det følgende Aar efter Indstilling fra Regimentschefen bytter med Bamblers Kompagni, hvis Chef Chr. Jørgen Scharffenberg var i fremmed Krigstjeneste, men som ikke kunde undvære Chefens Nærværelse, da det var „meget vidtløftigt af Begreb og desforuden ved Søkanten beliggende“; derhos havde Harbou, hvad der maaske var Hovedsagen, i Bamblers Distrikt „Anledning til et Etablissement og kunde derved undgaa med Forlis aldeles at kvittere, og afhænde den Besætning af Heste og Kvæg samt Møbler, som han efter sit forrige Etablissement havde i Behold“¹⁾. Det her omhandlede Etablissement er uden Tvivl Ourenæsgaard i Sande, hvor han idetmindste boede 1768; men ikke længe efter fik han Hurums Kompagni og boede nu paa Gaarden Knive i Skouger, som han købte af Søren Hansen for 3500 Rdl. (Skjøde af 22. Decbr. 1770). — Den 16. Juli 1783 blev han Major med Anciennitet fra 22. August 1774 og den 11. Decbr. 1789 fik han Oberstlieutenants Karakter. Den 1. Januar 1792 blev han Nationalbataillons-Kommandør ved Nordenfjelds Regiment og den 23. Oktober 1795 virkelig Oberstlieutenant og Chef for et Grenaderkompagni ved Thelemarks Regiment, samtidig med at han fik Obersts Karakter med Anciennitet fra 27. Februar s. A. Den 11. November 1796 blev han Chef for Oplandske Regiment, var 1798 Kommandant ad interim paa Kongsvinger, blev den 15. Januar 1802 Generalmajor og gik den 21. September 1804 af paa Ventepenge. — I Konduitelisterne 1764 siges om ham, at han var „en god og bekvem Officer, har upaaklagelig konunanderet et Grenaderkompagni i Holsten, applicerer sig fremdeles paa Tjenesten, af god Komportement og fører en god Økonomi.“

Niels Harbou var to Gange gift, om hans første Hustru, Søster til hans Broderkone, er følgende Inskription (fra Kisten?) bevaret i Familien:

„Død! er Du Herre overalt? over Liv, Ungdom, Forbindt-

¹⁾ Indkomne Infanterisager 1767, Oktober.

ligheder! Fælder Du Blomstret i Foraaret før Høsten og af Dig selv sønderriver de sarteste og ømmeste Baand? Nei! Liv og Død, Tid og Evighed, dertil oplader den Herre over Begge Dørene. Lad os saa tænke ved Støvet af disse Levninger efter høiædle og velbaarne nu salige Frue, Frue *Idde Sophie von Harbou* fød *Michelett*, denne værdige Daatter, fød til Verden [i Sørum] den 10. September 1744 af høiædle og høivelbaarne Herre Obriste Lieutenant Christian Friderich von Michelett og høiædle og velbaarne Frue, Frue Johanne Christina Augusta Michelett, fød Holst; ligesaa værdig som høit elsket Ægtefælle for den dybt sørgende gjenlevende Enkemand, høiædle og velbaarne Hrr Nils von Harbou, Capitain for det Hurumske Infanteri-Compagni. Forsynet som nu opløste, knyttede deres Ægteskabs Baand [i Trygstad] den 11. Marts 1768, velsignede det med trende Børn, en Søn og tvende Døttre. Knap fik hun Tid den 13. April 1771 at føde den sidste til Livet, førend hun den næst paafølgende 21. om Morgenen Kl. 3 ved Sygdom, som vi kalde Fridsler, fandt sit eget Livs Ende paa Knive Gaard i Skouger Bøigd og Jarlsberg Grevskab. Saaledes gik Solen ned om Middagen; Storm og Bitterhed endte Foraaret og den begyndte Lyksalighed. Uskyldige Smaa, følesløse ved Eders spæde Ungdom, I kjende ei endnu, hvilket Tab af den ømmeste forstandige Moder. I maa lade Eders Fader græde dobbelt, thi han begræder alene den kjærlige husraadige Ægtefælle, som forenede Ungdoms Belevenhed med rare Sindets Gaver og i Aandens Glæde, frivillig fornøiet med Jesu Naade, fulgte sit høiere Kald og Bestemmelse til Salighed efter 26 Aars, 7 Maaneders og 11 Dages Alder og 3 Aars, 1 Maanedes og 10 Dages lyksaligt og fornøiet Ægteskab.

NB. Begravet ved Skouger Kirke 30. April."

Samme Nat, hun døde, skal hendes Moder have havt et „Syn“, der foranledigede, at de 3 Børn blev opdragne hos Bedsteforældrene.

Anden Gang blev Niels Harbou gift paa Throndstad i Hurum den 8. Marts 1773 med *Henriku Margrethe Huitfeldt* (døbt i Frons Kirke paa Follo den 21. Oktober 1746, død i Laurvig

den 2. August 1815), Datter af Etatsraad Claus Huitfeldt til Throndstad og Anne Margrethe, født Huitfeldt — altsaa Sønnedatter af Ivar Huitfeldt. — Ved General Harbous Død den 24. Juni 1806 blev Knive strax solgt ved Auktion for 14201 Rdl.; Auktionsskjødet blev udstedt den 21. November 1807 til Anders Haakonsen Lindum. Ved Boets Opgjørelse blev en Søsterlod ansat til c. 1620 Rdl.; der var altsaa en ret betydelig Formue (i andet Ægteskab var der 2 Sønner og 4 Døttre), men i de faa Aar Generalinden overlevede sin Mand, svandt hendes Lod betydelig ind; Tiderne vare jo vanskelige, og efter Traditionen skal Svigersønnen Hammer, der havde Bestyrelsen af hendes Sager, ikke have skilt sig derfra paa nogen videre heldig Maade.

Generation XII.

Otto Harbous og Maria Post Michelets Born.

Hans Christian Harbou blev begravet i Skedsmo den 3. Februar 1763, 1 Aar 2 Maaneder gammel, og

Sarah Kirstine Harbou ligesaa den 12. Juni 1781, 17 Aar 3 Maaneder gammel.

Maren Sophie Harbou blev døbt i Skedsmo den 6. November 1767 og den 11. Januar 1790 gift paa Asak med *Christian Otto Heiss*, døbt i Stokke den 13. August 1764, Søn af Kapitain ved 4. Søndenfjeldske Dragonregiment Friederich Siegismund Heiss (f. c. 1717 i Hattstedt ved Husum) og Marthe Marie Iversdatter (døbt i Stokke den 11. November 1734). Han blev den 21. Januar 1785 Sekondlieutenant ved 2. Søndenfjeldske Dragonregiment, den 4. August 1788 Premierlieutenant, kom den 24. April 1789 til Agershusiske Dragonregiment og fik den 26. Juni 1795 Ritmesters Karakter. Den 11. Februar 1803 udtraadte han af den egentlige Krigstjeneste og blev Land- og Søkrigskommissær i Christianssands Stift samt Vesterlens Distrikt; den 19. August s. A. blev han Overkrigskommissær med Majors Rang, den 16. Januar 1809 forflyttet til Agershus Stifts Distrikt og fik den 21. December 1811 Oberstlieutenants Rang. Han udgav anonymt 1816 en Piece betitlet: „Et Par Ord til Moderlandet Norge“¹⁾.

¹⁾ Kraft og Lange, Norsk Forf.-Lex. S. 266.

Som den eneste af sine Søskende, der overlevede Forældrene arvede Fru Heiss Asak, hvor hendes Mand døde den 1. August 1821, og hun selv den 16. Juli 1848, efterladende flere Børn.

Peter Neve Harbou, født den 1. December 1770, indtraadte den 1. April 1783 i den matematiske Skole i Christiania og nød senere Undervisning paa Manegen og Veterinærskolen i Kjøbenhavn. Han var Korporal ved Smaalenske Dragonregiment og havde tjent i 5 Aar „til sine Foresattes Fornøielse“¹⁾, da han den 1. Juni 1787 blev Fændrik ved Oplandske Dragonregiment. Den 26. September 1788 blev han Sekondlieutenant, men døde allerede den 21. Juli 1790 paa Opsal Gaard i Ringsager.

Idde Frederikke Harbou blev begravet i Skedsno den 1. Marts 1773, 8 Maaneder og 2 Uger gammel.

Christian Frederik Harbou, født den 5. Mai 1780, var 1798 Elev paa Krigsskolen i Christiania, men blev det følgende Aar dimitteret paa Grund af Svagelighed og døde den 11. Juni 1801.

Generation XII.

Niels Harbous og Idde Sophie Michelets Børn.

Sarah Christiane Harbou, døbt i Sande den 8. April 1769, blev gift 1794 (Indskud i Enkekassen den 24. Marts) med *Daniel Michelsen (Michael) Zarbell*, døbt i Kjøbenhavns Helligaands Kirke den 22. Oktober 1769, Søn af Skomager Michael Zarbell og Hustru Christiane Margrethe Hegelund. Den 6. Juni 1788 blev han Fændrik ved 1. Agershusiske Infanteriregiment, den 19. Juni 1789 Sekondlieutenant, den 5. Marts 1790 Premierlieutenant, forsat til Nordenfjeldske Regiment, den 5. November 1802 Kapitaen og den 13. November 1804 Chef for Hougesunds Kompagni. I en Rapport fra den kommanderende General, Prindsen af Augustenborg, omtales en hæderlig Træfning ved Lund den 20. April 1808, hvor Zarbell med sit Kompagni kastede en fjendtlig Styrke²⁾. Efter den 27. April 1812 at have faaet reserveret sig Majors Anciennitet, afgik han ved Omorganisationen den 1. Januar 1818 som Major og døde i Svelvig den 8. Juni

¹⁾ Indkomne Cavallerisager 1787 Mai.

²⁾ Aalls Erindringer I, S. 457.

1835; hans Hustru døde den 12. April 1840; de havde 2 Sønner og 3 Døttre.

Hans Christian Harbou, født den 28. Marts 1770, indtraadte den 28. April 1783 i den mathematiske Skole i Christiania, hvor han Aaret efter fik følgende Skudsmaal: „endnu meget ung men et bøieligt Hjerte og fuld af god Villie, giver her et fordelagtigt Haab“. Den 26. Mai 1786 blev han Stykjuncker i det kgl. Artillerikorps, men traadte den 24. August 1787 som Fændrik à la suite over i Søndenfjeldske Infanteriregiment; den 22. August 1788 blev han virkelig Fændrik og den 29. Mai 1789 Sekondlieutenant, men døde Aaret efter.

Johanne Christine Augusta Holst Harbou, født den 13. April 1771 og døbt i Skouger den 18. s. M., blev den 4. April 1795 gift med *Niels Christian Hals*, født i Eidsberg den 23. April 1758, Søn af Major Bastian Hals og Maren Jonstrup. Han blev den 1. Mai 1775 Underofficer i Artilleriet, den 1. April 1779 Kadet (Stykjuncker), den 26. Februar 1783 Sekondlieutenant i det kgl. Artillerikorps m. Anc. fra 14. August 1782, den 4. April 1788 Premierlieutenant, den 11. November 1791 karakteriseret Kapitain, den 29. April 1796 Stabskapitain, den 24. Februar 1804 Chef for 6. Kompagni i Kjøbenhavn, som han den 15. Marts 1805 byttede med 13. Kompagni i Frederiksstad; den 6. Juli 1807 blev han Major med Anciennitet fra 23. Januar s. A. og den 6. Juni 1812 Oberstlieutenant. I Foraaret 1814 blev han Kommandant i Frederiksstad „med den stiltiende Underforstaaelse, at Fæstningen ikke stod til at redde“¹⁾; da han inddertid den 4. August kapitulerede saa at sige uden at have løst et Skud, blev han for denne Forsyndelse mod den militære Æres Krav stillet for en Overkrigskommission og dømt fra Liv og Ære, hvilken Dom blev stadfæstet af Høiesteret, men under 3. Februar 1817 formildet til „Afskedigelse af Krigstjenesten“.

Hans Hustru, der som omtalt tilligemed sine Helsøskende var opdraget hos sin mødrene Slægt og som blev adopteret af

¹⁾ Ahnfeldt: Kong Christian VIII's Dagbog i Norge S. 61. Jvfr. Sørensen: Kampen om Norge II, S. 301.

sin ugifte Morbroder Generalmajor Jørgen Michelet, arvede efter denne 1818 Gaarden Solberg i Trygstad, hvor de boede Resten af deres Liv; han døde den 27. Juni 1838, hun et knapt halvt Aar efter den 16. December. De efterlod flere Børn¹⁾.

Niels Harbous og Henriku Margrethe Huitfeldts Børn.

Idde Sophie Harbou, døbt i Skouger den 22. December 1773, blev gift 1790 (Indskud i Enkekassen den 15. November) med *Olaus Christopher Hammer*, født den 20. August 1752, døbt i Skouger den 27. s. M., Søn af Provst Christopher Poul Hammer og Riise Winge. Han blev Student fra Herlufsholm 1772 og tog dansk juridisk Examen i Kjøbenhavn 1776 med Karakteren „Ei ubekvem“. Den 2. Oktober 1789 erholdt han kgl. Konfirmation som Overbirkedommer og Overinspektør over Grevskabet Jarlsberg og blev den 2. November 1804 udnævnt til Byfoged og Byskriver i Tønsberg og Holmestrand; ved denne Leilighed omtales hans Virksomhed som Birkedommer meget anerkjendende; 1802 havde bl. A. Rentekammeret tilkjendegivet ham sin særdeles Tilfredshed af hans gode Konduite under Krigsurolighederne²⁾. At han ogsaa i sit nye Embede har erhvervet sig sine Forsattes Paaskjønnelse, fremgaar af, at han den 17. Oktober 1809 blev Ridder af Dannebrog. Derimod stod han sig ikke godt med sin Hustrus Slægt, men havde hos denne Ord for at være interesseret og umedgjørlig.

Ægtefolkene døde begge 1834, hun den 13. Mai, han den 31. December, efterat han i 8 Aar havde været entlediget fra sit Embede. De havde 3 Døttre, der bleve gifte henholdsvis med Kommandørkapitain Klinck, Oberstlieutenant I. C. Schrøder og Sognepræst til Hof i Jarlsberg M. S. Petersen, men alle tre døde uden Børn.

Anna Margrethe Huitfeldt Harbou, døbt i Skouger den 24. Juni 1776, blev den 5. Februar 1799 gift med *Henrik Stoltenberg*, født i Aas 1776, Søn af Provst Henrik Stoltenberg, Sognepræst til

¹⁾ Jvfr. Kraft og Lange: Norsk Forf.-Lex. S. 232.

²⁾ Norske Justits-Dep.s Forestillingsprotokol 1804. 26. Oktober. Jvf. Wad, Dimitterede fra Herlufsholm, I. S. 121.

Aas, Drøbak og Fron, og Sara Marie Plade. Han var først Kjøbmand og Stadskapitain i Tønsberg og var en meget anset og formuende Mand; 1811 kunde han saaledes tegne sig for 2000 Rdl. Kurant ved Subskriptionen for Norges Universitet¹⁾. Den 15. Februar 1812 blev han Ridder af Dannebrog. Under Krigen mistede han imidlertid hele sin Formue og blev senere Toldbetjent i Dranmen. Her døde hans Hustru den 19. Juni 1830; han selv den 24. September 1831. Deres to Sønner døde unge og uden Børn; om Datteren se nedenfor.

Maren Sophie Harbou, døbt i Tangen den 5. Marts 1778, var gift med en Skibsfører *Andreas Koch*, om hvem med Bestemthed ikke kan oplyses Andet end, at han 1844 „forlængst“ var død. Han skal have eiet en Gaard paa Tønsbergkanten og var muligens en Søn eller Sønnesøn af Bogbinder Johan Henrik Koch, der den 19. Januar 1740 trolovedes i Tønsberg med Susanne Kirstine Harboe (af den bergenske Slægt?). Da Ægteskabet var barnløst, flyttede hans Enke til sine Slægtninge, først til Stoltenbergs, derefter til Stibolts og tilsidst til Gjessings (se ndf.), i hvis Hus hun døde den 22. April 1846, og hvem hun efterlod sin Formue „til Tak fordi hun, der var uden Hjem og Børn, hos dem havde fundet, hvad hun manglede“.

Claus Huitfeldt Harbou, født den 16. September 1779, havde tjent som Underofficer i 5 Aar (sic), da han den 5. Oktober 1792 blev Fændrik à la suite ved 1. Agershusiske Regiment; den 30. Juni 1797 blev han virkelig Fændrik, den 5. December 1800 Sekondlieutenant, den 4. September 1801 Premierlieutenant. Den 1. Juli 1810 kom han til Oplandske Regiment og fik reserveret Kapitains Anciennitet fra s. D. (Resolutioner af 24. Juli 1810 og 1. Januar 1811); den 19. Marts 1811 blev han Kapitain og Chef for Næs's Kompagni ved Agershusiske Skarpskytterregiment og døde ugift i Næs paa Romerige den 13. November 1817 som den sidste Mand af de norske Harbouer.

Iver Christian Harbou, født den 14. Januar 1782, afgik den 30. Mai 1800 fra norske Militær-Institut som Nr. 1 og blev ansat

¹⁾ Nicolaysen: Norske Stiftelser III, S. 51.

som Fændrik ved Nordenfjelds Infanteriregiment med Anciennitet fra 20. Juli 1798. Den 19. Juni 1801 blev han Sekondlieutenant og den 4. Mai 1804 med sin Anciennitet forsat til Ingenieur-korpset; den 19. April 1805 blev han Premierlieutenant i Korpset med Anciennitet fra 22. Juni 1804 og ansat ved Fæstnings- og Bygningstjenesten paa Kongsvinger; den 22. Februar 1809 virkelig Kapitain og den 5. August s. A. 1ste Lærer i de matematiske Fag ved Norske Landkadetkorps samt fast Ingenieur ved Agershus Fæstning. Han døde allerede den 16. September 1810, idet han ved en Frokost hos senere Korpslæge Hanstein blev forgivet med Spanskflue-Essents ved Uforsigtighed fra en Opvarters Side. Han var ved sin Død forlovet med en „smuk og elskværdig Pige“, Datter af Kapitain Brochmann til Abildsø, og skildres selv som en „ikke mindre elskværdig ung Mand“¹⁾.

Hanna Christiane Harbou, født den 17. Juni 1790, fik den 11. December 1810 Bevilling til at være myndig under Kurator, men blev den 21. Oktober 1826 gift med Kjøbmand og Skibsreder i Drammen, *Hans Christian Stibolt*, født i Drammen den 12. Februar 1783, Søn af Kjøbmand Ivar Stibolt og Ellen Christiane Mortensen. Hun døde paa deres Eiendom Solitude ved Drammen den 26. November 1850, han den 2. Februar 1852. De havde ingen Børn, men havde adopteret, senere Dispacheur, *Christian Gjessing*, der var Søn af Premierlieutenant Mats Dahl Gjessing og Aarsille Aabel, og den 12. Juli 1830 blev gift med Adoptivmoderens Søsterdatter, *Anne Nicoline Thrane Stoltenberg*²⁾. En Maanedstid før sin Død overdrog Stibolt hele sin Formue uden Indskrænkning til Gjessing, der dog i Henhold til et Ønske, Stibolt engang havde yttret, i dennes Navn skjænkede 3000 Specier til et Sømandslegat og 2000 Specier til Anskaffelse af Uhr, Orgel og Klokke til Tangens Kirke³⁾.

¹⁾ Fru Duncker: Gamle Dage, S. 346—347,

²⁾ En stor Del af de her meddelte Oplysninger skyldes dette Ægtepars Sønnesøn, cand. jur. Chr. Gjessing i Christiania.

³⁾ Norske Stiftelser III, S. 377 og IV, S. 469,

Generation X.

Niels Harbous og Anna Elisabeth Büchners Børn.

Christian Harbou, født den 8. Juli 1691 og døbt i Rendsborg (Altstadt), maa være død som Barn.

Paul Matthias Harbou, født den 15. December 1692 og døbt i Rendsborg (Altstadt); opkaldt efter Morfaderen og kgl. Proviantskommissær Matthias Selmer, der stod Fadder til ham. Den 15. Juni 1711 blev han Fændrik ved Livkompagniet af Zepelins gevorbne Infanteriregiment; i Indstillingen nævnes, at hans Fader er Oberstlieutenant i Artilleriet, og at han selv har staaet et Aar som Kadet ved Regimentet; han faar derhos det Lov, at han „als ein junger Mensch ein gutes Comportement geführt“¹⁾. Med sit Regiment deltog han i Felittoget i Pommern og blev i Slaget ved Gadebusch haardt saaret og fangen²⁾. Han selv beretter, at han, hvad hans Oberst og de andre Regimentsofficerer kunne bevidne, „nach Soldatenmanier bei dem Fähnlein, so lange ich stehen können, mich gehalten und redlich gethan habe,“ indtil han „durch drei harten Blessuren verwundet und mit Andern, die frisch und gesund gewesen, in Gefangenschaft gesetzt bin, also dass darin über 10 Wochen Zeit mit Schmerzen zugebracht, durch des Höchsten Gnade aber meine Gesundheit wieder erhalten auch das meiste von der Fahne bei mir conserviret habe“; han haaber nu i Henhold til Kongens Løfte til dem, der havde været saarede og fangne, at komme i fortrinlig Betragtning ved Besættelsen af en af de ved Regimentet ledige Lieutenantspladser. Kongen resolverede hertil, at Sagen skulde nøiere undersøges „und wann er alsdann noch im Stande weiter Dienste zu thun, so müsse er geholfen werden“³⁾. Undersøgelsen maa være falden tilfredsstillende ud, thi under 26. Juni 1713, blev han efter Regimentets Indstilling ansat som Adjutant ved dette med Sekondlieutenants Karakter.

Den 11. September 1717 blev han Premierlieutenant ved

¹⁾ Udfærdigede Sager 1711.

²⁾ Hist. Nachricht v. d. nordischen Kriege (Freystadt 1716) I, S. 112. — Jvfr. Vaupell: Den d. n. Hærs Historie, I, S. 468.

³⁾ Refer. Sager 1713, 24. Mai.

Sjællandske gevorbne Regiment, hvori Zepelins imidlertid var blevet indlemmet, og den 22. Marts 1723 Kapitain og Chef for Flakkebjerg Herreds Kompagni af Eberhertz's nationale Dragonregiment; som saadan boede han i Landsbyen Kirkerup ved Slagelse. Da dette Regiment blev reduceret, fik han den 15. Januar 1731 Kompagni ved Aderkas's gevorbne, senere Holstenske, Infanteriregiment, hvor han den 11. Mai 1734 fik Majors Karakter, den 12. Februar 1737 blev Sekondmajor og den 25. November 1743 Premiermajor. Dette Regiment garnisonerede først i Rendsborg, men efterat det i Aarene 1734—36 havde været udkommanderet til Rhinlandene som Del af det af det i keiserlig Tjeneste staaende Auxiliærkorps, kom det til Kjøbenhavn, hvor Harbou døde den 2. November 1745 og blev begravet i Garnisonskirke ved Officersstolene. Et oliemalet Portræt af ham, halv Figur i Legemsstørrelse, findes i Familien.

Den 9. Juni 1724 ægtede han i Egeslevmagle *Christiane Charlotte Grubbe*, døbt i Kvislemark den 4. Januar 1697, Datter af Konsistorialassessor, Mag. Didrik Grubbe, Sognepræst til Kvislemark og Fuirendal, og Anna Elisabeth Vind „Frue til Gjerdrup“. Hun fik under 12. November 1745 Bevilling til at sidde i uskiftet Bo, med sine 4 umyndige Børn, en Søn og tre Døttre¹⁾. De sidstnævnte, Anna Elisabeth, Magdalene Sophie og Charlotte Louise, fik efter Moderens Død (Kjøbenhavn den 2. April 1752) hver en aarlig Pension af 30 Rdl., der 1755 forhøiedes til 40 Rdl²⁾. Foruden disse kjendes fra Daabsprotokollerne i Kirkerup, Rendsborg (Neuwerk) og Kjøbenhavn (Citadellet) 6 Børn.

Niels Harbou (som han selv skriver sig, sædvanlig kaldes han Nicolai) er ifølge Begravelsesprotokollen for Rendsborg Garnisonskirke død 17. November 1765, 70 Aar og 4 Uger gammel; Aldersangivelsen maa dog bero paa en Feiltagelse, da Broderen Andreas er døbt den 2. Februar 1696; rimeligvis er Niels født i Oktober 1694 i Rendsborg, men Kirkebøgerne give ingen Oplysning derom. Den 5. November 1708 blev han Underfyrværker

¹⁾ Militære Skifter, Pakke VI.

²⁾ Refer. Sager 1752, 12. April og 1755, 5. Marts.

ved Artilleriet i Holsten, men blev ved Landkadetakademiets Oprettelse den 1. Januar 1714 ansat som Sergent ved dette; allerede den 14. December s. A. afgik han som Stykjunker til Artilleriet i Danmark og blev ansat ved Kompagniet paa Kronborg, men „efter Faderens indstændige Anmodning“ ¹⁾ i Mai 1715 forsat til et af de Kompagnier, der skulde i Felten; efter Felttogets Slutning kom han tilbage til Kronborg og stod her, indtil han, der den 5. December 1721 havde faaet Lieutenants Karakter, den 12 Oktober 1722 blev Kapitain og Kompagnichef i Rendsborg i Anledning af Faderens Død (se ovf.). I Konduitelisterne 1730 karakteriserer hans Chef, Oberst Arentskjold, ham som „ein tüchtiger Officier und zuverlässiger Artilleriste“. Den 28. September 1736 blev han Major af Artilleriet, fik den 13. Marts 1743 Oberstlieutenants Karakter, kom den 7. December 1744 til Oldenburg, men allerede den 10. August 1745, da han blev virkelig Oberstlieutenant, til Glückstadt; efter den 31. Mai 1754 at have faaet Obersts Karakter, med Anciennitet fra 4. Marts 1750, blev han den 12. Mai 1756 Chef for Holstenske Artillerikorps (Rendsborg); kommanderede 1758 det i Holsten sammendragne Armeekorps's Artilleri (6 Kompagnier); blev den 22. April 1761 Generalmajor og den 24. Oktober 1763 ved Omorganisationen afskediget med 650 Rdl. Pension.

Den 27. Oktober 1716 havde han i Holmens Kirke i Kjøbenhavn ægtet *Maria Berg*, døbt i Helsingør den 8. Juli 1696, Datter af Brygger sammesteds David Andersen Berg og Birgitte Hansdatter; Brylluppet stod hos Brudens Farbroder Mønsterskriver Jacob Andersen, hvis Datter 1722 blev gift med Lieutenant i Hestgarden, senere Oberst Christian Frandsen Harboe. Maria Berg døde før sin Mand, hvem hun havde født mindst 6 Børn; ved sin Død efterlod Harbou sig to Døttre, Enker henholdsvis med en Datter og en Søn, samt en Sønnesøn²⁾.

I November 1761 søgte Oberst Harbou om Fyrværkers Karakter for Sønnesønnen, Nicolaus Christoph Friederich Harbou,

¹⁾ Refer. Sager 1715, 3. Mai.

²⁾ Kirkebogen.

og to Dattersønner, Heinrich Friedrich Nicolaus Maule og Johan Martin Maule, der alle tre bleve opdragne i Bedstefaderens Hus; Ansøgningen blev dog kun bevilliget for den Ældstes, H. F. N. Maules, Vedkommende. Ved Nytaarstid 1762 sendte imidlertid en Major Müller en Gratulation til Overkrigssekretæren, for at benytte Leiligheden til at anbefale en Søn til Fyrværkers Karakter. Sagen sendtes til Erklæring til Müllers Chef Oberst Harbou, der ikke havde noget at erindre imod, at Majoren søgte at skaffe sin Søn frem, men som en retscaffen Familieforsørger mente han dog at maatte gjøre opmærksom paa, at der allerede var saa mange réformé Fyrværkere ved Korpset, „dass seine eigene Kindeskinden nicht einnal den Character hätten erhalten können“. Resultatet blev da, som der er tilføiet i Marginen, at „Harbous älterster Enkel soll Feuerwerker sein“, hvorimod Müllers Ansøgning blev „ausgesetzt“ ¹⁾; først efterat ogsaa den yngste Maule havde faaet Fyrværkers Karakter, opnaaede Müllers Søn ligeledes denne Begunstigelse. Sagen blev dog uden Betydning; Aaret efter begyndte Saint-Germain sin store Reorganisation og blandt de ved denne Leilighed Reducerede var saavel den omhyggelige Bedstefader som alle de „karakteriserede Børn“, der ikke vare naaede videre end til at give Haab om, „dass sie ja mit den Jahren gute Profectus und Capacitet erlangen werden“ ²⁾.

Andreas Harbou blev døbt i Glückstadt den 2. Februar 1696 og opkaldt efter Generalmajor Andreas Harboe, Faderens Chef og Kommandant i Fæstningen, der stod Fadder til ham. Ligesom sin Broder Niels blev han først uddannet ved Artilleriet og kom ved Landkadetkompagniets Oprettelse den 1. Januar 1714 som Sergent til dette. Den 30. Juli 1715 blev han efter Ansøgning, „da der jo er Udsigt til effective Krigsoperationer“ ³⁾, ansat som Fændrik réformé ved Grenaderkorpset, og blev her den 14. December s. A. virkelig Fændrik, den 2. Oktober 1716 Sekondlieutenant, den 3. April 1719 Premierlieutenant og den 15. November 1728 Kapitain. I Konduitelisterne udtales om ham: „Ist

¹⁾ Refer. Sager 1762, 27. Januar.

²⁾ Konduiteliste.

³⁾ Refer. Sager 1715, 3. Mai.

ein fleissiger und exacter Officier, hält eine schöne Kompagnie, hat die Campagne von Stralsund und Rügen beigewohnt und vorhin beim dänischen Artillericorps gestanden seit 1711⁴. Efter den 12. August 1735 at have faaet Karakter som Oberstlieutenant af Infanteriet, kom han den 2. August 1737 som virkelig Oberstlieutenant til Oberst Reventlows nydannede Slesvigholstenske nationale Infanteriregiment, men allerede den 18. Oktober s. A. i lige Egenskab til Nordenfjeldske gevorbne Regiment i Norge og garnisonerede som saadan, idetmindste i 1743, paa Frederikssten. Den 26. Juli 1744 blev han Oberst og Chef for 2. Smaalenske nationale Infanteriregiment med Laurvigs Kompagni som Livkompagni. Han maatte derfor svare den afgaaede Regimentschef, Oberst Rømer, en aarlig Pension af 400 Rdl. samt 4500 Rdl. engang for alle; den sidste Sum fik han dog godtgjort ved, at Sekondlieutenant i Livgarden V. W. H. Huitfeldt betalte 3700 Rdl. for hans Kompagni i Nordenfjeldske Regiment og Majorerne Cirignon og Rosing tilsammen 800 Rdl. for at rykke op henholdsvis til virkelig Oberstlieutenant og Premiermajor ved samme Regiment. Oberstlieutenant Christopher Budde ved 1. Vesterlenske Regiment, der var ældre end Harbou, gav Afkald paa at indtræde i denne Akkord, og ligesaa, for Huitfeldts Vedkommende, samtlige 22 Lieutenanter ved Nordenfjeldske Regiment¹).

Ifølge kgl. Tilladelse af 13. Februar 1736 blev han den 2. Mai s. A. i Nykjøhing paa Falster gift med *Margdalene Dorothea Neve*, døbt i Nicolai Kirke i Kjøbenhavn den 26. December 1717, Datter af Stiftamtmand, Etatsraad Neve. Da Andreas Harbou døde den 23. December 1745 og hans Hustru knap to Aar efter, blev, som ovenfor omtalt, hans Fætter og Svoger H. Chr. Harbou, Formynder for deres tre efterladte Sønner.

Cathrine Elisabeth Harbou blev gift den 15. September 1718 i Citadelskirken i Kjøbenhavn med *Gustav Joachim Michaelsen*. Denne blev den 5. Marts 1712 Fændrik ved Bonars (Würtemberg-Oels's) gevorbne Regiment tilfods, hvor han tjente som Sergent;

¹) Refer. Sager 1744, 19. Juni.

efter Regimentets Reduktion kom han den 27. Juni 1714 til Arnoldts Regiment, og efter den 10. Mai 1715 at være bleven Sekondlieutenant den 26. November 1717 i lige Egenskab til Livgarden tilfods; her blev han den 23. December 1720 Premierlieutenant, den 6. Marts 1730 Kapitain og den 4. Februar 1737 Sekondmajor. Den 19. Mai 1738 blev han virkelig Oberstlieutenant ved Marinerregimentet (i Rendsborg, senere Bornholms Infanteriregiment) fik den 25. September 1744 Obersts Karakter og blev den 31. Juli 1748 Chef for Nørrejydske nationale Infanteriregiment i Aalborg, hvor han døde allerede et halvt Aar efter, den 5. Februar 1749.

Af det efter ham afholdte Skifte¹⁾ meddeles Følgende: Arvingerne vare foruden Enken, hvis Lavværgе var Krigskommissær Dietrich, 3 Sønner og 4 Døttre: Gustav, 28 Aar gammel, Premierlieutenant ved Sjælandske nationale Infanteriregiment; Nicolai Frederik, 26 Aar, Premierlieutenant ved Møenske gevorbne Regiment; Christian Ditlev, 21 Aar, Fændrik i Kongen af Sardinien Tjeneste; samt Anna Elisabeth, Christiane Charlotte, Maria og Wilhelmine Louise. Skifteforvalter var Generalauditøren, Schrøeder, men Forretningerne paa Stedet førtes af Regimentsauditøren, Kapitain Antzée. Som Skiftekommissærer beskikkedes Major Jens Paulson til Gunderupgaard og Kapitain Johan Frederik Haack, men da denne bad sig fritaget, fordi han var forlovet med en af Døttrene (Maria, de bleve gifte i Aalborg Budolphi Kirke den 18. Februar 1750), beskikkedes i hans Sted Kapitainlieutenant Johan Nicolai Adeler; alle tre vare af den Afdødes Regiment. — Boets Løsøre vurderedes ialt kun til 192 Rd. 5 Mk. 12 Sk., hvad der tildels forklares ved, at Størstedelen, som Enken skriver, var solgt ved Auktion inden Afreisen fra Rendsborg, og at de endnu ikke havde faaet købt nyt; det har dog neppe heller dengang været synderlig rigt, da der f. Ex. af Sølvtoi kun forefandtes 8 Spise- og 6 Theskeer, ialt til Vægt c. 32 Lod. Det værdifuldeste Stykke var den Afdødes Sølvkaarde med Portépée (vurderet og solgt for 14 Rdl.), som tilligemed hans øvrige Garderobe og hans private Papirer opbevaredes i et „Eege skrive Contoir med 3de

¹⁾ Militære Skifter Pakke VII.

Drag kiiste Skuffer neden under“; det vurderedes til 4 Rdl., Garderoben til ialt 33 Rdl. 5 Mk. Af andre Sager kan nævnes: et stort Bord med Klap (4 Mk.); 4 Guldlæders Stole og 2 do. Lænestole (à 1 Rdl.), 6 Ruslæders Stole (à 4 Mk.), et „Speilbord med 2 tilhørende Gueridons“ (2 Rdl.), 1 stort Speil i brun Ramme (4 Rdl.), et lille Speil (vurderet til 1 Mk. 8 Sk., men ved Auktionen kjøbt af en af Husets Piger for 4 Mk.); de øvrige Sager solgtes som Regel til Vurderingssummen eller lidt derover, saa at der ved Auktionen indkom ialt 215 Rdl.; Kapitain Haack kjøbte endel, formodentlig til Udstyr. Indboet var transporteret til Aalborg pr. Skibsløilighed, hvorimod Familien selv havde benyttet en i Rendsborg laant Reise-Chaise. Enken søgte først om, at det maatte blive paalagt hendes Mands Efterfølger at udrede 1000 Rdl. til Dækning af Boets Gjæld, i hvilket Fald hun ønskede at sidde i uskiftet Bo; da Ansøgningen afsloges, gik hun og Børnene fra Arv og Gjæld. De private Kreditorer synes imidlertid at være dækkede af de Forskud, den Afdøde havde faaet af Regimentskassen, eller tilfredsstillede paa anden Maade, da de ikke have anmeldt Fordringer; forøvrigt vare Forskudene foruden til Reiseudgifterne bl. A. brugt til inden Afleveringen at komplettere den Afdødes gevorbne Kompagni i Rendsborg, hvor hvor han havde havt endel Uheld ved Dødsfald og Desertion. Den endelige Opgjørelse af Boets Mellemværende med Regimentskassen var følgende:

modtagne Forskud	596 Rdl.
Afdrag i Anledning af Forfrem- melse, nemlig 2 Maaneders „Forbedringsgage“	85 —
og til Frue Kirkes Taarn.	80 —
	<hr/>
	761 —
fragaar Gage m. v. fra ³¹ / ₄ 1748 — ⁵ / ₂ 1749	514 —
	<hr/>
Gjæld	247 —,

hvorpaa der ved kgl. Resolution gives Afkald. Ligkisten med Tilbehør har kostet 41 Rdl., Gravsted 51 Rdl., som dog ned-sattes til 43 Rdl.; endnu af beneficerede Fordringer: Husleie for

et Aar 55 Rdl., Folkeløn (til 2 Karle og 2 Piger) 42 Rdl. — ialt 181 Rdl. Resten af de ved Auktionen indkomne 215 Rdl. beregnes som Skifteomkostninger; Skiftekommissærerne gave Afkald paa al Godtgjørelse, selv for Reiseomkostninger, skjøndt de som nationale Officerer boede paa Landet.

Enken døde i Aalborg den 28. Marts 1762; den fornævnte ældste Søn († 1770 som Kapitain ved 5. Sjel. nat. Batl.) var Fader til Generalmajor Frederik Christian Michaelsen, der den 12. Juli 1809 blev optagen i den danske Adel; Familien formener iøvrigt, at en af dens Forfædre under Trediveaarskrigen skal have opnaaet svensk Adelskab, men har intet Bevis for denne Antagelse. Skjøndt der selvfølgelig ikke behøver at være nogen Forbindelse, kan dog herved bemærkes, at en Johan Dietrich Michaelsen, der 1706 var Fændrik ved Bonars Dragonregiment, var Søn af en Doctor i Glückstadt. — Af de andre Børn forsvinde Nicolai Frederik af Etaterne i Begyndelsen af 1756; Christian Ditlev traadte kort efter Faderens Død i dansk Tjeneste og døde 1803 som Generalmajor og Chef for Norske Livregiment; Christiane Charlotte blev gift med senere Major Ole Krabbe.

Anna Sophie Harbou, formentlig født i Rendsborg den 1. Januar 1704 (se ovf.), stod bl. A. den 28. Oktober 1737 i Frederiks Kirke paa Christianshavn Fadder til et Barn, hvis Fader stod ved Kapitain Michaelsens Kompagni; hun døde ugift i Rendsborg den 9. April 1753.

Frederik Carl Harbou er maaske født i Rendsborg den 26. Marts 1706; i Kirkebogen, der er meget slet ført, staar rigtignok kun Frederik. Han var først Volontær ved Kadetkompagniet, blev den 9. Marts 1716 virkelig Kadet og den 3. Januar 1724 Korporal ved Kompagniet; afgik s. A. til Tjeneste ved Livgarden tilfods med Bibehold af Kadetgagen, indtil han bliver Officer¹⁾; kom den 29. December 1727 som Fændrik réformé til Dronningens Livregiment og blev den 18. Oktober 1728 Sekondlieutenant. I Konduitelisterne af 1730 siges, at han er „ein tüchtiger Officier,

¹⁾ Udfærdigede Sager 1724.

auf dessen Conduite nichts zu sagen ist,“ men to Aar senere blev han stillet for Krigsret, fordi han hemmelig havde giftet sig med en fraskilt Kone¹⁾ og den 24. September 1732 afskediget „uden Rest og Pas“. Som ovf. omtalt skal hendes første Mand have været en Kapitain *Müller*. Deres senere Skjæbne, samt om de have havt Børn, er ubekjendt.

Christian Harbou, maaske døbt i Rendsborg den 5. September 1707, var ligeledes Volontær ved Kadetkompagniet, da han den 3. April 1719 blev virkelig Kadet; den 13. December 1728 afgik han som Fændrik til Eberhertz's nationale Dragonregiment, Nørre Herreds Kompagni paa Falster, kom efter dette Regiments Reduktion den 27. Juni 1731 som Kornet til Livregiment Kyradsereer med Garnison i Husum, blev den 8. April 1733 Lieutenant, fik den 24. Februar 1738 Ritmesters Karakter, kom den 23. November 1739 til Cremepe og den 21. November 1740 til Itzehoe, hvor han som tidligere omtalt skal være „brændt op“ 1749 uden at have været gift. (Sluttet.)

Spørgsmaal og Svar.

Spørgsmaal.

1.

Som bekjendt skal Schoutbynacht *Jørgen Bjørn*, der døde 12 Juni 1704 som Gouverneur i Trankebar og Commandant paa Fæstningen Dansborg i Ostindien, ifølge den af I. H. Lützow udgivne Samling af historiske Efterretninger om danske Søofficerer Side 107 have været gift med „en Datter af Capitaine Hans Dahl“ og det lægges sammesteds videre til, at „Enken indlod sig igjen i Egteskab med Hassius, som efter ham blev Commandant“. Det siges nu ganske vist ikke her udtrykkelig, at Capitaine Dahls Datter overlevede Bjørn og at det var *denne* hans Hustru, der som Enke senere ægtede Hassius, men Lützows Be-

¹⁾ Refer. Sager 1732, 25. Juni.

retning har, saavidt vides, hidtil altid været forstaaet saaledes, at det var den samme Datter af Capitaine Hans Dahl, der først var gift med Bjørn og efter hans Død 2den Gang indgik Egteskab med Johan Sigismund Hassius, der først en Tid var Gouverneur i Trankebar og Commandant paa Dansborg i Ostindien, hvorfra han i 1716 vendte tilbage til Hjemmet, 17 Januar 1718 optoges i den danske Adelstand under Navnet Lillienpalm og s. A. blev Stiftamtmand i Christianssands Stift samt 1719 tillige Amtmand i Nedenes Amt, hvilke Embeder han derefter indehavde, indtil han i 1729 afgik ved Døden i Christianssand. Saaledes anfører J. C. Berg i Saml. t. d. n. Folks Sprog og Hist., VI. S. 254, at Capitaine Hans Dahls Datter Margrethe først var gift med Bjørn og efter hans Død med Johan Sigismund Lillienpalm. Inmidlertid kan Lützows Beretning, saaledes forstaaet, neppe være rigtig. Stiftamtmand Lillienpalm's Enke hed nemlig *Anna Undal* og døde i Christianssand 11 Februar 1742 (bisat i Kjælderen under Domkirken 8. Marts s. A.), 76 A. gl. Hun var saaledes født i Aaret 1666 — uden Tvivl — i Christianssand, hvor hendes Forældre, Lagmand i Agdesidens Lagdømme Laurits Andersen Undal og Martha Augustinusdatter Wroe, vare bosatte. Da det ikke vides, at Stiftamtmand Lillienpalm har været gift mere end én Gang, er det ikke sandsynligt, at Lützows Beretning kan være ganske paalidelig. Saameget mindre kan det antages, at Lillienpalm kan have været gift, før han ægtede Anna Undal, som hans Søn af dette Egteskab Lieutenant, senere Major Henrik Sigismund Lillienpalm, der 12 Juli 1732 fik kgl. Bevilling til at være sin egen Værge, uanseet at han ei endnu havde fyldt sit 25de Aar, og den 10 Februar 1736 erholdt kgl. Bevilling til at ægte Marthe (eller Margrethe) Undal, en Datter af Morbroderen Justitsraad og Amtmand i Lister og Mandals Amter, senere Stiftamtmand i Bergens Stift, Andreas Undal og Catharina Jersin, uanseet at de vare Sødskendebørn, maa være født c. 1708. Lillienpalm maa nemlig som en Følge heraf antages senest c. 1707 at være bleven gift med sin nævnte Hustru — saameget mere, som det ikke engang vides, om Major Lillienpalm var det første Barn i dette Egteskab —, medens Bjørn, som ovenfor nævnt, først døde 1704.

Bjørns Enke kan neppe have indgaaet nyt Egteskab førend et Aar efter Mandens Død, hvilket ogsaa i Tilfælde maatte gjælde med Hensyn til Lillienpalm, og det bliver saaledes neppe muligt, at den Sidstnævnte kan have været gift mere end den ene Gang med Anna Undal. Der maa derfor paa den ene eller anden Maade ligge en Misforstaaelse til Grund for Lützows Beretning. Enten maa Lillienpalm have været gift med Bjørns Enke, men i saa Fald maa denne have været gift med Anna Undal og ikke med Margrethe Dahl, eller ogsaa maa Bjørn have været gift 2 Gange, 1ste Gang med Margrethe Dahl og senere med Anna Undal, men da er Lützows Beretning urigtig, dersom det har været hans Mening, at det var Capitaine Dahls Datter, der som Enke ægtede Lillienpalm. At Bjørn i Virkeligheden har været gift med Anna Undal, maa imidlertid ansees sikkert nok. Thi ikke blot var „Schoutbynacht Bjørns Søn“ ¹⁾ i 1711 i Huset hos Morbroderen, Justitsaad og Amtmand Andreas Undal i Christianssand, der 1702 skriver, at hans „Svoger“ (∴ Svigersøn) Schoutbynacht Bjørn da var „i Ostindien“, men ifølge Indskriften paa Anna Undals Ligkiste, der i 1880 brændte tilligemed de øvrige Kister under Domkirken i Christianssand, var hun 1ste Gang gift med Schoutbynacht, Gouverneur og Commandant Jørgen Bjørn og 2den Gang med Gouverneur, Stiftsbefalingsmand Johan Sigismund Lillienpalm. Det er vel saaledes sandsynligt, at Lützow kun har forvexlet Navnet Undal med Dahl og at Schoutbynachten aldeles ikke har været gift med nogen Datter af Capitaine Hans Dahl. Imidlertid er der jo en Mulighed for, at Bjørn kan have været gift 2 Gange, og jeg tillader mig derfor slutteligen at opkaste det Spørgsmaal til Besvarelse: kan der leveres Bevis for, at Schoutbynacht Jørgen Bjørn, som af Lützow berettet, har været gift med en Datter af Capitaine Hans Dahl?

E. A. Thomle.

Archivfuldmægtig. Christiania.

¹⁾ Denne Søn var Oberstlieutenant Jørgen Bjørn, der var født i Trankebar i Ostindien 29 Sept. 1704 — altsaa efter Faderens Død — og som døde i Christianssand 17 Mai 1760 — (bisat i Kirkekjælderens 31 Mai s. A.). Han blev 23 Juni 1727 (i Christianssand) gift med Maren Preus Kierulf, født i Christianssand 25 Marts 1706, † der 2 December 1764 (nedsat

2.

Frederik Christian v. Bugge, født i Staden Hannover 15. Decbr. 1677, gift 29. Decbr. 1719 med Sophie Amalia v. Moltke, var Ritmester i dansk Tjeneste og døde i Nysted paa Laaland 1. Juli 1740.

Hans Fader var Mouritz Christian v. Bugge, der døde som Ritmester i Hertugen af Lüneburgs Tjeneste; hans Farfader var Henrik Christopher v. Bugge, Oberstlieutenant i dansk Tjeneste, der var af den gamle danske adelige Familie Bugge.

Kjender man til disse Buggers Forfædre og deres Livsstilling og hvorvidt strækker dette Kjendskab sig?

W. Blich,
Overcontrolleur. Bergen.

3.

Kan nogen oplyse, om der i Slutningen af det 16. Aarhundrede har levet en Oberst i dansk Tjeneste ved Navn *Hans Georg v. Haussman*, der tidligere skal have været Officer ved Frondsbergs Landsknægte? I bekræftende Fald bedes nærmere Data meddelt undertegnede, der vil være særdeles taknemmelig for enhver Oplysning om vedkommendes Herkomst, eventuel Efterlæggt etc.

Assistent Fr. Grønvald,
Kjøbenhavn V, Kingosgade Nr. 15.

4.

I 1696 foretoges Skifte efter *Anna, Hans Hansen Holm*, Forpagter paa Storfosen's Enke. — Der oplyses Intet om hendes Familienavn, som herved søges oplyst. — Et af Børnene havde til Formynder Cancelliraad Søren Bygbal, et andet Jens Mogenssen, Hustruens Søstersøn, formodentlig den samtidige Foged i Størdalen af dette Navn. — Holm's Hustru kunde tænkes at være en Mangelsen eller en Matheson.

Ethvert Bidrag til Opklaring af Forholdet modtages med Tak af

Ch. Delgobe.

i Kirkekjælderens 17 s. M.), Datter af Raadmand Anders Mortensen Kierulf og Helvig Marie Preus. I dette Egteskab havde han mange Børn.

5.

Med hvem var Toldkasserer i Mandal, *Hans Christopher Nørger* (levede 1804) gift? Kan der paavises en Forbindelse mellem ham og Slægten Moltke? Ch. Delgobe.

6.

Kan der skaffes Oplysning om de i „Stamtavle over den trønderske Slægt Bull“, S. 3, nævnte Studenter *Thøger* og *Hans Andersøn*, deres Giftermaal og eventuelle Descendents? Ch. Delgobe.

7.

Om Kjøbmand i Mandal *Torres Christensen Nedenes*, død 1721, ønskes Oplysninger med Hensyn til, fra hvilket Sted han var, samt naar og hvor han var født, ligesom ogsaa om hans Forældre, Sødskende og Forfædre. Kunne andre Oplysninger vedkommende denne Slægt, deres Livsstilling, Bosted, Ejendomme o. s. v. skaffes?

Besvarelser af disse Spørgsmaal modtages med Taknemmelighed af

J. Ø. Bugge,
Skibsreder, Mandal.

8.

Gustav Casimir Sommer, født 1688, Fændrik ved det Aalborgske Regiment $^{25}/_{11}$ 1709, Secondlieutenant $^{4}/_{5}$ 1711, Premierlieutenant $^{17}/_{2}$ 1716, ansat ved 16de Frikompagni paa Hitlerskandse 1734, død der $^{30}/_{9}$ 1753, begravet $^{8}/_{10}$, gift 1. med Helvig Andreædatter, død og begravet paa Hitlerskandse 1. Febr. 1737; gift 2. $^{25}/_{6}$ 1738 med Anna Sophia Falckeisen, født i Glückstadt $^{9}/_{1}$ 1711, død $^{13}/_{6}$ 1779, Datter af Capitain Hans Jacob Falckeisen.

Hvem var hans første Hustru en Datter af, naar er hun født og naar bleve de viede (vistnok c. 1720)? Hvem er Gustav Casimir S. en Søn af? (der er meget der taler for, at han er en Søn af Capitain ved det Nørrejydske Nationalregiment Gotfried Sommer, gift med Birgitte Munthe, hvilket Ægteskab findes omtalt i dette Tidsskrift VI, 209, men der er intet fuldstændig Bevis herfor). Kjendes Gotfried S.'s Vaaben? Gustav Casimir's Vaaben er et tværdelt Skjold af Guld og Sølv, i det ene Felt en

Segl, i det andet en Gren med 3 Roser, paa den kronede Hjelm en Mandsskikkelse, der holder i den ene Haand en Gren med 3 Roser, i den anden en Segl.

Johann Philipp Sommer, født 1688, kgl. Gartner, Voldmester i Citadellet Frederikshavn $^{29}/_{12}$ 1727—52, død $^8/_{12}$ 1752, begr. $^{12}/_{2}$; gift $^{14}/_{9}$ 1735 med Anna Elisabeth Steen, døbt $^{30}/_{8}$ 1718; hun er rimeligvis gift 2den Gang. Hvem var hendes 2den Mand? naar døde han?

Enhver Oplysning om ovennævnte Personer modtages med Taknemmelighed af
Stud. jur. F. C. Sommer,
Smallegade Nr. 22, F.

Svar paa Spørgsmaal.

I.

Den i dette Tidsskrifts 1ste Rækkes 1ste Bind (Omslaget) omhandlede Cancelliraad og Toldcontrolleur i Christianssand *Peter Christian Buck*, om hvis Forældre der sammesteds er opkastet Spørgsmaal, var, som allerede af Hr. Registrator Fr. Krarup l. c. formodet, en Broder af Rector paa Herlufsholm Markus Buck, hvis Forældre kjendes (se G. L. Wad, Meddelelser om Rektorerne paa Herlufsholm, S. 208). Ifølge Skiftet efter Provst over Jæderens Provsti og Sognepræst til Haa Nils Grøwers Hustru Christine Marie Buck, der døde paa Haa Præstegaard 16 Januar 1786 uden Børn, var nemlig hendes Arvinger følgende:

1. Broderen Markus Buck, Rector paa Herlufsholm; var død, men havde efterladt Børn.
2. Broderen Cordt Buck, kgl. Betjent ved Helsingørs Toldkanmer; ligeledes død, men havde ogsaa efterladt Børn.
3. Broderen Peter Christian Buck, Cancelliraad og Toldcontrolleur i Christianssand; var død, men havde efterladt mange Børn.
4. Broderen Hans Jacob Buck, Sognepræst til Ringkjøbing. Om han var i Live eller ei, var ei bekjendt.
5. Søsteren Anna Dorothea Buck, „salig Khyners“; levede.
6. Søsteren Magdalena Buck; levede.
7. Søsteren Anne Elisabeth Buck; var død, men havde i sit

Egteskab med Klokke ved St. Olai Kirke i Helsingør Christopher Bentzon flere Børn.

Boet, der blev registreret 2. Febr. 1786, viste en Indtægt af 525 Rdl. 3 Ort 20 Sk, medens Gjælden udgjorde 567 Rdl. 1 Ort 5 Sk., saaledes at der ved Skiftets Slutning 31 Juli s. A. Intet var i Behold til Konens Arvinger, der forøvrigt ikke heller havde anmeldt sig, uagtet derom af Skifteretten udstedt Proclama.

E. A. Thomle.

II.

Til en mulig Veiledning ved en yderligere Besvarelse af det af Hr. Høiesteretsadvokat C. Liebe i 2den Rækkes 1ste Bind S. 237 opkastede Spørgsmaal om Familien *Liebe* meddeles, at en Jacob Wilhelm Liebe, Underofficer ved Hs. Maj. Dronningens Livregiment til Fods, detacheret i Grevskabet Ranzau i Holsten, den 4 Februar 1783 fra Byen Barnstedt søgte om at erholde et kgl. Visiteur- eller Controlleur-Embede og i denne Ansøgning oplyser, at han er født i Kjøbenhavn, i 40 Aars Alder, at han har Kone og 4 Børn samt at hans salig Fader *Georg Julius Liebe* havde været Hofhogbinder hos Christian VI, Frederik V og Christian VII indtil hans (Liebes) Død i Aaret 1778. I sin Ungdom havde han søgt at gjøre sin Lykke ved at conditionere hos Herskaber og tjente tilsidst som Kammertjener hos General Grev Ranzau Ascheberg 1765. Han nød Generalens saavel som hans høisalig Faders Naade og Generalen, som gjerne saa ham befordret, overtalte ham til at gaa i militær Tjeneste ved Hs. Maj. Dronningens Livregiment ved Livcompagniet som Underofficer paa Avantage A^o 1766, hvilken Tid Generalen var Chef for bemeldte Regiment. I 16 Aar havde han nu tjent som saadan, i hvilken Tid han siden 1769, da han blev af Regimentet i Districtet detacheret, havde haft mange Bekostninger i Betragtning af foregaaede Forandringer med Excerpladsene og ofte uden Officerer ved Compagniet forrettet Tjenesten alene, saaledes at den lille Arv, der var ham tilfalden efter Fader og Moder, 300 Rdl., ganske var bortsmeltet. I 1772 gav Generalen, hvis Naade han stedse havde haft den Lykke at nyde, ham Haab om en Grændsecontrolleurs Plads mellem Rendsborg og Slesvig, men dette Haab glippede. Kammer-

herre C. v. Brandt gav ham paa denne Ansøgning følgende Anbefaling, dat. 5 Febr. 1783: „Supplicanten, som i adskillige Aar har opholdt sig i Byen Barmstedt som commanderende Underofficer ved national Mandskabet, haver ei alene i denne Tid opført sig saa godt og skikkeligt, at han ikke har gjort mindste Anledning til Klage over sig, men endog ved hans lemferdige Omgang søgt at betage den gemene Mand den især i disse Egne ikkuns for almindelige Frygt og Modbydenhed imod Soldatstanden og saaledes troligen beflittet sig at befordre Militærtjenestens Bedste. Desuden er Supplicanten i hans nærværende maadelige Omstændigheder ei istand til vedbørlig at sørge for hans Børns Opdragelse og kvalificerer sig ydermere ved hans Activité og Færdighed i Regning og Skrivning til den ansøgte kgl. Naade, som jeg saaledes efter hans Anmodning i al Sandhed kan attestere.“ Naar det bemærkes, at Høiesteretsadvokat Liebes Fader Justitsraad Georg Julius Liebe, bærer de samme Fornavne som den ovennævnte Underofficer Jacob Wilhelm Liebes Fader, der i alle Fald 1761 og muligen endnu før var Hofbøgbinder, er det vistnok adskilligt der taler for, at Sidstnævnte ogsaa har været Fader til Glasmester Abraham Liebe i Christiania, der saaledes maa antages at være en yngre Broder af Jacob Wilhelm Liebe og formentlig ligesom denne født i *Kjøbenhavn*.

E. A. Thomle.

III.

Capitaine i Marinen Th. Dannevig har velvilligen oplyst, at den i dette Tidsskrifts 2den Rækkes 1ste og 2det Bind omhandlede Iver Madssøn Bredahls Fader, *Mads* (Iverssøn) *Bredahl*, var gift med Riborg Christophersdatter, der blev begravet ved Eide Kirke i Homedals Præstegjeld 27 Januar 1733, 78 A. gl. Mads Bredahl var død før 1708, da Enken samme Aar betalte Consumptionsskat i Arendal, hvor hun boede paa Tyholmen. Hun var en Søster af Jacob Christopherssøn, Borger i Arendal, der var gift med Elisabeth Arentsdatter von Kampen.

E. A. Thomle.

IV.

I Anledning af Spørgsmaalet (II, 186) om Foged *Christian*

Frederik Glückstad meddeles, at han (ifølge Vor Frue Kirkes Ministerialbog) er døbt 25. Januar 1726; hans Forældre vare Andreas Melchior Glückstad, Proviantskriver paa Trekroner, boende i lille St. Clementsstræde, og Anna Maria Pristau. And. Melch. G. fik 20. April 1726 Bestalling som Byfoged i Storehedinge og Birkeskriver i Tryggevælde Rytterdistricts Birk, efterat han fra 8. Marts s. A. havde været adjungeret Formanden Morten Alsing. Ifølge Storehedinge Kirkebog har han ladet døbe følgende Børn: 1. Matthias, 2den Paaskedag 1727; 2. Sophie Hedevig, 3die Juledag 1728; 3. Anna Maria, 28. Aug. 1730; 4. Frederikke, 1732; 5. Adam, 1733; 6. Johan Pristau, 21. Nov. 1735; 7. Jens, 6. Oct. 1736; 8. Rudolph Nicolaus, 10. Oct. 1738; 9. Engelke, 10. April 1740. Hans Hustru, A. M. Pristau eller Pristaff, døde 1740, og 19. April 1741 ægtede Glückstad (ifølge Kjøge Kirkebog) Ingeborg Ebbesdatter; af dette Ægteskab var Sønnen Ebbe, døbt i Storehedinge 29. Nov. 1742. Hun døde s. A. og G. ægtede 8. April 1744 (ifølge Kjøge Kirkebog) Ingeborg Veybel, døbt 12. Novb. 1715, Datter af Kjøbmand Jens Veybel, død 1728, og Maren Rasmusdatter. Af dette Ægteskab vare Børnene: Andreas Melchior, Maren, døbt 1745, og Jens Veybel G., døbt 5. Aug. 1746. Glückstad døde 1748, begravet 16. Juli. — Andre Personer af Navnet Glückstad forekommer i Sjællandske Tegnelser (23. Nov. 1723) og Sjæll. Registre (4. Juni 1723) — Af Navnet Pristaff nævnes Mathies P. og Hustru Sophia Stephensdatter i Sjæll. Tegnelser 23. Januar 1719 (ang. Uforligelighed) og Sjæll. Registre 7. April 1721, da hun faar Bevilling til at være for sig selv fra hendes Mænd, indtil Forligelse mellem dem kan stiftes; hendes Alder angives at være over 63 Aar.

F. C. Sommer.

V.

Den i Tidsskriftets 2den Række, I, 69, omtalte *Anna Margrethe Krüger*, døbt 14. Juni 1758 i Kjøbenhavns St. Nicolai Kirke, var Datter af Jochum Christian Krüger, Kammertjener hos Gehejmerraad Bernstorff, og Johanne Christiane Bruun paa Amalienborg; 12. Novb. 1763 lode samme Forældre døbe Sønnen Johan Hartvig Ernst Krüger, der formentlig er identisk med den

Landinspecteur af dette Navn, som 30. Juli 1790 i Vartov Kirke viedes til Margrethe Cathrine Birch. F. C. Sommer.

VI.

I Anledning af de i Tidsskriftets Bind V, 86 f., og 2. Række II, 145 f., fremsatte Spørgsmaal om Personer af Navnet *Hartmann* kan jeg oplyse Følgende:

Moritz Hartmann nævnes flere Steder i Sjællandske Registre og Tegnelser, i disse sidste for 1689 som „Mauritius Hartmann, Commandeur paa de til Ostindien bestemte Skibe“; han var Broder til Etatsraad Christopher H., paa hvis Begjæring deres Søster Beathe Christine, afg. Capitain Rammels, opholdende sig i Trankebar ved Fæstningen Dansborg, under 2. Sept. 1699 fritages for at betale Afgift af Arven efter hendes Broder, Capitain Moritz H. (Sjæll. Tegnelser).

Christopher H. blev Krigs- og Landcommissair 7. Juli 1702, Justitsraad 1. Juni 1711, Etatsraad 20. Juni 1719; i Militairkalenderen 1720 findes han ikke, saa han mulig er afgaaet ved Døden 1719.

Morten H. blev By- og Raadstueskriver i Roeskilde 15. Oct. 1734, Raadmand ssteds., Cancelliraad 28. Oct. 1749 og døde i Holbæk 24. Januar 1780, 94 Aar gammel (Møllers haandskrevne Fortegnelse over Rangspersoner; Adresseavisen). Ifølge Roeskilde Kirkebøger lod han 20. Novb. 1736 døbe Barnet Ellen Kirstine; samme Aar døde hans Hustru og 16. Sept. 1738 lod han sig vie til Johanne Margrethe Lange. F. C. Sommer.

G a v e r.

Et Medlem af Samfundet, der ikke ønsker sit Navn nævnet, har vist dette den store Interesse, at skjænke det et Beløb af 1000 Kr. paa Betingelse af, at kun den halve Del af de af den til enhver Tid værende Hovedstol faldende Renter anvendes i Samfundets Øjemed, medens den anden halve Del af Renterne bliver at lægge til Capitalen, indtil denne har naaet en Størrelse,

som den danske Bestyrelse ikke alene maatte finde betryggende for Samfundets fortsatte Bestaaen, men endog uhensigtsmæssigt yderligere at forøge.

Samfundet har modtaget følgende Bøger:

fra Boghandlerfirmaet *P. Hauberg & Co.*:

J. Bidstrup, Stamtavle over Familien Koefoed, B, Kbhvn. 1887, 4to;

fra Hr. Sognepræst *D. Thrap* hans:

Erindringer fra Kristiania Borgerskole 1841—43. Kristiania 1887, 8vo;

fra Hr. Overretssagfører *K. Rostrup*:

Imm. Barfod, Stamtavle over den lollandske Familie Rostrup. Kbhvn. 1883, 8vo;

fra Hr. Lærer *A. Petersen* hans:

Festskrift ved Kjøge venskabelige Klubs Hundredeaarsfest den 5. December 1887. Kjøge 1887, 8vo;

fra Hr. Capitain *F. H. W. Harbou* hans:

Nekrologer over de i Felttoget 1850 faldne danske Officerer. Særligt Aftryk af Generalstabens Værk: Den dansk-tydske Krig i Aarene 1848—50, 3die Dels andet Afsnit. Kbhvn. 1887, 8vo;

fra Hr. Cand. mag. *Michael Sundt* hans:

Studenterne 1851, biografiske Meddelelser m. m. Kristiania 1887, 8vo;

fra Hr. Lærer *Julius Bidstrup* hans:

Stamtavle over Slægten Boesen. Kbhvn. 1887, 8vo.

Genealogisk Institut.

Da Samfundet for dansk-norsk Genealogi og Personalhistorie blev stiftet i Aaret 1879, var det ikke uden en vis Usikkerhed, at man saa Fremtiden imøde. — At bringe en vedvarende Forbindelse til Veje imellem Fagmænd i to, om end nærbeslægtede Folk, og at skabe et Tidsskrift, hvortil Bidragene fremkom fra to Sider, var visselig en vanskelig Sag, men den maa siges at være lykkedes; det betydelige Arbejde og de Ofre, der ere gjorte for at kalde Virksomheden til Live og føre den frem, have vist sig at være vel anvendte.

Formaalet er jo nærmest at vække og nære Interesse for Personalhistorien, og Bestyrelsen har derfor ogsaa bestræbt sig for ikke blot at gjøre Tidsskriftets Indhold saa godt og belærende som muligt, men ogsaa at bringe saa meget Stof, som de ikke rigelige Pengemidler have tilladt.

Ved Spørgerubriken har den søgt at imødekomme Medlemmernes Ønsker med Hensyn til Oplysninger om Personer og Slægter, men ligefrem at paatage sig Undersøgelser og Besvarelser af hvilketsomhelst Spørgsmaal, der fremkom af rent practiske Forhold, som Arv og Legater, har Bestyrelsen selvfølgelig maattet anse liggende helt udenfor Samfundets Formaal.

Nogle af Samfundets Medlemmer og af dettes Bestyrelse samt en Del andre Mænd, nemlig Provst Immanuel Barfod, Redacteur Hiort-Lorenzen, Kammerjunker, Birkedommer Holten, Godsejer C. Mansa, Etatsraad F. Meldahl, Læge C. Mynster, Archivar, Dr. O. Nielsen, Gehejmeconferentsraad F. Schlegel, Sognepræst V. Schousboe, Højesteretssagfører R. Strøm, Archivassistent A. Thiset, Oberst F. Thorkelin, Provst J. Vahl, Højesteretsassessor R. C. With og Boghandler Wroblewski, der mene, at Genealogien har Betydning i mange Henseender paa det borgerlige Livs Omraade, have derfor nu stiftet et Selskab „Genealogisk Institut“ der har til Formaal at bringe practisk Udbytte af genealogisk-videnskabelige og personalhistoriske Forskninger.

Til Opnaaelse heraf gives Oplysning om Personer og Familieforhold i ældre og nyere Tid. Undersøgelser foretages om Familieadkomst til Legater, Stiftelser, Klostre og lign. Uddrag af Kirkebøger, Stamruller og Skifteprotokoller forskaffes, Archivundersøgelser foretages, ligesom ogsaa Stamtavler og Ahnetavler udarbejdes. Forretningsledelsen er overdraget Assistent *Sofus Elvius*. Alle Indbetalinger til Institutet skulle modtages af Selskabets Kasserer, der tilligemed et andet Medlem af Bestyrelsen danner et Kasse- og Controludvalg.

Institutet garanterer for Authenticiteten af de meddelte Oplysninger, men paatager sig intet som helst juridisk Ansvar derved.

Hos **Alb. Cammermeyer** i Christiania er udkommet :

M. Sundt, Studenterne fra 1851;

F. C. Kjær, Norges Læger i det nittende Aarhundrede; 2den
Udgave, Hefte 3—6;

L. Dietrichson, Det norske Nationalgalleri;

N. R. Bull, Norges Statskalender for Aaret 1888.

Paa samme Forlag vil udkomme:

Norske Jægercorps's Historie fra 1788—1888 af Premier-
lieutenant **V. Ødegaard** (4 à 5 Hefter à 1 Kr.).

Indhold.

	Side.
Af Provst Daniel Peter Smiths Optegnelser. Uddrag af Provst D. P. Smiths Livserindringer, ved hans Søn Provst <i>C. N. Smith</i>	1
Optegnelser om Familierne de Tonsberg og v. Tritzschler, ved Archivfuldmægtig <i>J. H. Huitfeldt-Kaas</i> (med en Stamtavle)	26
Optegnelser om Slægten Harbou eller Hardebou, ved Capitain <i>H. W. Harbou</i> (forts.)	39
Spørgsmaal:	
1. Om Schouthynacht Jørgen Bjørn, af Archivfuldmægtig <i>E. A. Thomle</i>	69
2. Om Slægten Bugge, af Overcontrolleur <i>W. Blich</i>	72
3. Om Oberst Hans Georg v. Haussman, af Assistent <i>Fr. Grønvald</i>	72
4. Om Anna, Hans Hansen Holm's, af Directeur <i>C. Delgode</i>	72
5. Om Toldkasserer Hans Christopher Noragers Hustru, af <i>Samme</i>	73
6. Om Studenterne Thøger og Hans Anderson, af <i>Samme</i>	73
7. Om Kjobmand Tørrer Christensen Nedenes, af Skibsrheder <i>J. O. Bugge</i>	73
8. Om Slægten Sommer, af Stud. juris <i>F. C. Sommer</i>	73
Svar paa Spørgsmaal:	
I. Om Cancelliraad Peter Christian Buck, af Archivfuldmægtig <i>E. A. Thomle</i>	74
II. Om Slægten Liebe, af <i>Samme</i>	75
III. Om Mads Bredahl, af <i>Samme</i>	76
IV. Om Slægten Glückstad, af Stud. juris <i>F. C. Sommer</i>	76
V. Om Anne Margrethe Krüger, af <i>Samme</i>	77
VI. Om Slægten Hartmann, af <i>Samme</i>	78
Gaver	78
Genealogisk Institut	79

Skriftlige Henvendelser bedes sendte til Samfundets Secretairer: for Norge Bureauchef Alf Collett i Christiania, for Danmark Cand. polit. G. L. Wad, Tidsskriftets Redacteur, Ørstedesvej Nr. 18, Kjøbenhavn V.

Enkelte Hefter sælges ikke særskilt. Til Kjøbs kunne faas de efterhaanden udkommende fuldstændige Bind for 1½, Gange Medlemsbidraget.